ద్వితీయ ముద్రణము

ఏకోజీ రామాయణము

ద్విపద

పరిష్కర్త సంపాదకులు

డా॥ మొరంగపల్లి బాగయ్య

తెలుగుశాఖ ఉపన్యాసకులు

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము

హైదరాబాదు

ఎం. శ్రీనాథ్ కుమార్ పబ్లిషర్స్

హైదరాబాదు - 500044

ఏకోజి రామాయణము - ద్విపద
EKOJI RAMAYANAMU - DWIPADA
Editor : Dr. M. BAGAIAH

ప్రథమ ముద్రణ - ఏప్రిల్ - 1993
ప్రతులు : 1000
ద్వితీయ సంపుటము

వెల : రూ. 55/-

ప్రతులకు :

ఎం. శ్రీనాథ్ కుమార్
రమా నిలయము
ఇం. నెం. 12-11-833/4/71
అంబర్ నగర్, అడ్డిక్ మెట్టు
హైదరాబాదు - 5000 44

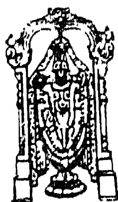
ముద్రణ :

శ్రీ శబరి ఆర్ట్ ప్రింటర్స్
బసంత్ టాకీస్ ప్రక్కన
లింగంపల్లి - హైదరాబాదు - 5000 27
ఫోన్ : 246645

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము వారి
ఆర్థిక సహాయము పొందినది

ఆ

అంకితము

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి

ఆ

విషయ సూచిక

ద్వితీయ సంపుటము

క్ర.సం. పుట.

కృతజ్ఞతలు

'రామా' అనగానే పాపముల నుండి విముక్తి చేయువాడు రాముడు అనే అర్థము స్ఫురించక తప్పదు ప్రతి ప్రాణి తెలిసితెలియక చేసిన తప్పులు సరదిద్దుకొనుట మానవ ధర్మము దశాబ్దికాలము నాటి మాట ఆచార్య దివాకర్ల వేంకటావధానిగారు నా మీద గల వాత్సల్యము చేత నాకొక సూచన నిచ్చియుండిరి. అది డాక్టరేటు పట్టా పొందాలని చెప్పిరి. వారి ఆజ్ఞను శిరసా వహించి నేను అనేక రకముల గ్రంథములను ఏకలవ్యునివలె చూచితిని. ఏ మహానుభావుడు నన్ను దరిచేర్చని కాలములో దివాకర్లవారు నన్ను నాయనా! మీరు ఏకోజి రామాయణముపై Ph D. చేయుమని చెప్పిరి వారి మాటను పాటించి నేను ఆ గ్రంథ సేకరణకు బయలు దేరితిని [illegible] అవధాని గారికి తటస్థపడి వారు అడిగినంతలో ఆ ప్రతిని నాకిప్పించిరి. ఆ తరువాత APGOML&RI పురా సంచాలకులు డా॥ వి వి యల్ నరసింహారావుగారు ఈ గ్రంధమును వ్రాసుకొనుటకు అనుమతించిరి ఆపై డా॥ [illegible] కృష్ణశాస్త్రి గారు అనుమతించిరి వీరందరికి నా ప్రణామములు.

నా గురువర్యులు ఆచార్యులు ఎం కులశేఖరరావు గారు [illegible] విధముల అండదండలుగా నిండు మనస్సుతో నన్ను [illegible] నా ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు

ఈ గ్రంథములు రూపము దాల్చుటకు శ్రీ వెంకటేశ్వర [illegible]. శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము వారు ఆర్థిక సహాయము చేసి [illegible] వారికి నా ప్రత్యేక ప్రణామములు.

ఇంకెందరో ప్రత్యక్ష పరోక్షములలో సహాయపడిరి వారందరికిని నా హృదయపూర్వక నమోవాకములు.

బుధజన విధేయుడు

ఎం. బాగయ్య

కిష్కింధా కాండము

శ్రీలను మిగుల భాసిలు పంపజూచి
జాలిని రాముడా సౌమిత్రి కనియె
యీపంప జూచితే యెలమి సౌమిత్రి
యీ పద్మజునికైన నలవియె పొగడ
విరహులు కెంతలు విహరింతురెట్లు
మరుడు సాన్నిధ్యుడై మనల నిచ్చటను
యెన్నడు భూమిజ నేజూతు ననుచు
చిన్నబోయిన రాముజేరి లక్ష్మణుడు
మనుజేశ నీకింత మనికత మేల
నినసూను నికి మన కిప్పుడె సఖ్య
మవు రావణుని నీవు హరియించి పిదప
నవనిజ చేకొందు వనహాటుదుంచి
కార్యమూహింపుము కదలు చెప్పుచును
సూర్య వంశజుడందు సుఖ గోష్ఠి నుండె
ఆలోన సుగ్రీవుడా ఋశ్యమూక
శైల శృంగంబుల చరియింపుచుండి
నగగున రామ లక్ష్మణులను జూచి
వెరచి యింద్రజుడుప్పు వీరిందు మనల
వలగాని వధియింప వచ్చినారనుచు
పలుకు సుగ్రీవుతో పవనజుండనియె
వీరలు ప్రచ్ఛన్న వేషులుగారు
కారణ పురుషులు కపి సార్వభౌమ

తెలసి వచ్చెద వీరి తెరఁగు నీవుండు
మలయాద్రి వసియించి మార్తాండ సుతుని
పటు వేషధారియై వాయు నందనుఁడు
పటు రయంబున వచ్చి ఫలము చేబూని
మొనసి పంపా తీరమున నున్న సాధు
జన నుతుండగు రాము సన్నిధి నిలిచి
ధారుణీ పుత్రి మస్తక మణి నింక
నీ రీతి దెచ్చి నీ కిత్తు నన్నట్లు
ఫల మర్థి ఫలమంత్ర కానుక యిచ్చి
కరములు మొగిడించి కాకుస్థు కనియె
అనుపమ రాగ చిహ్నములతో నుండి
మునివేషధారులై మొనసి యీ పనిని
శరచాపములు బూని చరియింపనేల
నరుదయ్యె మీరెవ్వరనిన శ్రీరాము
డతని వాక్యమ్ముల కతని రూపమున
కతని చమత్కృతి కాత్మలో మెచ్చి
కను సన్న సేయ లక్ష్మణుఁడు గుర్తెరిగి
వనచరులతో పూసవడి నూచినట్లు
తాము వచ్చిన పని తమతెరంగెల్ల
నామూలముగ దెల్పి యతని కిట్లనియె
నీవెవ్వడవు భువి నీకు పేరేమి
నీవిధంబెల్లను నిజముగా దెల్పు

మనవుఁడు హనుమంతుడను పేరువాఁడ
యిన తనూజుని మంత్రినే వాయు సుతుఁడ
సుగ్రీవుఁడత్యంత శూరుఁడు శత్రు
నిగ్రహానుగ్రహ నిపుణుఁడా ఘనుని
మీకు బంటుగను నెమ్మిగా చేయనేర్తు
మీ కటాక్షంబు నామీద కల్గినను
నావుండు రాము మానసము గుర్తెరిఁగి
భావించి సౌమిత్రి పావని కనియె
సత్య సంధుఁడు దయాశాలి సచ్చరితుం
డత్యంత బలుఁడు మహావీరుఁ డితడు
రాముఁడు లోకాభిరాముండు విజయ
ధాముఁడు విక్రమోద్దాముఁడు దారుం
డీ విభునిల్లాలిని తని వంచించి
రావణుఁ డెత్తుక రయమున బోయి
వదలక దుష్ట రావణు సంగరమున
ను దరి చంపగ నితం డొక్కఁడెఁ జాలు
దనరఁగ మేమేకతంబున బోవ
జనదు మాకిది రాజ ధర్మంబు గాదు
గాన సుగ్రీవుని గైకొను తలఁపు
మానవాధీశ్వరు మదిలోన గలదు
కావున కార్యంబు ఘటియింపు మనిన
పావని పొంగి సద్భక్తితో మ్రొక్కి

యినజుని కడకేఁగి యిట్లని బలికె
వినుము సుగ్రీవ నీ వెరపెల్ల దీరె
లోక సాగరమున సుడి గొనుచున్న
నీకు రాఘవుఁడను నెర వేర్ప గలిగి
అనిన రాము సౌమిత్రు లాడిన మాట
లనుపమ శౌర్యంబు లా పంక్తి ముఖుఁడు
జనకజ నెత్తుకొనిచన్న చందంబు
వినిపింప వనచర విభుఁడుత్సహించి
హనుమంతు నీవను యంజనంబునకు
కనుగొంటి నేను రాఘవ నిహానంబు
గరిమెతో ఋష్యమూకమునకు వారి
పరువడి తెమ్మన్న పవనంబు డరిఁగి
తడయక మూపుల దశరధాత్మజుల
నిడుకొని తోడ్తెచ్చి యెలమినా గిరిని
విడియించె వనచర విభు చేర బోయి
వడి జెప్పి వారలు వచ్చిన తెరఁగు
దిన నాథ తనయుని దెచ్చి సంప్రీతి
పెనుపొంద రఘురాము భేటి సేయింప
జలజాప్త సుతుడంత సద్భక్తితోన
జలజాప్త కులునికి సాష్టాంగ మెరిగి
ముకుళిత హస్తుఁడై ముందర నిల్వ
సకలేశ్వరుఁడు కవి చంద్రుని జూచి

ఆలింగనముజేసి హనుమాంతుచేత
నీలావు నీరీతి నీ విక్రమంబు
విన్నాను సుగ్రీవ వెరవు నీకేల
నెన్ననీ పగవాని యేనె జంపెదను
నీవు నా సఖుఁడవు నీవు నా హితుఁడు
నీవె నా జీవంబు నిజముగా నెంచు
మన భాను సముదనుఁడా రాము జూచి
నా వంటి బంటు మిన్నక నీకు గల్గె
దేవ రావణుని వధించి యీ భ్రాత
ననువొంద గైకొంటినని నిశ్చయింపు
మనిరామ సుగ్రీవులఁన్యోన్య భాష
లనలు సన్నిధి బల్కి యకళంకులైరి
హనుమంతుఁడంత చేనటు సంజ్ఞసేయ
నా వానరేశ్వరుండవనీ తనూజ
భావించి తన చెంత వడవైచినట్టి
సొమ్ములు దెచ్చియ్య చూచి రాఘవుఁడు
నెమ్మిగైకొని చేర్చి నేత్రాంబుజముల
తలంచి మూర్ఛిలి కొంత తడవునకట్టె
తెలిశి సుగ్రీవుని దెస జూచి బలికె
దరణిజ చెరగొన్న దాన వాధముని
పురము దేశంబు నొప్పగదెల్పుమనిన
ఇనజుఁడిట్లనె ర మయేవాని పురము

కినివిని యెరుగను గన కొన్నవాని
నెరుఁగు తెరంగెల్ల నెరిగింతు నీవు
పరితపింపకు నేను బలివాలిచేత (చా)
హృత కళత్రుడఁనయ్యు నింత శోకింప
ధృతిలేని పురుషుడు తృణ సమానుండు
మా వెండి ప్రాకృతమనుజుల మాడ్కి
నీవు శోకింపకు నెమ్మది నుండు
మనవి రఘురాముడాత్మలోపలను
జనక పుత్రిని పూని సాధించుపనికి
పనుపడి మునుపీపి పగదీర్తు ననుచు
మొనసి సొమ్ములను తమ్ముని చేతికిచ్చి
వనజాప్త సుతు జూచి వాలికి నీకు
ఘన విరోధముగల కారణంబేమి
తెలుపుమటన్నను దిననాధసుతుండు
పలికెనప్పుడు రామభద్రుని జూంచి
మాయావియనువాడు మనుజేశమున్న
పాయకవాలితో బవరంబుజేసి
బలమెల్ల తూలిన పారి యీకొంటి
బిలములోపల చచ్చు భీతుడై యసుర
బలవైరి సుతుడు వెంబడి వచ్చి నన్ను
బిలము వాకిట నంచి బిలములో జొచ్చి
ఒకయేడు వానితో యుద్ధంబు సేయ

ప్రకటమై రక్తంబు పైనుంచి రాగ
కనుగొని యార్చు రాక్షసుని నాదములు
విని వాలి దైత్యుచే వెసనీల్గెననుచు
బిలము వాతను నొక్కి పెనుగిరితో(సిన)
యలరు కిష్కింధకు నరుగు దెంచితిని
దట్టించి మంత్రులు తనకు (రాజ్యంబు) పట్టంబు
కట్టిన రాజ్యంబు గావింపుచుంటి
బలవైరి సుతుఁడంత పగతుని గూర్చి
బిలము వాకిట కొండ పిండిగా దన్ని
వడిని కిష్కింధకు వచ్చి రాజ్యంబు
కడిమి జేసెడి నన్ను కనుగొని కనలి
నేప్రెుక్కి వెండికని నిరసించిగాదు
కామిని రాజ్యంబు గైకొని చంప
కడగిన వచ్చి యిక్కడ నున్నవాఁడ
యెడసి వాలికి గిరి యెక్క రాదనిన
విని రాముఁడద్రి వావిరి వాలికెట్లు
జనగూడ దనకపి చంద్రుడిట్లనియె
తొల్లిమహిషా కృతి దుందుభివచ్చి
వెలయు తర్పఖున దిగ్విజయంబు జేసి
వాలితో పోరాడ వాలి కోపించి
వాలినా శక్తితో వానిను జించి
పనుపడి రిపు కళేబరము తన్నుటయు
మొనసి యోజన దూరముస బోయి బడియె

నారక్త మీ శైలమందు జిందగను (లేదు)
నారసి వాలి సీయచలేంద్రమెక్కి
రాకుండ శపియించె రాషుమతంగు
డా(నా) కారణంబున నానాటి మొదలు
నీకొండ నివసి(యి)ంతునేను నిర్భీతి
నా కళేబరము నత్యంత దూరంబు
చిమ్మిన నిను విశ్వసింతునేననిన
నమ్మతి రామ (నా) చంద్రుండు నవ్వి
ఘనమైన యా కళేబరమునం గుష్ఠ
మునపది యోజనమ్ములు మీడివైచె
వైచిన నమ్మక వనజాక్షకులుని
చూచి సుగ్రీవుఁడు సారథి యిట్లనియె
వాలి యీ కాయంబు వడిజిమ్మునాడు
చాల శోణిత మాంస సహితమైయుండి
పూని యేచిన దీని పోజిమ్మిసంత
దాన విశ్వాసంబుద గలదు తనకు
తాళంబు లేడును తగ కూర్చిపట్టి
వాలి పత్రంబులు వడిగోయుమున్న
సడలక నొక కోల సప్త తాళముల
నడరచేసితివేని యావాలి కన్న
బలశాలివనుచు నేర్పదనమ్మవచ్చు
కలఘుని శ్రీమయన్న నతడంత నవ్వి
శరము సంధించి యాసప్త తాళములనే
పరువడి (పరువడి) నేయు నా బాణంబు తాళ

ముల గూల్చి పాతాళమున జూచి మగుడి
పొలుపైన యమ్ముల పోవ జూచె నంత
శరలాఘవము జూచి బాహుజాస్త్రయుతుడు
కరములు మొగిడించి హనుస్థు జూచి
వాలి ద్యావర కింక వధియించుటెంత
నీలావు శౌర్యంబు సేజూడనైతి
గైకొంటి రాజ్యంబు గైకొంటి తార
గైకొంటి రుమనునీ కారుణ్య మహిమ
నపరాధినపరాధిన పరాధినైతి
కృపజేసి మన్నింపు కిశుందననిన
నిగ్రహానుగ్రహసిధ రాముడపుడు
సుగ్రీవుజూచి యీ పథ లగ్నమునను
చెచ్చెర నీవు కిష్కింధకు బోయి
నచ్చట వాలితోనని సేయుచుండు
వాలిని నేనొక కోల వధియించి (సీకు)
వాలిన రాజ్యంబు వడినిత్తు నన్న
నాతోన సుగ్రీవు డారాము నెరిగి
నీల తారానలా నిల తనూభవులు
చేరి సేవింప కిష్కింధ కేతెంచి
పోరికై దేవేంద్రు పుత్రుని బిల్వ
శరచాపములు బూని సౌమిత్రితోన
తరువు చాటున నుండి తగినంత రాముం

డప్పుడు రవిజుటా రాలాపములను
ముప్పిరి విని కోపమున వాలి వెడలి
సుగ్రీవు మార్కొన్న సుగ్రీవుడంత
నాగ్రహంబున వాలి నడరక తాఁడె
నీరీతి వారిద్దరేక రూపముల
పోర రాముడు జూచి బుద్ధిలో భ్రమసి (౪)
యిన తనూభవుండి తండింద్రజుండీతం
పనియెర్పలింపగ నలవినిగాదకట
పదరి నేనిప్పుడు బాణ మేసినను
తుది నెవ్వఁడని లోన త్రుంగు నోయనుఁచు
విడపక శరము భూవిభుడుండెనంత
బెడిదంబుగా వాలి పెడచేతి కొద్ది
సుముకుల మేనెల్ల గుల్లలై వెరచి
మిడుకుచు తన తోక మెడమీద వైచి
యడరుచు ఋశ్యమూకాద్రిని జేరె
నినజుఁడచ్చట రాముఁడే తేరజూచి
ఓన తలవంచి యద్దరణీశుఁడనియె
శ్రీరామనిను విశ్వసించి నేబోయి
ఘోరున వాలితో బోరితిగాని
కాకున్నపోదు నేకటకటా కావు
నాకు నమ్మికలిచ్చి ననుగావవైతి
వనుఁడు సుగ్రీవ మీరగ్రజానుజులు
వన పడి నేక రూపములుగా పోర

కని యెవ్వ(డిల్లునో కడపట ననుచు
యెనసిన శరము నేయకయుంటి
గరిమెతో నింక నీ గజపుష్పమాటల
ధరియింపుమను యియ్యధరియించి రవిజుం
డారాజ పుత్రుల కట వినోదముల (చూపుచు)
శూరు(డై చూప మెచ్చుచును రాఘవు(డు
వాలిపాలిత హేమ వప్రసౌధాళి
కీలితంబైన యాకిష్కింధ జూచి
మాను చాటున నుండె మనుజేశు(డంత
భానుపుత్రు(డు మంత్రిపతులతో బోయి
గిరులు చేదిల్ల కిష్కింద వాకిటను
పరగ నార్చివిని బలవైరి సుతుండు
తానొక ఒంటు చందమున నేతెంచె
వీని చంపెదనని వెడలంగ జూచి
తారయిట్లనె దేవత వనజు మీ(ద
నీ రీతి పోచన నిది మేలు గాదు
నొచ్చి నీచేబోయి నోరాడి మగుడ
వచ్చునే యిత(డు లావరి ప్రాపులేక
నదిగాక నొక సుద్దియంగదుచేత (చా)
విదితంబుగా వింటి వినుము శ్రీరాముం
డతివె రావణుచేత నటుగోలు బోయి
ధృతిబూని చేపట్టె దినకర సుతుని

నిను వధింతు నటంచు నెమ్మినున్నాఁడు
చని రాము శరణని సంధిగావింపు
మన నవ్వియింద్ర జుఁడతివ కిట్లనియె
తనవంటి పతియుండ తార నీకిట్టి (మ)
వినము రాఘవుడాది విష్ణువము నమ్మి
నీకితడేల నీమాట చాలించు
శరణని రిపులు నా సన్నిధికార
పరుల నేనెటువలె ప్రార్థింతుచెప్పుమ
నరగ యుద్ధమునకై శత్రువు బిలువ
వెరచి యుండుట యొక్క వీరధర్మంబె
వీరుఁడు నీతి కోవిదుఁడు శ్రీరాముం
డూరకె నన్నేల నొగి చంప దలఁచు
ననియూరడించి యాయజ్ఞాక్షినవిచి
యనిమిషేశ్వర పుత్రుఁడగు వాలి వెడల
శరధులు కలగి భూచక్రంబు పగిలె
గిరులెల్లడుల్లె కిష్కింధఘూర్ణిల్లె
నప్పుడు వాలిని తృణము గానెంచి
పోరియింద్ర తనూజు వుల్లంబులోన
నాగ్రహంబీ యదనఁ జణచు నేతోటి
సుగ్రీవుఁడను గాను చూచి పోరాడు
మని మహాసాలంబు నగలించి తెచ్చి
ఘనమైన వాలి వక్షంబు తాడింప

కంపించి మూర్ఛిల్లి కపిరాజు తెలిసి
పెంపొందు రవిజుపై పెనుకొండ వైచి
వైచిన నా కొండవాలాగ్రహతిని
చూచి సుగ్రీవుండు చూర్ణంబు జేసె
చరణంబులను దన్నె శతమఖ సుతుఁడు
కరముల నొప్పించె కనులాప్త తనయుఁ
డీరీతి నిరువురు నేకమై పోర
తాలి సుగ్రీవుడ త్తరి వాలి చేత
పెదవులు దడపుచు పెంపెల్ల గోలసి
గుదికొని భ్రమసి దిక్కులు జూచుచుండె
నప్పుడు రఘురాముడర్కజు బోమి
తప్పిన కనియిక తగదూరకుండ
ననియమేమాస్త్రంబునపుడు సంధించి
వనధులు కలఁగ గీర్వాణులు బెదర
వాసరమణి సూను వాంఛ తీరేర
వాసవాత్మజు దృఢవృక్షంబునేసె
నాయస్త్రహతిచేత నద్రిచందమున
పాయక నావాలి పడియె భూస్థలిని
యవశుఁడై పడియున్న యావాలిడాయ
రవి వంశమణియైన రాముఁడు రాఁగ

తెలిసి మెల్లనె రాము దెస జూచివాలి
పలికెను కోప సంభరి తాత్ముఁడగుచు
ధర్మాత్ముఁడై యుండి తగునె నీ కిట్టి
కర్మంబునకు నొడి గట్టి శ్రీరామ
అడవి మృగాదుల నణతురు గాని
పుడమి కోతులను చంపుదురె భూపతు
లన్న తమ్ములము మేమతరి పోట్లాడ
నన్ను జంపుట నీకు నాయమే రామ
యని యిట్లు హేతువు లాడనా వాలి
కనుగొని యంత రాఘవుండిట్టులనియె
కట కటా వాలి మర్కటు బుద్ధివలన
యిటులాడెదవు దీని నెంతురే బుధులు
నీ సహోదరుని మానిని బుచ్చుకొన్న
దోస విసీ నిన్ను త్రుంచుట తగవె
మీది పారెడి దుష్ట మృగముల చెట్టు
చాటున కడుఁపొంచి చంపరే నృపులు
తన మిత్ర శత్రువు తన శత్రువగుట
నిను జంపితిని యిది నీతి యన్నంత
విని సర్వ గీర్వాణ వినుతనూభవుడు
కను మోడ్చి మూర్చిల్లి కదలక యుండె
నంత తారాది వామాక్షులు వచ్చి
వంతల బడియున్న వాలిని జూచి
కదలేని శోకాబ్ది కడుపడి మునిగి
కడగట్టు గానక కళవళ జెంది

యోజీవితేశ్వర యోమహోదార
యోజయ శ్రీమంత యోబలవంత
నన్ను వంచన జేసి నా మాట త్రోసి
యిన్నర నాధుచే నిట్లు కూలితివె (!)
యనితార విలపించి యర్కనందనుని
కనుగొని దూరి రాఘవుని కిట్లనియె
నో రాఘవేశ్వర యోమహావీర
వూరకె వాలినిట్లొడి చంపతగవె
నీ నీతి నీమతి నీదు విఖ్యాతి
జానకి వెంటనే జనియె నో జెపుమ
దేవేంద్రనందను తెగటార్చునట్లు
దేవ నన్నిప్పుడు తెగ టార్చుమనుచు
శోకింపుచును తన సుతుని యంగదుని
చేకొని తలంకుచు చింతింపుచుండె
అంతలో తెప్పిర్లి యమరేంద్ర తనయుం
డంతంత విలపించ నంగదు జూచి
పరితాపమందుచు భానుజున కనియె
నెరియ భాను తనూజ నీకేల వగవ
జగమెరుగంగ రామచంద్రుని వలన
పగదీరె నేడు నిర్భయుడవై యుండు
యే మాట జెప్పినంన్నిట్లు జేసితివో
యా మాట రామునికమర జెప్పింపు

బాలుఁడంగదుఁడు చేపట్టి రక్షించు
మాలిమి పితకనా సోదరుగా జూడు
దారల విత్తమ్ము మిమ్మిత్తుఁబు గాన
పరగ రామునిపట్ల భక్తితో నడువు
మునికొని ఓపి రాజ్యమునకు చిహ్నంబు
కనకమాలికె నీవు గైకొనుమనుచు
యిచ్చి సుగ్రీవుని చెలిమితో చేర
నచ్చిన నంగదు పగ పెల్లజూచి
నాతరాత్మ కందను నిదానంబు
శోకింప నవేల సు వృషుండు
వెస రామసంప్రాప్తి నిడుమక కొలువు
మసలక సుగ్రీవు మాటతో నడువు
మనుచు బుద్ధులు చెప్పి యా రాము జూచి
మను కులాంబుధి సోమ మనుజేశ రామ
నీ వాకి మూర్తిని నీ దివ్యమూర్తి
భావించి యీజగ వాపనుండైతి
జీవముల్ నెమ్మెయిన బిట్టంద దొలఁగె
దేవ యీ బాణంబు దయ్యవే యనిన
నీలావు నమ్మిన నిజ భుజ శక్తి
వాడిన బాణంబు పడ బిగెనంత
పరమ సుజ్ఞాన దీప్తుఁడైన వాలి
పరమ విస్మయ ప్రమోదముందెనంత

తారాది కాంతలు తక్కినవారు
వీర వానరులెల్ల విలపింప జూచి
సౌమిత్రి వారల సంతాపమార్చె
రాముడాజ్ఞాపింప రవిసూనుడపుడు
వాలికి పరలోక వైదిక క్రియల
నాలోన గావించి యంగదుతోన
పరిశుద్ధుడై రామభద్రుని కెరగ
కరుణించి రాముడా కపులతో ననియె
కపులార సుగ్రీవ కపి శిఖామణికి
కపిరాజ్య పట్టంబు గట్టుడనంగ
వారు రామునికిని వలనొప్ప మ్రొక్కి
తారాది కాంతల తపన తనూజు
నంగదు సంతట నాందోళికముల
సంగతిగానుంచి సరగున దెచ్చి
వచ్చి కిష్కింధకు వలనొప్ప సభను
చెచ్చెర మణిమయ సింహాసనమున
పూని తూర్యంబులు భోరున మొరయ
భానునందను నుంచి పట్టంబుగట్టి
కవగూడి కపులు నంగదుతోడిదెచ్చి
యువరాజ్య పదమున నొప్పుగా నిల్ప
నంతః పురాంగనలందరు ముదిని
సంతసిల్లిరి రామచంద్రు కొండాడి
భానునందనుడంత భక్తితో వచ్చి
కానుకల్ దెచ్చి రాఘవుకిచ్చి మ్రొక్కి.
దేవ కిష్కింధకు తెరగొప్పనిపుడు.

వేవేగ దయజేసి వేంచేయు మనుడు
సుర మహీధర ధైర్య సుగ్రీవ వినుము
పురముల పనియింప మునులకు తగదు
వానకాలము వచ్చె వైరులమీద
పోనేరమిక నీవు బోయి కిష్కింధ
ననువొంద వసియింప మాహాల్యవంత
మున సుండు నేను నిమ్మల శరత్కాల
మరుదేర రమ్మని యర్కజు బనిచి
తరుణి వంశ జూడంత తమ్మునితోస
నామాల్య వంతంబునందు వసించి
కోమలి గుణములు కొనియాడుచుండె
నంత శరత్కాల మరుదేర జూచి
చింతించి రాముడు సీతను తలచి
సౌమిత్రి జూచితే జలజాప్తసుతుడు
కామాంధుడై యుపకారంబు మరచి
మగువలతో పానమత్తుడై రాడు
తెగడి సుగ్రీవుని తెమ్ము పొమ్మనిన
శరములు మోడ్చి లక్ష్మణుడట్టె వెడలి
వచనతో కిష్కింధ వాకిట నిలువ
యా శూలిబోలు రామానుజు జూచి
కీశులెల్లరు పార కీచకొట్టుకొనుచు
నా లక్ష్మణుని రాక యంగదు చేత
నాలోన విని కపులాప్త నందనుడు
తారాది సతులతో తగనేగుదెంచి
కోపి యా సౌమిత్రి కోపంబుమాన్ప

వివిధ పూజలొనర్చి వివిధ ప్లవంగ
నివహంబు లెమ్మని నీలుని బనిచి
నలవాప్ప సున్న వానరులతో గూడ
జలజ బాంధవ తనూజాతుడాపొద్దె
సౌమిత్రి వెంబడి చనుదెంచి గిరిని
రాముని పొడగని రయమున మ్రొక్కి
దేవ నా సేనలే తెంచునీ వేళ
భావింపుమన రామభద్రుఁడుపొంగి
మన్నించి రవిజుని మదిలోన సుప్ర
సన్నుఁడై యుండె నా సమయంబునందు
నీలాచలమునందు నిషధాద్రియందు
కైలాస గిరియందు కనకాద్రియందు
శోణాచలమునందు సోమాద్రియందు
ద్రోణాచలమునందు తుచనాద్రియందు
ఋషభాచలమునందు ఋష్యాద్రియందు
వృషభాచలమునందు వింధ్యాద్రియందు
నా రత్నగిరియందు సప్తాద్రియందు
పారియాత్రమునందు ప్రాగ్గిరియందు
మలయాచలమునందు మంధాద్రియందు
నెలకొని వర్తించు నిరుపమా కృతులు
భీషనాతేజుల భేద్య పిక్రములు
శేషాహి సన్నిభా జాను బాహువులు
పవమాసి సూనుండు పనసుడంగదుఁడు
గవయుండు శరభుండు గంధమాదనుఁడు
పావకాక్షుఁడు కాలపాశుఁడు నీలుఁ

డాఁ వేగదర్శియు నగ్గవాక్షుండు
నలుఁడు మైందుఁడు మహానాథుఁడు నుగ్రముఁ
పలరపు బంధుఁడు నగ్గిరి భేది
త్రిముఖుండు దసరి జ్యోతిర్ముఖుండు
విముఖుండు తారుండు విగతుండు గజుఁడు
జాంబవంతుండును సంపాతిరంభుఁ
దంబురాశి తనూజాడగు సుషేణుండు
శతవరిహారుఁడును సంస్కాధుఁడాది
వితత శౌర్యులు కపివీరులున్నతులు
తమతమ సుతులును తమ సహోదరులు
తము చుట్టముల గూడి ధరయెల్లనిండి
గణనా పరంపర గడచి యేతేర
రణ భయంకరుఁడైన రాముండు జూచి
యిచ్చతో నుప్పొంగి యినజు కౌగిటను
మచ్చికతో జేర్చి మన్నింపు చుంత
యా వేళ సుగ్రీవుఁడధిపతిఁ జూచి
దేవసీదేవిని తెరగొప్ప తేగ
నొక్కడొక్కడె చాలు యుర్వీశ యునిన
నెక్కొన్న మైత్రిచే నృపుఁడిట్టులనియె
యిన తనూభవ నీకు యెవ్వరుసాటి
యనువుము వైదేహి సరసిరానిపుడు
విని రామునికి మ్రొక్కి వేగ సుగ్రీవు
డానర నుత్తమమైన యొక్క లగ్నమున
వినతుని వానర వీరుని బిలిచి

పనుపడి యుత్తర భాగమంతయును
కనకాచలంబాదిగా దేశములను
వనజాక్షి సీతను వలనొప్ప వెతకి
నిలువక నటబోయి నెల లోనరమ్మ
నలువడి రాకున్న నాజ్ఞసేయింతు
నావుడు లక్ష వానరులతో గూడి
వేవేగ వినతుండు వెడలె నంతటను
హనుమ దంగదనీలపటర జాంబవంతు
లను జూప కపిరాజు లలితతా పలికె
ధరణిజ వెదకి యీ దక్షిణంబెల్ల
పరువడి నెలలోన ప్రతివార్త తెండు
పొమ్మన్న వారలు పొంగిరాలోన
రమ్మని హనుమంతు రాముండు బిలిచి
జనకజ పొడగాన జాలుదువీవు
మునుకాని సీతకీ ముద్రిక యిచ్చి
సీత సేమము దెమ్ము శీఘ్రమేయనిన
నాతడా ముద్రిక నౌదల దాల్చి
వుదయార్క బింబము నుజ్జ్వాలంబైన
వుదయాచలము మూడ్కి నొప్పినావేళ
కరములు మోడ్చి రాఘవునికి భక్తి మ్రొక్కి
సరిగె వాయుజాంగదాదుల గూడి
యాసుషేణుని జూచి యర్కజుండనియె
వాసిగా నొక లక్షవానరుల్ గొలువ
పడమటి దిక్కెల్ల భామను వెదకి

గడువు దప్పక రమ్ము కడగి పొమ్మన
వాడేగె నంతట వనజాప్త సుతుఁడు
వేడుక శతవలి వీక్షించి పలికె
వలగొని యొక లక్ష వాసరుల్ గొలువ
తిలకించి యాపూర్వ దిగ్భాగమెల్ల
పూసచందంబున భూమిజ వెదకి
మాసంబు గడువు రమన్న వాడరిగె
తగపూర్వ పశ్చిమోత్తరములు వెదకి
జగదీశు పనుపున చన్నవాసరులు
యెందాక యినశశ్శులెపుడు దీపించు
నందాక చనిచని యోదేశములను
నళినాక్షి వెతకి కానక కీశపతికి
చెలువేది ప్రతివార్త జెప్పిరంతటను
హనుమదాదులు బోయి యట దక్షిణము
వనములు దేశముల్ వలనొప్ప వెదకి
బిట్టైన దప్పిచే బిలములో జొచ్చి
పొట్టనిండ జలంబు పొలుపొంద గ్రోలి
యందు స్వయంప్రభయను భామగాంచి
వందనంబులు జేసి వనజాక్షి కెరగి
యరుదెంచి యా మహేంద్రాచలంబునః
నరిగి యందరు గూడి యలరియోజనలు
జేసి యామితిదప్పె శ్రీరాముపనులు
జేసెదమని వచ్చి జేయలేమైతి
మాజ్ఞాన దురంధరుఁడైన సుగ్రీవుఁ

దాక్షలు సేయించు నటమున్నె మనము
ప్రాయోపవేశ మేర్పరచి మేనులను
బాయుదమని దర్భపైనుండి కపులు
పొరలుచుండగ వాలిపుత్రు డిట్లనియె
హారహూర యెటువంటి హానివాటిల్లె
రాముఁడు విడిచి యయోధ్యంబు విపిన
సీమకు రానేలసీత రావణుఁడు
ఎతగాని పోనేల పేరి జటాయు
వరిమురివానిచే నని గూలనేల
నా రాఘవేశ్వరుఁడర్కజుతోన
గారవంబునను సఖ్యము గాలనేల
జనకజ వెదకను చనుమననేల
పనుపడి మనకు నీ పనులు రానేల
ననపుడా మాటల నాలించి చేవుల
ఘనుడు సంపాతి పక్షణ బుద్ధిమాని
యను జన్ముఁడైన జటాయుపు తెరఁగు
విని విస్తరంబుగా విలపించి కొంత
వని యబ్ధిలో స్నాతస్నుఁడై వచ్చి
తన పూర్వకథ కపి తతులకు సెప్పి
శ్రీరాము కార్యంబు సేయగ తలచి
మీరిందు వచ్చుచో మీకటాక్షమున
ఱెక్కలువచ్చె మీరీక్షింపుడిదిగో
పరికింప నాజన్మ పావనంబయ్యె
మీరు వైదేహిని మున్నరయబోయి

వేరొండు యెడలను వెదకంగ వలవ
దదిగొ లంకాపురం బాపురంబునను
సుదతియున్నది పుది శోకింపుకొనుచు
చనుడు లంఘకటంచు సరభసవృత్తి
చనియె హేమాద్రికి పంపాతియంత
వనచరులెల్ల దుర్వార కల్లోత్వఘుసటద
ఫేన భీకర దుష్ట విపులసుసత్వ
జనితారవాభీల సంతత ఘోర
వననికరోల్లాసి వనరాశిడాసి
యీ పయోనిధి జూచ హృదయంబు కలగె
నీ పయోనిధినిదాట నెవడు సమర్థుం
డని యని చింతింప నా జాంబవంతు
డనువొంద సంప్రీతి హనుమంతుకనియె
నీ వొక్కడవు దక్క నీపయోరాశి
దేవతావళికైన దృష్టింప తరమె
నీ మహాసత్వంబు నీ పౌరుషంబు
నీ మహోన్నతి నుతి నే సేయగలనె
శ్రీరాము కార్యమై సింధువుదాటి
యా రావణుని పురంబల్లస జూచి
సీతను జూచి యాసీత క్రమంబు
భూతలేశ్వరునికి పొందుగా జెప్పి
యాచంద్ర తారార్కమాయువు కీర్తి
భూచక్రమందున పొందుబెమ్మన్న
వాయుజుండప్పుడా వార్తకుపొంగి

పాయక రఘురాము భావించి మ్రొక్కి
వినుతింప వనచర వీరులంతంత
ననువమంబగు మహేంద్రాచలం బెక్కి
తిరమొప్ప జలనిధి తృణముగానెంచి
సురశక్తిదాట నుద్యుక్తుఁడై యుండె
అని భోసలాబ్ధి సుధాంశుడు త్తముఁడు
ధననాథతుల్యుండు దారవిక్రముఁడు
సరస సాహిత్య లక్షణ చక్రవర్తి
కరుణా సముద్రుండు కవి కల్పకంబు
విలసిల్లు తుళజ భూవిభు కుమారకుడు
పొలుపొందు మేకోజి భూమిపాలుఁడు
తనతండ్రి తుళజేంద్ర ధరణీశు పేర
జెనుపొందు మకరంద బిరుదాంకు పేర
శ్రీలు రంజిలు శబ్దచిత్రార్థ సంగతుల
నవని కిష్కింధాఖ్య నమరునీకాండ
నవిరళంబగు శయ్య సమరంగ జెప్పె
నిది తుళజేంద్రుల కిడునెప్పుడిలను
పొదలు సంపదలను పరిపూర్ణశక్తులును
సకల దీర్ఘాయుష్య సంతానములను
సకల రాజ్యంబులు సకల భోగములు
సమర జయంబులు సకల సత్కీర్తు
లమరంగ నొసఁగు మహారామ చరిత
మిది మహాపుణ్యదమిది వేదసార
మిది ముక్తిసోపానమిది శుభోదర్క

దివ్య సుందరదీని భక్తినెలమితో దీని
నెవ్వరు చదివిన నెవ్వరు వినిన
నెవరు వ్రాయించిన నెవరు వ్రాసినను
భువిలోన వారికి పుత్రసంపదలు
ఘనమైన కీర్తులు కరితులంగములు
మనసు రంజిలజేయు మానినీమణులు
పరగ దీర్ఘాయుష్యభాగ్యంబు లొసగు
ధరణిలోనా చంద్రతారార్కముగను

సుందర కాండము

శ్రీ రఘువీరుని చిత్తాంబుజమున
వారకనుంచి దుర్వారుఁడై పేర్చి
హనుమంతు డామహేంద్రాద్రి పైనుండి
ఘన సుధార్థము జను గరుడుని మాడ్కి
చేర్చి పదంబులు చెవులు నిక్కించి
యార్చివాలము తన హస్తంబు లెత్తి
యమరారి పురిమీద నటుదృష్టి నిల్పి
కాయమెంతొ హుంకించి కుప్పించి దాటి
పోవుచునంత నంబోధి మధ్యమున
భావించి మైనాకు పరగ మన్నించి
సురసను సోలించి సొరదియై సీడ
చరగాని లాగించు సింహిక నణచి
యా సువెలాద్రిపైనటు విశ్రమించె
నా సమయంబున సర్కుండు గ్రుంకె
దురి తాత్ముఁడగు సురద్రోహి పాదములు
పరగ దిక్కులయందు పరగిన మాడ్కి
గిమ్మని చీకట్లు కెలకుల నిండి
పమ్మె రాత్రి నభోభాగంబు లెల్ల
గ్రమ్మె నా పురిలోని కలకలంబణగె
నిది నాకు తరియని యలమి వాయుజుఁడు

వదలక వనికోట వాకిలి జొచ్చి
లంకిణి పరిమార్చి లంకలోనున్న
పంకజానన సీత పరికింప బూని
కనక సౌధంబుల కనక హర్మ్యముల
కనక గోపురముల కనక గేహముల
సరస కాంతాధి వాసముల సానువుల
విరుల చప్పరముల విపణి మార్గముల
సందు నిందనకను నాలంకలోని
సందుల గొందులయందు సకలంబు వెదకి
రావణులోక విద్రావణు నగరు
వేవేగజేరి భావించి యచ్చోట
కాంతల నెల్లను కలయ శోధించి
అంతఃపురంబున కరుగు నవ్వేళ
పగటింటి దొర జూడు పద్మసైతోడు
తొగల మేల్వాఁడు కంతుని నేస్తకాఁడు
సురలపాలిటి కూడు సుధలకు వీడు
సొరది చుక్కలరేఁడు చూపట్టెమింట
నాచందురుని జూచి యావల నుంచి
యా చిత్రసభలెల్ల ననువొంద వెదకి
కని కుబేరుని పుష్పకమున శోధించి
యనిల నందనుఁడంత యంతఃపురమున
నరిగి నానారత్న హాటక చిత్ర
భరితమౌ నొక దివ్య భవనంబు నందు
గరుడోరగామర గంధర్వ యక్ష
సరసిద్ధ సాధ్య కన్యలు భీతితోన

నిలిచి నిద్రారక్త నేత్రత్రైయంచు
వలనొప్ప సొలసి సేవలు సేయుచుండ
నాశ్చర్య కరమగు నలరుల శయ్య
నిశ్చింత తోడుత నిదురించువాని
వరబలా కావృత వదనంబు మాడ్కి
మురువు ముక్తా సరమ్ముల నొప్పువాని
పది కూటముల నొప్పు పర్వతమనగ
పది మస్తకమ్ముల భాసిల్లువాని
దారి వాసించు గంధపు పూతవాని
తోరపు బంగారు దుప్పటివాని
రావణు గతిజితై రావణుఁజూచి
పావని తలయూచి పలుమారు మెచ్చి
నీలమేఘము చెంత నిగనిగలాడు
మేలైన క్రొక్కారు మెరుపు చందమున
వాని కౌగిటిలోన వదలక పొదలి
మూని సుఖించు మండోదరి జూచి
ఇది సీతయని నిశ్చయించి యోచించి
కాపిమ సింహము డీటి కుప్పించిదాఁటి
తోక ముద్దిడుచును తొడరి కంఠముల
పోకి వానర జాతి భావంబు జూపి
గరిమె నంతట వివేకము మదిబూని
సలసగుణ వ్రాత జగదేకమాత
పావనావని జాత భామిని సీత
రావణు కోరునే రాముని బాసి
పావని యిదిగాని ధరణిజగాదు

నేనా విధంబుల నా బుద్ధి భ్రమన
నని నిశ్చయముజేసి యచ్చోటుబాసి
చని చని యటు పానశాలలు వెదకి
చనరాని యెడల నిచ్చలుబోయి నెమకి
వనితలు చెరలున్న వాడలు నరసి
యావలబోయి సి ప్రాస్రుతకోష్ఠల
కోవి దారతమాల కురవకావకుళ
కనకదాడిమతాళ ఖర్జూర తరుల
ననమానమైన యుద్యానంబు గాంచి
యావనంబెల్లను నవనిజ వెదకి
యావల జని హేమ హర్మ్యంబు జూచి
యా మేడలోపల నంతయు వెదకి
భూమిజగానక బుద్ధి చింతించి
రాకేందు ముఖుఁడైన రామభూపాలుఁ
డేకాంతమున నన్నునెలమితో బిలిచి
నీవు నా బంటువు నీవు నా హితుఁడ
నీవు చూతువు సీత నెక్కొంటటంచు
నానవాలిచ్చిన నందినేవచ్చి
గాన నైతిని యిందు కమలాక్షి సీత
నెటువలెనే బోదునేమి జెప్పుదును
కటకటా వచ్చిన కార్యంబు దప్పె
తప్పిననేమాయె ధైర్యంబు బూని
యిప్పుడే వర్ణింతునెల్ల దేవతల
నింత నేజేసిన నెల్లగిరాబ్జ
లంతట వచ్చితామతివ చెప్పింతు

రసి నిశ్చయము జేసి యీ మేడనెక్కి
యునిల నందనుడుండె సమీపమున
తనపతి నెడబాసి తన మేనుబాసి
ఘన దుఃఖముల తేలి కడగండ్లదాసి
తనపాటు తలపోసి తగనలికసి
దనుజాంగనలగాసి ధైర్యంబుమాసి
యున్న యా భూపుత్రి నుత్పలనేత్రి
కన్నుల నీక్షించి కమలాక్షి సీత
కా బోలునని యెంచి కాకుస్థవరుల
కాబలారాతి ముఖ్యాళికి మ్రొక్కి
యా మేడ దిగివచ్చి యంగుష్ఠమాత్రుఁ
డై మారుతాత్మజుఁ డాశింశుపమున
గొనకొని పెనగొన్న కొమ్మల నడుమ
వనచరేంద్రుడు దాగి వలనోపనుండి
పరికించి పరికించి పవమానసుతుఁడు
మరల భావించి యా మగువనుజూచి
వడుపడి ఋష్యమూకమునను గన్న
తొడవులు నీయున్న తొడవులు నరసి
శ్రీరాముడానతిచ్చిన ప్రకారమున
నా రమణీమణి యవయవ శ్రీలు
వరుసతోడుత పతివ్రతల చిహ్నములు
సరిలేని మానిని సతుల చిహ్నములు
వనిరాము పేర్కొని కాంత శోకింప
దనరాంగి భూపుత్రిగా నిశ్చయించి
మానవేశుఁడు నన్ను మన్నించి యొసగు

సానవాలునుగొని యాతని మున్ను
నాడాడి వచ్చిన నా పంతమెల్ల
నేడు సార్థకమయ్యె నే ధన్యుండనైతి
ఘోర రాక్షస వధూ కోటిలోనున్న
నీరజనేత్రిని నిత్య కల్యాణి
నెట్లునే నూరార్తునెట్లు భాషింతు
నెట్లు రాముని సేమమే వివరింతు
నని మారుతాత్మజుఁడాత్మ చింతింప
వనజాక్షి తలచి రావణుఁడు వేకువను
మనసిజాస్త్రాగ్రపృష్ఠ మానసుండగుచు
కనక భూషణములు కనకాంబరములు
కనక కిరీటముల్ ఘనరుచుల్ నింప
దనరు బంగారు గంధపు పూతతోన
వలిపె దుప్పటిచుంగువలె వాటుతోన
పొలుపొందు పొడవైన భుజములతోన
కిన్నర గంధర్వ గీర్వాణ యక్ష
పన్నగా సురసిద్ధ భామలు గొలువ
కలయది చెంత దీపికలు ప్రకాశింప
వెలది మండోదరి వెంబడి నడువ
ననుపమంబగు చంద్రహాసంబు బూని
జనకజ ముందర చనుదెంచి నిలిచె
నంత రావణుగని యవనీతనూజ
యంతరంగంబున నదరిన భీతి
గురుతర వక్షోజ కుంభయుగములతొ
బూరు హస్తంబులు నుదరంబు నంటు

నాకుచీతము జేసి యనువెల్లబాసీ
చీకాకు బడుచున్న సీతనుజూచి
కనకాంగి కుచముల కరములు నురము
తను మధ్యమేటికి దాచెదవిపుడు
చేకొని బలిమిని స్త్రీల బట్టుటయు
మాకుల ధర్మంబు మర్యాదనెంచి
నీమది రాకోరి నేనున్నవాడు
రాము డంబుధిదాటి రయమున వచ్చి
గొనిబోవునని నీవు కోరియున్నావు
నను గెల్వశక్యమే నగవైరికైన
తన తండ్రి పొమ్మన్న తాపసవృత్తి
వనముల దీనుడై వర్తించుచున్న
రాముని బొందియో రాజీవనేత్రి
యేమి భాగ్యంబుల నెనయ బొయ్యెదవు
నీమహి దివిజుల కెదిరింపరాని
నా ముందరను నిల్వ నరులెంతవారు
యీ లంక యార్థకయ్యెనకులుండేడ
చాలింపు మీబుద్ది జలజాక్షి నన్ను
పొంది భోగమ్ముల పొందుమటన్న
కుంది యీసీత చేకొని తృణంబునను
తన మది తృణముగా తలచి రావణుని
కనలుచు గద్దపి కంఠిరియై బలికె
దాపతి వంచించి నను దెచ్చినపుడె
నీపాలి మృత్యువు నేనిజము సుమి
బలహీనుఁడై రామభద్రుని నీవు

తలచక మును ఘోరదండక కాటపిని
యారసి ఖరదూషణాది రాక్షసుల
నిరుగా సేయఁడే నిమిషమాత్రమున
ప్రతిలేని రాముతో బవరంబు చేసి
బ్రతుకలేకను మిడి బ్రతుక జూచినను
వేవేగ నను రామవిభుని కర్పించి
జీవముల్ నీవు రక్షించు కొమ్మనిన
దశముఖుఁడంత నుద్ధతిని కోపించి
శశిబింబముఖ జూచి చలమున బలికె
కైలాసమెత్తి దిక్పతుల నోడించి
కైలాసపతిచేత కైకొనివరము
లున్న నాముందర నొక హీనమనుజు
నెన్నెదవని రాఘవేశు నిందింప
వీనుల నామాటవిని తాళలేక
జానకి శోకించె జానకి జూచి
గరుడ పన్నగ యక్ష గంధర్వ సిద్ధ
సురకాంతలందరు శోకించిరంత
రావణు గర్వంబు రమణి శోకంబు
పావని భావించి పరితపింపుచును
లంకాధిపతిమీద లంఘింప తలచి
శంకించి పిమ్మట చతురుఁడై నిలిచి
యీ మహారాక్షసునే వధించినను
స్వామి జేసిన ప్రతిజ్ఞాభంగమగును
పీనిచే నేనొక్క విధమైతినేని
జానకి సేమంబు జననాథుతోన

తెలుపు నెవ్వండిది తెరగొప్పదనుచు
తలపోయుచుండె నా తరువున నంత
వనితలందరు విన వనజాక్షి సీత
తను దూలనాడిన దశముఖుండలిగి
చంద్రహాసము బూని చలమున రామ
చంద్రుని దేవిని సమయింపబోవ
నృదిరి గ్రక్కునను మండోదరి వచ్చి
కదిసి రాక్షసవిభు కరమొప్పఁబట్టి
కామరైన యా బ్రహ్మకులమున బుట్టి
యమర వేదంబుల నన్నియు దెలిసి
కామాతురత్వంబు గైకొని యిట్లు
భూమిజ తెగటార్పఁబోవుట తగవె
యదిగాక నిది మానవాంగనవీని
కదియుట నీవంటి ఘనునికి తగదు
వలనొప్ప నీమీద వలచి వర్తించు
చెలులతో జూడ యీసీత యోపాటి
మనసిజాకేళిని మనసు రంజిల్ల
ననుబొందు నా ప్రాణనాథ రమ్మనిన
తనలోన లజ్జించి దశముఖుండపుడు
వికతనయోముఖి వికటహేమాస్య
హాతెజట త్రిజటల నా మహోదరిని
సౌరదిరమ్మని చయాపూనుఁడై బలికె
నదరు మాటలనైన నునునయంబులను
బెదిరించియైనను బ్రియములనైన
పలము బాధలనైన వంచననైన

ఎలతు కనిక రెండునెలలు నాసొమ్ము
జేసి తో డ్రెండటు సేయరాకున్న
నీసున మీరెల్ల నెలమితోగూడి
యీసీత తెగటార్చి యింతి మాంసముల
నాస దీరగ తినుండని యొప్పగించి
చింతా నిమగ్నుఁడై చివికి లంకేశుఁ
డంతఃపురంబున కరిగె నంతటను
దనుజ కామినులెల్ల దశముఖునాజ్ఞ
గానకాని వెసఁజుట్టుకొని రాముసతిని
వెరపించునొక్కతె వెంటనే లేచి
పరగ శూలముబట్టి భర్జించు నొకతె
యిది బుద్ధిగాదని యెలయించు నొకతె
గదుము నొక్కతె కూడ గర్జించు నొకతె
వలదని వెంటనే వారించునొకతె
తలద్రుంచగను మ్రింగధట్టించు నొకతె
దనుజ నాయకుఁడగు దశకంఠుఁగూడి
యనుభవింపుము భోగమని చెప్ప నొకతె
కంటకలైన రాక్షస కాంతలిట్లు
దంటలై గారింప ధరణిజ బలికె
దనుజ కామినులార దయమాలి మీరు
ననుగాసిబెట్టుట న్యాయమే మీకు
పతిహీనుఁడైనను పతిదుష్టుఁడైన
పతి నిర్ధనుఁడైన పతి మూఁఢుడైన
పతియె దైవంబుగా భావింపవలయు
పతిభక్తిగల పతివ్రతలకు కాఁగ

నా రామచంద్రుని నా మనోహరుని
ధీరుని కోదండ దీక్షా గురువును
జాతునే జీవన్ముక్ జాతునుగాని
యీ తప్పు బోధన లింక మీకేల?
తిట్టిన తిట్టుండు దిట్టలై వచ్చి
కొట్టిన కొట్టుండు కొదవలు దీర
వెలుఁగి మీరేమి చేసిన సేఁయుఁడనిన
కలుషించి రాక్షసకాంత లెంతయును
గారింప హోరామ కరుణా సముద్ర
హా సుమిత్రాపుత్ర! హా రణశూర!
హా యత్త కౌసల్య! హా తండ్రి యనుచు
పొలుక భూమిజ విలపింపుచుండె
నంత నా త్రిజట సీతాంగన దుఃఖ
మింతఁ జూడగ లేక నెలమితో బోయి
నిదురించి కలగని నెరియ బిట్టులికి
వదలక వచ్చి యావనితల కనియె
కలగంటి నేను నిక్కముగ నీవేళ
తెలియజెప్పెద దాని తెరగొప్ప వినుఁడు
సామజంబున నెక్కి సౌమిత్రి గొలువ
రాముండు సీతతో రాజూడఁగంటి
శ్రీకరంబైనట్టి సింహాసనమున
కాకుత్స్థ విభుఁడుండగా కనుగొంటి
వదలక తన బంధువర్గంబుతోన
మదమెల్ల నుక్కి సామజమందుండ విడిచి
తైల సిక్తాంగుడై దశకంధరుండు

నేలపై యూరకే నిద్రింపఁగంటి
గురుతరోష్ట్రము నెక్కి కుంభకర్ణుండు
పరగ కర్దమయమున పడియుండఁగంటి
వరుసతో నొక కపి కాలాగ్నితోన
దరికొని లంక దగ్ధముగాఁగఁగంటి
అరుదుగా ధర్మాత్ముఁడగు విభీషణుఁడు
సరసత దనుజ రాజ్యము సేయఁగంటి
రావణు మరణంబు రఘురాము జయము
భావింప సిద్ధంబు పదతి జానకిని
వలగొని బాధింపవలదు పొందనిన
కలఁగి యామాటకు కళవళలు బడుచు
దనుజ కామినులెల్ల దవ్వులకేగి
ననువొంద నిద్రించి రలసట దీరఁ
నంత రాక్షస కాంతలవ్వాల చనఁగ
వంతల గాసిల్లి వనజాక్షి లేచి
ఆ రావణుండంత నాడిన కఠిన
దారుణాలాపముల్ తలచి భీతిల్లి
యాకొమ్మ ప్రాపుగా నా చెట్టుకొమ్మ
చేకొని తనలోన చింతింప దొడగె
యెక్కడ సాకేత మెక్కడ లంక
యిక్కడ నను విధియిటువలెదోసె
చలపట్టి దైత్యుచే సమయుదువనుచు
తలను లిఖించెనో ధాతకాకున్న
రానేల రాఘుఁడరణ్య భూములకు
పూని మృగంబునకై పొమ్మననేల

కడగి నన్ను సురుండిక్కడికి తేనేల
విడువక నన్నింత వెతబెట్టనేల
యీ జీవసమునకు నాకేల శోకింప
రాజీవనేత్రుండు రామచంద్రుండు
తాను తమ్ముని గూడి త
కాననంబున నన్ను గానక వెదకి
యెంత శోకించునో యెట్లున్నవాడో
అంతరంగమున నాకైయిందునెత్తి
యెన్నడు వచ్చునో యీ నీచుఁబట్టి
యెన్నడు దునుమునో యిది యెట్లుగూడు
నిట్టి కోరికలేల యీ నీచుచేత
గట్టిగా తనుహాని గాంచుట కంటె
యే విధంబైన మున్నే మేను బాసి
బోవుట మేలని బుద్ధిలో వగచి
తరలాక్షి దీర్ఘకుంతలముల సరుత
నురిబెట్టుకొని చననూహించునంత
సొరదియై తనమేన శుభసూచకములు
బరువడి దోప యప్పద్మాక్షిజూచి
పూని యాతెగుప నెమ్మదిని రాఘవుల
మానుగాఁదలఁచుచు మమత రెట్టింప
జనతల్లి దండ్రుల తన బాంధవులను
తన యత్తమామలఁదగ బేరు కొనుచు
కనకాంగియుండ నొక్కతె వాయుజుండు
కని సమయంబిదిగా నిశ్చయించి
వనచర భాషలను వర్జించియెల్ల

మనుజ భాషణముల మగువకిట్లనియె
జనని నీపతి రామచంద్రుడుత్తముడు
తన తమ్ముఁడగు సుమిత్రా పుత్రుతోన
మనసురంజిల్ల సేమమున నున్నాడు
వనచర సేనలవ్వారిగా గొలువ
వననిధిదాటి రావణు సంహరించి
నిను దోడుకొనిపోవు నిశ్చయంబనిన
యా మాట లాలించి యవనీ తనూజ
వేమారు దిక్కులు వీక్షించి భ్రమసి
పలుతక నా శింశుపావృక్షమునను
తలయెత్తి జూడ పత్రముల మధ్యమున
కపి రూపమును జూచి కదిమి దద్దరిల్లి
విపరీతమిది యని విస్మయంబంది
సరగున యీ దుష్టశకున ఫలంబు
తరలి రావణునికి తాకుగాకిపుడె
మనుజ భాషలనాడు మర్కటంబునను
విననిది రాక్షస విభుమాయ యనుచు
తలవంచి యున్న యా ధరణిజ మనసు
తెలిసె మారుతిమాను దిగివచ్చి మ్రొక్కి
తల్లి నీ పతికినే తగిన సేవకుండ
కల్లగాదిది నీకు కలుగ విశ్వాస
మంగుళీయక మంపెనని జూపఁజూచి
యంగనామణి పొంగి హనుమంతు కనియె
దనుజ మాయల నేను తరచితిగాన
ఘనిముద్ర నమ్మిక కలగదు తనకు

నీపూరు నీపేరు నీకుల క్రమము
తావిరి దెలుపుము వరుసతో మున్ను
సాంద్రతేజో మహోజ్జ్వలుఁడైన రామ
చంద్రుతో నీకెట్లు సఖ్యంబు గలిగె
సరసుఁడు రాముఁడే చందంబు వాఁడు
పరుగు సౌమిత్రి యేప్రాయంబువాఁడు
కాకుస్థుఁడిప్పుడెక్కడ నున్నవాఁడు
నీకు నేమని జెప్పి నిన్ను బుత్తెంచె
యేమాడ్కి వచ్చితి వీయబ్ధిదాటి
నామది రంజిల్ల నాతోన జెప్పు
మనవిని ముదమంది హనుమంతుడనియె
హనుమంతుఁడను వాఁడ ననిల సంభవుఁడ
సుగ్రీవు మంత్రినై సొరది వర్తింతు
నగ్రజుచే రాజ్యమతఁడు గోల్పోయి
ఘనమైన ఋష్యమూకమున సుగ్రీవుఁ
డెనసి మాతోనుండ నీపంక్తిముఖుఁడు
గొనకొని నిన్నెత్తుకొని పోవునపుడు
నిను జూచుచుంటిమి నీవును జూచి
పయ్యెద కొంగున బంధించి తొడవు
లయ్యెడవైచితివది దాచియుంటి
మచ్చట రఘురాముఁడరుదేరజూచి
మచ్చిక నేబోయి మనజేశు దెచ్చి
యిన తనూభవుని నినవంశజునికి
వినియోక్తి మైత్రి గావించితి నంత
నా తొడువులు దెచ్చి యర్కజుండియ

ప్రీతి రాముఁడు తనపెంపు దీపింప
వాలిని వధియించి వానరరాజ్య
మాతోన సుగ్రీవు కనుపొంద నిచ్చె
నిచ్చిన భృత్యుఁడై యున తనూభవుఁడు
చెచ్చెర నీవున్న సీమ శోధింప
వనచరులను బంచె వరుసతోమమ్ము
దనరంగ ననిపెను దక్షిణంబరయ
రాముఁడప్పుడు నన్ను రయమున బిలిచి
యీ ముద్ర నాచేతికిచ్చి పొమ్మన్న
వలగొని కపులతో వచ్చి దేశముల
కలయ శోధింపుచు గానక మేము
శోకింప ననురుని సుతుఁడు సంపాతి
మాకు లంకాపురి మార్గంబు జూప
నంగదాదులను నే నయ్యెడ నిలిపి
సంగతిగా భీమ జలనిధి దాటి
పూని రేయెల్ల నీ పురమెల్ల వెదకి
గానక నిన్నిందు కనుగొంటిదేవి
యింతకు మున్ను లంకేఁడు వచ్చి
పంతంబుతో నిన్ను భంజింప జూచి
వాని చంపెదనని వడి నిశ్చయించి
నీనాథు సేమంబు నీతోన జెప్పి
నిందు వేడుకలోన నేబోవువేళ
చండ రాక్షసుబట్టి నమయింతు ననుచు
సుండితిగాని నేను సురాశించి (గాదు)
యుండదభేధిద్ధి నిక్క మూహింపుమనుచు

రాముని రూపంబు రాము శౌర్యంబు
రామునియెడ గల్గు రాజ చిహ్నములు
సౌమిత్రి చందంబు సకలంబు జెప్పి
వేమారు వినుతించి వినయంబుతోను
జనక పుత్రిక భక్తి సాష్టాంగ మెరిగి
హనుమంతుఁడంగుళీయక మిచ్చెసంత
వనితె గైకొని నేడు వచ్చె ప్రాణంబు
లనుచు రామునిచూచి నట్లానవాలు
కనుగొని మూర్ఛిల్లి గక్కున దెలిసి
హనుమంతుఁజూచి యిట్లనియె మోదమున
వానరాధిప నీవు వచ్చి నా ప్రాణ
దానంబు జేసితి తగునట్టి నీకు
నుపకృతిగాన నీవుర్విని రాము
కృపను వర్ధిల్లుము కీర్తితోననిన
పవనజుండానంద భరితుఁడై పొంగి
సవినయంబున మ్రొక్కి జనకజఁజూచి
యా దేవతలకైన నందంగరాని
నీదయ బడసితి నే ధన్యుండైతి
రావణు వధియించి రామచంద్రుండు
దేవినిన్ గొనిపోవు దిగులేల నింక
తడవని తలచితే తల్లి నిన్నిప్పు
డిడుకొని భుజముల నిసపంశుజేర్తు
నరుణోదయంబున కనసంతసిల్లి
ధరణిజ పవమాన తనయున కనియె
నీవంత వాఁడవు నృపునాజ్ఞలేక

వావిరి గొనిపోవ వచ్చునే నన్ను
నీవు గొబ్బునఁబోయి నెమ్మి నా పతికి
నా విధంబెల్లను నయమున దెల్పు
నా బాధ దయగల్గి నా మఱిదైన
సౌమిత్రితోన నా చందంబు దెలుపు
సూర్యపుత్రుండైన సుగ్రీవుతోన
కార్యంబు సఫలంబు గావింపుమనుము
పొమ్ము నీవటు వేగఁబోయి రాఘవుని
దెమ్మన్న మారుతి ధీరుఁడై బలికె
దేవి నీ విభుడానతిచ్చిన దెల్ల
నీ విభునకుఁబోయి నే విన్నవింతు
ననువాలెట నీకిచ్చి యంగుళీయకము
దనరనే రిత్తహస్తములతోఁబోవ
తగదు నా కిదిమాత ధర్మంబుగాదు
మగువ నీ మస్తక మణి యిమ్మటన్న
పలికె భూపుత్రియో పవమాన తనయ
పలుమారు నీరూపు పరికించిగాని
యీ మణి నీచేతి కియ్యనేననిన
యా మారుతాత్మజుఁ డచలుఁడై పెరిగి
వినువీధినంటి త్రివిక్రముండనగ
కనబడకని సీత కడు సంతసిల్లి
తన తన్నుమీయ నాతఁడు గొని మ్రొక్కి
జనకజ వీడ్కొని జవ బలోద్ధతిని
వన మహీరుహముల వడిగూల్చి యార్చి
వనపాలకులనెల్ల వధియించినైన

కావలియున్న రాక్షసకాంతల దరి
రావణుతో జెప్ప రావణుండలిగి
వీరుల నెనుబదివేల రాక్షసుల
పోరికి ననుపనప్పుడు వారు వెడలి
రంత సూర్యోదయంబగుటయు జూచి
పంతంబు తోడుత పవన నందనుఁడు
ప్రకటించి కాంచన పర్వతాకృతిని
మకర తోరణముపై మలయుచునుండ
తనుదాకి నొప్పించు దనుజ వీరులను
గని కోపమదరంగ గర్జించి పలికె
వోరి రాక్షసులార యుర్విపై నేను
శూరత విలసిల్లు సుగ్రీవుబంట
శ్రీరాము దూతనే శూలిని వాయుజుఁడ
శ్రీరాము సేమంబు సీతతో జెప్పి
పోవుచున్నాడ నీపురి రాక్షసులకు
వావిరి మృత్యువై వచ్చియున్నాడ
ననిబల్కి దైత్యుల నందరిని గూల్చి
దనరుచు తోరణ స్తంభంబు నుండె
హాత శేషముఖమున నావార్త దెలిసి
ధృతిఁబూని కోపించి దేవతారాతి
గురి గొని పింగళాక్షుని దీర్ఘ జిహ్వా
వర వక్రనాసౌశ్య పక్షశార్దూల
ముఖుల నేవురఁబంప మొనసి పోరవ్వ
రఖిలాస్త్రముల నొంప హనుమంతుఁడలిగి
ధనువులు విరిచి చేతనములు కూల్చి

పసువడి రథములు భగ్నంబు జేసి
కనలుచుఁబట్టి రాక్షస పంచకమును
ననిలోన తెగటార్చి యసమానుఁడగుచు
సరగున తోరణ స్తంభంబు నెక్క
గరిమె సంగర కేళి కాంక్షింపుచుండె
న త్తరి లంకేశుడా సుద్దిదెలిసి
మత్తుడై యా జంబుమాలిని బంప
వాడు శతాంగంబు వలనొప్ప నెక్కి
పోడిమి బలములు పొరలి యేతేర
వచ్చియా హనుమంతు వలనొప్పదాకి
చెచ్చెర నొప్పింప నిశిత శరంబులను
కాలదండము మాడ్కి కడువడినుండు
వాలదండము బూని వాయునందనుఁడు
బలములనెల్లను బరిమార్చి పేర్చి
యలిగి రాక్షసుని శతాంగంబుల గూల్చ
విరథుఁడై రాక్షస వీరుండు కసలి
కరవాల మొక్కటి కరమున బూని
పవమాన తనయుని ఫాలంబునేయ
యవశుఁడై మూర్చిల్లి యంతలో దెలిసి
యలిగి క్రైదువబూని యలజంబు మాలి
తల తెగ వేసిన ధరణిపై బడియె
హాత శేషులతని పాటంతయు జెప్ప
నతి కోపమున దశాన నుండ పుడు
జితరిపు విక్రమోర్జిత సప్తమంత్రి
సుతుల బాసటగాంగ సౌరదియైజేసి

నమిత బలోదారు సమర విదారు
సమరాద్రి సమధీరు సత్కుమారు
బిలిచి నీవటుబోయి బీదవాసరుని
తలగొట్టి తోరణ స్తంభంబునందు
గట్టి రమ్మన్నవాడు గ్రక్కున మొక్కి
ధట్టించి మంత్రినందనులతో ముద్దు
పాటించి ఘోటక ప్రకరసంభరిత
కోటి సూర్య ప్రభాంకుర రూపరత్న
హాటక స్థగిత శతాంగంబు నెక్కి
మేటి విల్లెక్కిడి మీటుచు వచ్చి
కంఠీరవంబును గంధసింధురము
కుంఠిత గతిని మార్కొన్న చందమున
ననిల నందను తాకి యమిత బాణములు
పనువడి నేయనా పవమానసుతుండు
వాల దండంబున వారించి దాని
తాల వృక్షంబునుద్ధతి చేత బూని
వాని కేతనములు వాని సారథిని
వాని గుఱ్ఱములను వాని రథంబు
మొనసి నేలను గ్రుంగ మొత్తియార్చినను
కసలి యక్షుండు లయకాలుని మాడ్కి
పది బాణముల కపివాలంబు నేయ
కపిరి మూర్చిలి యుపదతలో దెలిసి
యక్షుని నిజవాల హతిని నొప్పింప
యక్షుండు గడగొని యనిలజానసపె
నచబిన వివశుండై యంతలోం దెలిసి

యెప్పుడు గదగొని యనిలజుండేయ
దప్పించుకొని వియత్తలమున కెగయ
విడువక మారుతి వెంబడి నెగసి
తడయక వాని పాదములూడ్చి పట్టి
పిడుగుతో సరియైన పిడికిట బొడిచి
జిరజిర త్రిప్పి యాక్షితినివైవగను
పరగ నక్షుడు నేలపడికూలె నంత
విజయలక్ష్మీ సమన్వితుడై కపీశు
డజితుఁడై రణకేళియాసక్తినుండె
బెదరి యప్పుడు హత శేషులు పారి
పది ముఖంబుల పరికించి మ్రొక్కి
దేవ వానరుఁడని దృష్టింపరాదు
భావింప సలవీర భద్రుండుగాని
వనమెల్ల పొరిగొనె వాల దండమున
వనపాలకుల నెల్ల వసుధపై కూల్చె
నరయ శార్దూల ముఖ్యాఁది రాక్షసుల
పరిమార్చి యక్షుని భర్జించి వైచె
నానగ చరుగెల్వ నమరులకైన
దానవాధీశ్వర తరముగా దనిన
వెరగంది రాక్షస విభుఁడక్షు తలచి
పరితపింపగ జూచి పాకారివైరి
దేవనీకింత చింతింప నేమిటికి
నా బాణఘాతము నవలీల బట్టి
తెగటార్తు లేకున్న పెట్టనే నను చు
తగ తండ్రికివి మ్రొక్కి తన రథంబెక్కి

యసిలజు పైరాఁగ నా యింద్రజిత్తు
వనధులు కలఁగె భూవలయంబు వదరె
నప్పుడా యింద్రజిత్తనిలజుమీద
తప్పక శరవర్ష ధారలు గురిసె
గురిసిన కపివీర కుంజరుండలిగి
తరులను గిరులనాతని మీదవైచి
తొడరివాని రథంబు తోకను జుట్టి
యడచె ఘోరున దైత్యులదుగంటిమడయ
ననిలోన నవిరథుడై యా యింద్రజిత్తు
హనుమంతుపైని వాయువ్యాస్త్రమేసె
ననిల పుత్రుఁడు గాననా యస్త్రమునకు
మునుకొని నిల్చెనిమ్మల ధీరుఁడగుచు
దానవుండపుడు రౌద్రాస్త్రంబునేయ
నానక కొని నిల్చె రుద్రాంశంబు గనక
హనుమంతు బలిమికి నచ్చెరువంది
తనమది కోపించి తగయింద్రజిత్తు
సురులు భీతిలవాయు సూనుని మీద
పర భయంకరమైన బ్రహ్మాస్త్రమేసె
ననుపమ బ్రహ్మాస్త్ర మరుదేరఁ జూచి
తనమది బ్రహ్మమంత్రములుచ్చరింప
నది చంపజాలక నతని బంధించి
కుదియించి పడవైచె కుంభిని మీఁద
కనియింద్రజిత్తు రాక్షసులచే నతని
పెను రజ్జువులఁగొని బిగియ గట్టించి

హనుమంతు దెచ్చి లంకాధిపు నెదుట
దనర నుంచిన తన తనయుని మెచ్చి
తన శౌర్యమటు జూప తలచుచునున్న
హనుమంతుం జూచి యిట్లనియె రావణుండు
వోరి వానర వినవోరి నీవెవ్వ
డే రాజు సేవకుండేది నీ పేరు
ఘోలమై నిర్జరాభేద్యమౌ లంక
కేలాగు వచ్చితి వెరిగింపుమనుడు
వానరాధిపుడంత వడితృణంబుగను
దానవేశ్వరుజూచి దర్పించి పలికె
వినరోరి రావణ విశ్వంబులోన
నినుతోక గట్టి మున్నిటిలో ముంచి
యనుపమ బలశాలియైన యావాలి
దునిమి భానుజానికి దొరతనంబిచ్చి
దంటయై కీర్తులందనరు శ్రీరామ
బంటము వాయుజుంత నేభానుజామంత్రి
హనుమంతుడనువాడ నా రాముండనుప
దిసి కరపలుని ముద్రిక గొంచు వేగ
వచ్చినీరధిదాటి వడిని నీ లంక
జొచ్చి భూపుత్రిని జూచి యుంగరము
నిచ్చి జానకీ రత్నమిచ్చిన గొనుచు
వచ్చెర బలిమిమై వెలంగి నాలుంపు
నీకు చూపదలచి నీవనంబెల్ల
చీకాకు జేసి శిక్షించి రాక్షసుల
దడయక నిను జూడ తాకట్టువడితి

వీడివడినే బోయి విన్నవించినను
వనచరులను గూడి వననిధి దాటి
నిను వధించును రామనృపుఁడు నీవిపుడు
మన దలచితివేని మనుజేశ్వరునికి
జనక పుత్రికనిచ్చి శరణంబు గొనుము
నావుండు రాక్షస నాథుండు కసలి
యా వీరవరుని ప్రహస్తుని జూచి
కుదురుగా నుండి యీ కోతియేమేమో
వదరు చున్నది దీని వధియింపు మనుచు
నా విభీషణుడు లంకాధిపు జూచి
దేవదూతలను వధించుట తగునె
మగుడ కోపము నీకు మనసున నుండ
తగిన దండన కొంత దండించిపంపు
మన రావణుఁడు రాక్షసావళిఁబిలిచి
కినుక నీ మర్కటు గేరవాలంబు
విరివిగా గాలిచి వీధుల ద్రిప్పి
తరలగ మనమెట్టు దాటింపుడనిన
దానవులంతను తాళ్లదెచ్చి
వానరాధీశుని వదలక కట్టి
తరుచుగా మును వేళ తాళముల్ మ్రోయ
విరసంబులాడుచు వీధులఁ ద్రిప్పి
చేలారు కోకలు వెంటనే దెచ్చి
తైల ధారలుబోసి తగవాయు సుతుని
వాలంబునను జుట్టి వడిచిచ్చువెట్టి
వోలిది యంత వాతూలనందనుని

దనుజ కాంతలు చెప్ప ధరణిజ దెలుప
వనపరంబున సీట దయను స్పృశించి
సదయ రాముఁడు సత్యసంధుఁడా నేని
పదలనే పతివ్రతనౌదునేని
హుతవహుఁ డియను నీవాగివాయుతనయు
నతి శీతలుండవై నాడు కొమ్మనిన
హనుమంతు సీకప్పుడతివ దీవనల
ననలుండు కడుచల్లనై యుండెనంత
వావిరి యా బ్రహ్మవరమున జేసి
పావని కాయస్త్రబంధమ్ములూడ
కాలాగ్నిరుద్రుని కరణివాయుజుఁడు
వాలాగ్నిఁజూచి దుర్వారుఁడై పేర్చి
కలయనీలంక దగ్ధము సేతుననుచు
తలవనర్కుఁడు గ్రుంకె తరుచకుడపుడు
తనవాలమెత్తి యత్తరి లంకలోన
కినుక బుట్టిన ధూమకేతు వోయనగ
వడి వాయుజుండు రావణు హజారమున
తడయక నెక్కి ముందరచిచ్చుబెట్టి
వాలాయముగ దైత్యవరుల గేహములు
లీలమై చేర్చి కాలిచి గంపకెత్తి
భీమాగ్ని కీలలాభీల ధూమంబు
లామహా బిలమున నందంద గప్పి
యపుడుహనుమంతుడా లంకయెల్ల
తప్పక శోధించి దగ్ధంబు జేసి
తన మది చింతించి ధరణీ తనూజ

యనలోగ్ర శిఖల నేమాయ నోయనుచు
యసుర ప్రతాపాగ్ని నార్చుచంచముస
వెసవాల వహ్నిని పషధిలో నార్పి
జనకజ కడకేగి సద్భక్తి మ్రొక్కి
తనదు వృత్తాంత మంతయు విన్నవించి
యా సీత దీవింపనందుండి మగుడి
యాసువేలాద్రిపై యనువొంది నెక్కి
యనిల వేగంబున నంబుధి దాటి
వనచరులకు శుభవార్తలు దెల్ప
వనచరులుప్పొంగి యా వాయుజు పొగడి
తియ్యని ఫలముల తృప్తిగావించి
నయ్యెడ వసియించి యా రాత్రి గడిపి
మరునాడు కపులెల్ల మధువనంబునకు
తరలి యా మధువనాంతరమున జొచ్చి
ఫలముల మధువుల బహు తృప్తిబొంది
తొలగక తరుల గంతులు వేయ జూచి
మొరసి దిట్టుచు దధిముఖుడేగ దేర
మరలి వానికి దేప మార్గంబు జూపి
పిడుగుతో సరియైన పిడికిళ్ళవాని
బొడిచి బోద్రోలిన బోయి వాతప్పు
డిన సుతునికిం జెప్ప వినజూండు మింల
కసలిన జూచి లక్ష్మణుండిట్టులనియె
వావిరి కపులు నీవని జొచ్చినపుడె
దేవి సేమము వారు దెచ్చియుండుదురు
పిలిపింపుమన నివి ప్రియము రెట్టింప

పిలిపించెవారి సంప్రీతి నర్కౌజూఁతు
వనచరోత్తములు దుర్వార విక్రములు
వినయంబు భక్తి వివేకమ్ము దనర
రామ లక్ష్మణులకు రంజిల్ల మ్రొక్కి
యా మీద నిసజాని యడుగుల కెరగి
వారలు హనుమంతు వలనొప్ప దెచ్చి
శ్రీరామ చంద్రుని చేరువ నిలువ
మనువంశ తిలకుని మనసు గుర్తెరిగి
హనుమంతుడెరగి యిట్లనె రాముఁజూచి
కంటి సీతను వాలు గంటిని రామ
కంటినీ పదము రాగంటి నీ కృపను
దేవనేసీ కృపా దృష్టిచే బోయి
యా వననిధి దాటి యా లంకజొచ్చి
యవనిజ పొడగాంచి యానవాలిచ్చి
యవనిజచే రత్నమంతనే బడసి
నా చేతనైనట్టి నరనాధ కొంత
దాచ కార్యము జేసి రహివచ్చినాడ
ననిరత్నమిచ్చిన నతడు చేబూని
కనుల నొత్తుకొని యా కపివరు కనియె
పావన చరిత యోపవమాన తనయ
నీవంటి బంటునే నెందును గాన
యెలమి నీతో సీతయేమని జెప్పె
తెలుపవేయని విని దేవసీదేవి
వొంటిమై కడగండ్లకోర్చి శోకమున
కంటనశ్రువులిడ కాల్వలై దొరగ

నెక్కొట చేయుజేర్చి చిత్తంబు మిగుల
నెక్కొన్న భక్తిచే నీ యందు నిలిపి
సుడుగని వగలతో నొక్క మానుకింద
తడబడి యున్నది ధరణీ తనూజ
తానిందువచ్చుచో తగకొన్న మాట
లానాటి చెల్వనే నది విన్నవింతు
నను చెట్టుబట్టి విన్నవిధ దాసనముచే
దనుజాని కాపింప తగవుగాదనుచు
వినిపింపుమనె దేవ వినుము శ్రీరామ
తనతండ్రి రాముండు ధర్మజ్ఞుండనుచు
నను దారంబోసెను నమ్మికతోన
కడవట నన్నొంటిగా లంకలోన
విడుచుట యిది నీకు వీర ధర్మంబె
తనవున జీవముల్ తనకింక నిల్వ
వని చెప్పుమనెనని సన్నియు చెప్పి
సౌమిత్రికిని యల జలంగా వసుచని
కామె చెప్పిన మాటలనుగొంచ చెప్పి
చెప్పిన కపివీర సింహంబు చెల్ల
సప్పుడానందించి రాత్మ నుప్పొంగి
యని భోసలాబ్ధి సుధాంశుండుత్తముండు
ధనునాథ తుల్యుండు దాన ప్రియుండు
సరససాహిత్య లక్షణ చక్రవర్తి
కరుణా సముద్రుండు వని పల్కెనంబు
విలసిల్లు తుకోజ భూవిభుకుమారకుండు
పొలుపొందు యేకోజి భూమి పాలకుండు

తన తండ్రి తులజేంద్ర ధరణీశు పేర
తనువొంద మకరంద బిరుదాంకు పేర
రమణీయమైన యీ రామాయణమున
కమనీయ సుందర కాండంబు జెప్పె
నిది తుళజేంద్రుల కితునెప్పుడిలను
పొదలు సంపదలును పూర్ణశక్తులును
సకల దీర్ఘాయుష్య సంతానములను
సకల రాజ్యంబుల సకల భోగముల
సమర జయంబుల సకల కీర్తు
లమరంగ నొసగు మహారామ చరిత
మిదిమహాపుణ్యదమిది వేదసార
మిదిముక్తి సోపానమిది శుభోదర్క
మివ్వసుంధర భక్తినెలమితో దీని
నెవ్వరు చదివిన నెవ్వరు వినిన
నెవరు వ్రాయించిన నెవరు వ్రాసినను
భువిలోన వారికి పుత్ర సంపదలు
ఘనమైన కీర్తులు కరితురంగములు
మనసురంజిలజేయు మాని నీ మణులు
పరగ దీర్ఘాయుష్య భాగ్యంబు లొసగు
ధరణిలో నా చంద్రతారార్కముగను

—: శ్రీరామ చంద్రాయనమః :—

యుద్ధ కాండము

శ్రీరఘు వీరుండాశ్రిత పారిజాతుం
డాధూఢిగను సమీరాత్మజు చేత
జనక సేమంబు సకలంబు దెలిసి
మనసు రంజిల హనుమంతు దీవించి
ఆలింగనము జేసి యతనిచే నప్పు
డాలంక చొప్పెల్ల నాను పూర్వీగను
విని తన మదిలోన విస్మయంబంది
దిననాథ సుతుజూచి తెరగొప్పనీవు
విశదంబుగా నేడు విజయలగ్నమున
దశముఖుపై దండు తరలింపుమనిన
సుగ్రీవు ననుమతి సౌరది వానరులు
నిగ్రహానుగ్రహ నిధిరాము కెరిగి
నిరుపమా కృతిగల నీలు వెంబడిని
వరగ నార్చుచు తమ పాదఘట్టనల
ధర పెల్లగిల్ల దిక్కూటములు దుల్ల
శరధులు కలంగ నిర్జరులుల్లసిల్ల
తడయక సింహనాదములు సేయుచును
నడచిరసంఖ్యులై నానాముఖముల
హనుమంతుపై రాముండగదు మీద
ఘన పరాక్రముఁడు లక్ష్మణుఁడేగుదేర

వనచర భటులు కైవారముల్ సేయ
వనజాప్త సుతుండు కేవల భక్తినరుగ
మలయ సంహ్యాదుల మలక జూచుచును
వెలువడి వనచర వీరులతోన
కదలిని జూచి యక్కడ రాఘవుండు
విడియించె పాళ్యంబు వేడ్కతోనంత
రాముఁడేకతముస రవిజుని జూచి
యీ మహాంబుధి కపులే విధంబునను
దాటుదురిందుకు తగునుపాయంబు
పాటించి వేగ నేర్పరచు మటన్న
నాలోన రవి పశ్చిమాంబుధి గ్రుంకె
భూలోకమెల్లను పొదలె చీకటులు
వెలయు రాముని కీర్తి విలసిల్లు మాడ్కి
మలసి తూర్పున చందమామ చూపట్టె
నంతి సూర్యోదయంబైన రాఘవుఁడు
సంతసంబున లేచి సౌమిత్రితోన
తడయక సాంధ్యకృత్యములను దీర్చి
కదలింతల సన్నికను గొనుచుండె
రావణుండక్కడ రాక్షసాధిపుల
రావించి యాకోతి రాయడి మీరు
కంటిరి గదుదుష్ట కపి వేగబోయి
వెంటనే యా రామ విభుదెచ్చెనేని
శౌర్యంబు తప్పును గావున తగిన
కార్యమూహించి చక్కగ జెప్పుడపుడు
వినిమంత్రులాదైత్య విభుకెట్టులనిరి

దనుజేశ నీకింత దైన్యమేమిటికి
శరమూర్తి నెత్తవా కైలాసగిరిని
సురుల శోధింప వాశూరుడై నీవు
నీముందరను దా నిల్వనేర్చునేరాము
డామర్త్యు వధియింప నెల్పుండు వాలు
ననిబల్కు మంత్రుల నందరి జూచి
పెనగొన కినుక విభీషణుండనియె
కారులాడెదరు పై కార్యమెంచకను
మీరొక్క మంత్రులే మీరొక్క ఘనులే
పెరలెత్తకను సామభేదదానముల
సొరది శాత్రవుండు పశ్యుండు గాకయున్న
నామీద దండంబు నమరు మీరెట్లు
నేమైన యత్నంబు లేచి జేసితిరే
రామభద్రుని పరాక్రమ గుణంబులను
హేమగర్భునికైన నెంచంగ తరమె
మనుజ మాత్రుండని మదినెంచవలదు
దనుజాంతకుఁడు సుమ్మి దశరథాత్మజుఁడు
కనలేదా నిన్న రాఘవుదూత శౌర్య
మనిజెప్పివిని యాత్రినన్న కిట్లనియె
వినురాక్షసేశ్వర విక్రమోదార
చనటి మంత్రులమాట చెవిబెట్టవలదు
దేవిని లంకకు దెచ్చిన మొదలు
దేవ యీ పురలక్ష్మి దీనయై పొలిసె
తోచుచున్నది మహా దుర్నిమిత్తంబు
లే చందమున జూడనిది బుద్ధిగాదు

జనకజ గొంపోయి సరగున రామ
జనపాలమణికిచ్చి శరణంబు గోరుము
నీవంశ గరిమెను నీ జీవములను
నీవారినెల్లను నీవు రక్షింపు
మని చిలుకకు జెప్పి ముమ్మారు
చనబుద్ధి యా విభీషణుండు చెప్పినను
విని రావణుండు కోప వివశుండై జూచి
తన తమ్ముండనకను తన్నె తన్నుటయు
నా విభీషణుండు శోకాక్రాంతుడగుచు
వేవేగ రాక్షస విభునికి మ్రొక్కి
రావణా విను నీవు రాముబాణాగ్ని
కావరంబున గంగ గ్రాగెడు నాడు
తలచుము నా బుద్ధి తలంపున నన్ను
తలంచు మటంచును తరలయా క్షణమె
తన మంత్రివరులతో తగ విభీషణుండు
వినువీధి రాంగ భావించి వానరులు
సమరసన్నద్ధులై చనుదేర జూచి
సముచితంబుగ విభీషణుండిట్టులనియె
రావణానుజుండనే రహి విభీషణుండ
వేవేగ శ్రీరామ విభునికి సీత
నిమ్మన్న దశకంఠుండెలమి కోపించి
పొమ్మన్న వచ్చితి భూనాథకడకు
మాతకుండనుగాను కపటినిగాను
భీతుండై వచ్చి విభీషణుండనుచు
శరణాగత త్రాణత సిద్ధాత్ముతోన

రక్షించి తెలుపుఁడీ కపులార యనుచు
ఆమాట సుగ్రీవుండాలించి వేగ
రామునితో జెప్ప రఘురాముఁ డనియె
నా విభీషణుండైన యర్కజ వినుము
రావణుఁడైన గర్వము డిక్కవచ్చి
శరణన్న రక్షింతు సంశయంబెల్ల
ధర నివి క్షత్రియ ధర్మంబు సుమ్ము
యభయ మిచ్చితి నొందు నాత్మ నెంచకుమి
నభయ చిత్తుని విభీషణు దెమ్మటన్న
విని భాను తనయుఁడు విస్మయంబంది
చని దూర్మితో విభీషణు తోడిదెచ్చి
ప్రేమతో శ్రీరాము భేటి సేయింప
నా మహాత్ముఁడు రాము కతభక్తి మ్రొక్కె
పరమాత్మ శ్రీవక్ష పద్మపత్రాక్ష
కరుణించి నను ప్రేమగావవే రామ
శరణాగత త్రాణ చాప ప్రవీణ
కరుణించి నను ప్రేమకావవే రామ
చిరకీర్తిలోల కౌశిక యాజ్ఞపాల
కరుణించినను ప్రేమకావవే రామ
హరి యహల్యా ప్రకాశహర జగద్రూప
కరుణించినను బ్రోచి కావవేరామ
హరచాప భంగ మోహన సుందరాంగ
కరుణించి నను ప్రేమ కావవేరామ
ధరణీ సుతాధీశ తపన సంకాశ
కరుణించి నను ప్రేమ కావవేరామ

పరిశురామూ ఓల పాపసాల
కరుణించి నను ప్రేమ కావవె రామ
ఖరదూషణాది రాక్షస సంహార
కరుణించి నను ప్రేమ కావవె రామ
వర సద్గుణాధార వాలి సంహార
కరుణించి నను ప్రేమ కావవె రామ
యని సన్నుతులు సేయంగా విభీషణుని
తన దయాదృష్టిచే తనియంగ జేసి
దనుజేశునికి నీవు తమ్ముడుగావు
తనకు తమ్ముడు నీవు తథ్యమ్ము నమ్ము
యని చెప్పి యతనిచే మరి మర్మమెల్ల
వసువడిగా రామభద్రుండు తెలిసి
యా విభీషణునికి నబ్ధి తీరమున
భావించి లంకకు పట్టంబుగట్టి
కడలిని ప్రార్థించి గర్వించి మించు
కడలిని శరముల గావించి పిదప
జాతిగా నలునిచే బహుశుభ ప్రకర
హేతువ శర్వించు నింద్రాది భూమ
కేతువ గీర్వాణ కీర్తిత పుణ్య
సేతువ గట్టి ప్రవిచిత్ర వైఖరిని
దాటు వానరులు మెచ్చుచు మస్తకముల
నుంచు వానరులు నైయ్యవధితో దుముకి
యుండు వానరులెత్తి యలమి జంతువుల
ద్రుంచు వానరులు నిమ్ముల సేతు వీధి
దాటు వానరులును బట్టు వానరులు

సై రాము ముందరనాడు చూఁపగను
శ్రీరాముఁడస శ్రీ వెలుపుగ చర సేనలు గొల్వ
తోరమైనట్టి సేతువ మీదబోయి
యదరక యీసువెత్రి చంగటను
విడియించి పాళ్యంబు వేడ్క నందుండె
చారులచే రాము జననాథురాక
యా రావణుఁడు విని యాత్మ భీతిల్లి
శుకసారణుల పంప సారదియైవారు
సకల వానరవీర సైన్యంబు జూచి
వచ్చి జెప్పినను రావణుండాత్మలోన
నచ్చెరువొంది మహాసౌధ మప్పు
డెక్కి వానరసైన్యమీక్షించి బెదరి
సుక్కి యాసారణ శుకుల కిట్లనియె
నివ్వటిల్లెడి కపి నివహంబులోన
నెవ్వండు సేనాని యెవ్వడు శూరు
డెవ్వడు రాముని కిష్టుడైయుండు
నెవ్వని ప్రాపున నీసేన నడుచు
నెవ్వడు లక్ష్మణుండు రాము
డెవ్వడు సుగ్రీవు డెవ్వడంగదుండు
మీరు నెర్వర నెమ్మిగ దెల్పుఁడనిన
సారణుండపుడు రాక్షసనాథు కనియె
గురుతర కపినాయకు తల్లక్షగొల్వ
తరుచర సేనముందర నున్నవాఁడు
పరమ దుర్జయుఁడల్ల పావకసుతుఁడు
పరసైన్య నాథుఁడు వాఁడు నీలుండు

గిరిమెతో శతబృంద కిపులు సేవింప
చురుకుచూపుల లంక చూచుచున్నాడు
వాలికంటెను దుర్వార విక్రముడు
వాలి నందనుండుల్ల కాదంగదుండు
ఘన బలాఢ్యుడు విశ్వకర్మ నందనుఁడు
పనుపడి సేతవు బంధించినాఁడ
నగచర శతకోటి నాథుడై వాఁడు
నగధైర్యుఁడాతండ ండు లంకేశ
పరమేష్ఠి తనయుండ భల్లూక విభుఁడు
పరసనాతడు జాంబవంతుడు దేవ
వాఁడు గవాక్షుండు వాఁడు గజుండ
వాఁడుపో ద్వివిధుండు వాఁడు మైదుండు
వాఁడెపో శతవలి వాఁడె సంపాతి
వాఁడె ధూమ్రాక్షుడు జాంబవంతు తమ్ముండు
వాఁడింద్ర జానుండు వాఁడెపో హరుఁడు
వాఁడెపో క్రథనుండు వాఁడు తారుండు
వాఁడు కేసరియల్ల వాఁడె సుముఖుఁడు
వాఁడు సుషేణుండు వాఁడు విముఖుఁడు
జలనిధి లంఘించి జానకి గాంచి
కాలుచు లంకాపురి పొరిగొన్న శూరు
డా వాయు తనయుండు హనుమంతుడితడు
చిష్ణు నెరుం డు నిరరాతాతి
కామరూపులు ధీరఘన తర శౌర్య
లీమంతు కపులు లెన్నంగ తర ము
అని సారణుఁడు చెప్ప నా శుకుఁ డనియె

వినుదేవ రఘురామ విక్రమ స్ఫురణ
ఎలమెప్పము పోలు నెమ్మేని వాఁడు
శూలిపోలికె జటాజూటంబు వాఁడ
నిండు చందురువంటి నెమ్మోమువాఁడు
పుండరీకాక్షుండద్భుత పరాక్రముఁడ
కరుణా సముద్రుండు మలాత్మకులుఁడు
పరశరణాగత వజ్రపంజరుండ
భూమిజాక్షి చకోర పూర్ణచంద్రుండు
రామాభిరాముఁడు రాముఁడా ఘనుఁడు
ఆ రాము చేరువ నతిభక్తి నిలిచి
వీరుఁడై శరములు విల్లు బూని
వేమారులంక భావింపుచున్నాఁడ
సౌమిత్రి యాతఁడు స్వర్ణవరుఁడ
గటిగా రఘురాము కారుణ్యరాశి
పట్టాభిషిక్తుఁడై పరఁగుచున్నాఁడు
మనుజేశ్వరునికి శ్రీ మర్మముల్ చెప్ప
చనువున మను విభీషణుండాతండధిప
ఆ రాముతో మంత్రాలోచనముల
కోరి సేయుచు చెంత గూర్చున్నవాఁడు
వనచరాధీశుండు వాలి సోదరుఁడ
ఘన ప్రేమమూలిక కలిగియుఁడా రాముండు
దయా రామచంద్రున దరియ కిష్కింధ చేకొన్నవాఁడు
శూరత విలసిల్లు సుగ్రీవుడితఁడ
యీతని సైన్యంబు లెన్నంగ తరమె
ధాతకునైనను దనుజాధినాథ

యిన)వి వారుల చి లం ౯(
ఆ రంగ నొంటి విద్యుజ్జిహ్వు బిలిచి
రాఘ , ధనువు శిరంబు పోలికను
ఎ మాయ ర్గ నిర్మింపుము యంద
  నటు నిర్మింపవాని కొండాడి
గొండిమీవది ాగి భూపుత్ర జూచి
ర ందు ముఖియి క ర మునియ
సీతేల నీపతి నిదురింపుచుండ
ఎతని మ స్త ము ప్రహస్తుండు కూర్చి
వితతంబుగా తలవిలుదెచ్చి యిచ్చె
 ముందు విదు జిహ్వుండా చాపశిరము
బసుగ్రీవాటు వైచి యరిగె నవ్వుయు ను
ిరము చాపము జూచి నల ఎూర్చిల్లె
నరిగె రావణుండంత ననుపొంచ చటకు
మరల నా విలుతల మాయిమై చనియె
సరమ మూర్ఛనుదెల్పి జనకజ కినియె
ఓరామ! నీకింత యలుక నేమిటికి?
యా ర ఎణుని మాయయని నిశ్చయింపు
శ్రీ రాఘవుని యా ర్తిజెందునే యనుచు
గారవించగ సీత కరుణతో నుండె
 ంత వానర ఘోషమాలించి మదిస
చింతించి చింతల చని ం క ఖంద
తొడరి ప్రహస్తుని పూర్చ వాకిటికి
కదిమి దైత్యుల చార్చి కాపుంద బనిచె
దక్షిణంబున వ జ్రొదర మహాపార్శ్వ

లక్ష్మణు బలయుతులై యుండ బనిచి
వలగాని పడమటి వాకిటియందు
చెలువుమీరగ నింద్రజిత్తును బనిచె
దనుజుల గూడి యుత్తరపు వాకిటికి
జనుఁడని పనిచెను సారణ శుకుల
పుర మధ్యముననుండ బుత్తెంచెనవ్వ
డరి భీకరుండగు నా విరూపాక్షుఁ
డంత రాముఁడు సువేలాద్రిపై నెక్కి
వింతగా లంకను వీక్షింపుచుండ
వన చరార్భకులు భూవలయంబు నిండ
విని పంక్తికంఠుఁడు విభవంబుతోన
గోపురంబున వచ్చి కూర్చున్న జూచి
భూపాలుండప్పుడద్భుతమంది పలికె
వినుము విభీషణ యెఁడెవ్వడనిన
తనయన్న యీతఁడు దశకంఠుడనుడు
తాపురసాప్త సందనుండంత చూచి
రామునికిని మ్రొక్కి రావణుపైని
దాఁపించి దాటి నెక్కొన్న కోపమున
సప్రంతి కంధరునదరంట మొత్తి
తసపేరు చాటి యాతని కిరీటములు
పను పడితన్ని దోర్దర్పల శక్తిమెరయ
రావణుండాకపి రాజును బట్టి
దాచిరి గపిలోని వక్షంబు పెడుపె
బడగి వారిద్దరు కంతుక ద్వయము
వడుపున కంఠీరవముల చందమున

లచు ంగింలు తే ంబు   ఎనగ
సాలన వెంటతి రాక్షసుండ మాయలన్ను
కని వా రేం(టుండు (గక్కున నెగసి
చని రాముని ని (మ్రొక్కి జ నాగుండంత
యాలింగనముచె యితని కొండాడె
యా ముతోడ చూసు లాద్రిని డిగి
ఎ బరావళితో   వచ్చి రా ఎవుండ
దిఎరంగి డిగె నుత్తరపు వాకిటను
వలిముఖులను గూడి వచ్చి నీలుండు
వలనొప్పదిగె పూర్వ ద్వారమునను
త కయ   దక్షిణద్వార మంగదు డ
కిడ వడి బంధించె కవులను ప ని
గురికి ని ఎదమవి కె ట ప ిట ు
హరుల త డ తగూడి హనుమంతుడుంచె
పది యోజనంబుల పరువున నిట్లు
వదలక ఎత్తించె వానరసే
యప్పుడు రఘురాముడంగదు బిలిచి
తప్పక నీ కేగి దశకంఠుతోను
నికనైన జనకిజ నిమ్మని యుచుకు
సకల బాంధవులతో చనవలదనుము
కాదేని శూరుడై కదనంబు సేయు
న దటరమ్మని యితనితో దెలుపు
మన (మొక్కియంగదుండప్పుడె కదలి
నుజనాథుని సభాసలి నిల్వబా చి
యునటూండు (క్కిన్నర నేతెంచె ననుచు

దనుజులాతనిబట్టి దటించబోవ
ారి వారించి రావణుంత భావించి
తారాత్మజుని జ చి తగనియులనియె
ేని తనయుంక వెవ్వని బంట
నెవ్వం వీపు పేరేరిగింపు ము దుు
టి రావణ తె ాగ వినుగ టి
ాఠపి ముంచి ఒలిసం ముంక
సి క ప్పు ఎ లియింవి వియ ారగొన్న
యా కార్తవీర్యుని బవె భారవుదు
వె గారవ రాము ననితోస రీల
ఎట్టి గెల్చిన రామభద్రుని బంట
సంగడుండను నీకు ననువుపచింత
నింగితజ్ఞుడవేని బ్రాతవగా గొనుము
శ్రీరాముని సీపు సీత కాగి
వి రాజ్యమెల్లను వు ర ంచు
ాడ బుది ఎవు సీతనీ ంచ
దగిగి యుదము కై దలుసీక్షణమె
నీవు రాకన్నను ఎకు జవముల
నా వ నరేంద్రులు హరియింతు ని ప్ప
డన విని దశకంఠుడతని బాధిం
ద జూల బంచి తారాసుల ండ
తన ఒటి ాఫ చు దెం లవెల్ల
వినుపిధి గొంపోయి విదలించిరేచి
రాము సన్నిధిచేరి ఒయము మ్రొక్క
రాముం ం దునిపై గాగిల్లు చె

ంతట చాలించి యా సభకేగ
డంతఃపురంబున కరిగె రావణుండు
రాముఁడంతట కపిరాజును జూచి
తామసించక నీవు తగ లంక లగ
పటింపుమన విని భానుజుండనుప
టల్కతోడుత కపులెల్లగూడి
వి విగా వాటముల్ సరి యాడుచును
తరువులు గిరులు సుదతి చేతబూని
యగలంబున వచ్చి యాలంకి కోట
లగబెటిరి కొందలము దైతు లంద
సిరితి కోటల నెక్కి వానరులు
వీర నాదములతో వెడలి రాక్షసులు
శూలంబులను గ్రుమ్మి సురియల పొడిచి
కాల దండోద్దండ గదలను మోఁది
భిండి వాలములచే ఎండిగా కొట్టి
దండించి కపులను తరిమిన పోక
కపులు కోపించి రాక్షసులపై కదిస
విపరీత నఖముల విదళించి చించి
తరువుల మొత్తి భూధరముల నడచి
పురిగొని పోరాడ భువనముల్ వణకె
శరధులు కలంగె భూతలము కంపించె
తెరలి భూనభములు తెంధూళిగమ్మె
నప్పుడు రావణుండఖిల రాక్షసుల
రప్పించియు చించి రణముకై బనుప
వారణంబుల నెక్కి వాజులనెక్కి

దారుణంబైన గార్ధభములు నెక్కి
యతలితంబు ౹ ౹ శతాంగంబు లె ౘ
ప్రతిలేని శె ర్త ంపటల ౹ మెరసు
గౌరీ మృదంగా ది మనాదములు
సిర దై తే యుల ఎర నాగములు
భూ నొంతరమునఁ ద్భుతముగా గం
ధానపల్ వల ఎ బిదాడి గాసి
కదఁగి నైల ల తా ఎసైన్య వలు
తదయక ట ంది ఘుదంబయ్యెనందు
కదిమిసై తా కెసం/ దు నింద్రజిత్తు
జడియ సంపాతి ప్రజంఘు డ తాకె
ననుపమ విక్రిముండతి కాయుఁడంత
వినతుని రమ్మని వెసతా పోర్చి
కదఁగి వాని రథంబు కద పెం ౹దుఁడు
సొ కె ప్రజంఘుఁడు ంపాతి నడ
వారక సంపె తి వాని వధియింె
వినతరువుల తా కె వెనసతి కాయుఁ
దని వ రు విదరు టని గాఁసించి
రా సుషేణ ని దాకె న మమ రోటరుఁడ
నా సుషేణుండ గూల్చె నా ఙవా దరుని
యకధా తు నెదతా కె వ వా జాంబవంతు
నొకట విద్యుజ్జింహుఁడొగి శతావలిని
గలయ వక్రమ ధనుకజఁడు వధియించె
తొలఁగ ంభుండు ధూమ్రము మా ౘని ను
ఛరిగె ౹ వాయుపై దేవాంత ంపు

శరభుని త్రిశిరుండు బలమున కదిసె
అల పనసునిపై నరాంతకుండలిగె
కలయింగ కుముదుండకంపను దాకి
కేసరిపైనచ్చెకి నిశిధూమ్రుండు
యా సునతుకు బాగ విలవేగదర్కి
అలగంధమాదనుండా మహాపార్శ్వు
నలుదాకె తపనుడున్మత జంబుమాలి
హనుమంతు దాకిన నతడు బంధించె
ననిదాకె మిత్రఘ్నుడా విభీషణుని
యా రవిజుండు ప్రఘాస్తుని నుంచె
పోరిమైందుడు వజ్రముష్ఠిని గూల్చె
యశని ప్రభుడవి గూల్చెనా ద్వివిదుడు
అశని తల్యానికుంభుండా నీలు కవిసె
చని విరూపాక్షుండు సౌమిత్రిదాక
దనుజాని శరముల దలించ సతడు
రాముపై నుప్తఘ్నురశ్మి సేతుమట
నా మేయినాగ్ని కోపాగ్ని సేతువులు
చలమున వెనదాక జనునాధుండలిగి
నలుగురి నిలగూల్చె నాలు బాణముల
అత్తరి భంగ బుత్రైన చాపములు
తుత్తుము రైనటి తోమరంబులును
విరిగిన రథములు వెసభారు వారులు
కరిఖండతైనటి కరి శిరంబులును
ఘోర జీవముల దన్నుకొనెటి దైత్యులును
పౌరలు సారథులు వాపోమయోధులును

కలిగి భయంకరా కారమై యొప్పె
కలితరక్తామ సంగర భూమి జూడ
యంత నరుక్కుడు పశ్చిమాంబుధి గ్రుంకె
వింతగా చీకట్లు విరిసె ఉల్కలను
తమవేగాంగనుదంత రాక్షసులు
గమనించి కపులతో కయ్యంబు సేయ
పడి శుకసారణ వజ్రదంష్ట్రులును
తడయక నా ఋష్ దర ఋషోపె ట్కృ
రా ను కోతాయుద్ధత ంత బా ణముల
రాముని నొప్పింప రాఘవుండలిగి
యనలాస్త్రమున తను చిత్తమునణచి
యనువొందగ శరణుల వారు సంధించి
యారురి దైత్యుల నగిరంట ా య
వారురినిల్వకి నటపారిరంతు
కలదైత్యుంతెల్ల రాఘవు బాణవహ్ని
శలభంబులై పడి న లరంతటను
ఆవని ంగదుడిట్లు చరంబు ను ల్ప
నవ పర్వతాల నేగజని యింద్రజిత్తు
నవిరళ బలశాలి య యింద్రజిత్త
వెత్సర రాక్షస సేనలగూడి
వచ్చి యద్రిశ్యుడై నడిచివినుండి
మసలక రామ లక్ష్మణులపై వేయ
నన్ద్రిశకాండంబు లందందనిచ్చె
వానరావళినంప వాకలొసొచ్చి
పూనియార్పగ ాచి పొడరి లక్ష్మణుడు

కనుగొంటివే రామ కపటరాక్షసుఁడు
వనచర సై వా గా గూల్చె
మొఁననే బ్రహ్మాస్త్రమున వీనిద్రుంతు
ననవిని రఘురాము కను జన్మజూచి
చనునె యొక్కరునికై సమయింప జగము
కునము రాజధర్మము జూడ నేమి
వెరచిదాగినవా ని వెన్నిచ్చువాని
శరణు జొచ్చినవాని చనిమ్రొక్కువాని
కదనంబుతో పూరి కరచినవాని
వదలియాయుధముల వనరెడువాని
తలజూపకనుసని దాఁగినవాని
తెలమితోడుత పుట్టలెక్కెడివాని
నిద్రలోయెడువాని నిరింప తగదు
భద్రంబుగోరు భూపతికి సౌమిత్రి
వనచరులను వీని వధియింప వంపు
మన సుమిత్రాపుత్రుఁడాగ్రహించెసగ
పరభయంకరుండగు వనశేసరిని
శరభుని నిషధుని సన్నాదుగజాని
వరుసనీలుని జాంబవంతుని బనుప
వానరపతులు పర్వత మహాజముల
పూనియప్పుడ నభంబునకు చిచెగయ
నా రావణాత్మజుండలిగి బాణముల
వారించి పడవైచి వసుధపై కపుల
బంధురంబుగ లోక బాంధవాన్వయుల
బంధించనటు నాగపాశ సంతతుల

నవసీశులపుడు సీతావా హాశముల
వివశురై యున్నంత వీక్షించి నగుచు
చనియింద్రజిత్తు రాక్షసలోకపతికి
వినిపించ తనగల్పు వివరంబుగాను
తనయుని కొండాడి దశకంఠుడంత
జనకజకీమాట చక్కగా దెల్పు
డని రాక్షసస్త్రీలనంప వారెరగి
తిన్నగా వాతవుదెల్ప భూపుత్రి
విన్నంత ధృతిమాలి విలపింప దొడగె
కటకటా రామసి కార్ముక వింధ్య
లెటబోయె నీధైర్యమెటు బోయెనేడు
సకల లక్షణ బల సంపన్నుదయ్యు
నొకదైత్యుచే నిట్లు నొంపాట తగవె
సౌభాగ్యవతి యంద్రు జనములునన్ను
నా భాగ్యమిట్లయ్యె నాథయేమందు
హానాథ! హావీర! హారామయనుచు
నాని శోకింప సదయయై త్రిజట
ఓదేవి! ఎకింత సలుత చేమిటి?
యాదయాంబుధి రాముడను బన్మతోన
నున్నాడదె సుఖముగా నోయమ్మ జూడు
నమ్ము వీక్షింపుము నామాట నమ్ము
కాదేని యీ పుష్పకంబేల మోచు
రారాత్రి నికని రమణినూరార్చి
సుందరి త్రిజట యశోకవనంబు
నందు క్రమ్మరదెచ్చి యువనిజనుంచె

శ్రీరాముడీ ముచ్చు చెలువొప్పదెలిసి
తుని సౌమిత్రి జె ంచి ి
చూడు నా తమ్ముని సుగ్రీవ నేడు
వాడి దప్పటువలె పడియున్నవాడు
నితని బాస వేస్క ి జీవమేల
ప్రతిలేని జయమేల భామినింకేల
ఇట కిటాద్రియందు కొంత వ వచ్చు
ఇటువంటి త మ్ముని నేనెందు గందు
పురమునకేనొంటి బోవుదునెట్లు
భరత శత్రుఘ్నులు పరంగి తల్లులును
సౌమిత్రియేదన్న నన్నడగ నంది
యేమంటు వారలకేమి జెప్పుదును
యీతడు నా జీవమితడు నా బంధు
వీతని గాక వేవే వాడ
నగుము కిష్కింధకర్కాజా నీకు
తిరుచరులను వాడి తా నంచగను
యన విని సుగ్రీవుడా రాము నూ ి
జననాథ నీవిట్లు లయింప తగునె
తొంటరి నొక్కొక్క వేళతోచు నాపదలు
విడుతురే ధైర్యంబు విశ్వలోకేశ
యనిలల్కి ర నూనుడంగదు బిలిచి
తనయ నవింక నీ దశరథాత్మజుల
కొని బొమ్ము కిష్క ధకును నేను వేగ
త యా ప్తమిత్ర బాంధవులతో గూడ
రావణు పరిమార్చి దయమున ల

ఏ వాలతోవల నేర్పు ము చి
వానరాధిపులల ఎలనొప్పు ఎ
జాన కొనివత్తు ఆ సఘ కథకు
నుండ విభీషణుండగా రాము జూల
తనమది శ కించె ర ఋ వదిలి
యవిరని ద ఖంబు లంబంచి పొదల
సుడి గొని కపులెల్ల బ రంత
నా పుపేటుండ ఎచ్చి యి ా జూచి
ఏ న టిప్పటువటె ఎ చట తగవె
హనుమంతు కంప ధి ఔషధశైల
మ యుపొంద దెప్పించు మనుచుండెనపుడు
యీ గా కయ ఋతాబి యు త్తరపు
తీరంబు నందు ఉ బి లేచి
రెండు రెక్కలతోన రేగి పైనుండి
కొంక చంద బున ఘోషని యార్చి
తరుచుగా నింపి ఎత్ర వాయువులు
గిరుల వృక్షముల మిక్కిలి పెల్లగింప
ఘనుకొటి ప్రా గ సురుండు ప
నైన తేయుండు దాగపనబరుల్ జూ చి
రెంగొండుచుండెనా వినతా తనూజుం
డరుదేరి నృపతుల నందంద జూచి
మురుకు రెక్కల చేక మేకులు నిమిరి
యురగ ప శమ్ముల నెరగి విదారించ
యు నాగపదమ్ములిటు మిమ్ము టాసె
టా ధమ కచ శ రు ద్రుంచె

ధరిశీఖ గనిఁయి ధ్వజిని బ ఱ్ఱురాడ
సరసతనే నీకు సఖుఁడనై యుందు
ననిచెప్ప పక్షీంద్రుఁడమృతాబ్ధి కరిగె
జననాథులంత నుత్సాహులై యుండి
రా మహా వానరులానందమునను
రామ లక్ష్మణులకు రహాప్రమొక్కిరంత
శంకింపకను కపి సైన్యంబు లెల్ల
లంకా పురంబుగ లంగనార్భంగి
నంత సూర్యోదయంబై ను జూచి
వింతగా రాముని వృత్తాంత మరస
చారులు చెల్ప రాక్షస ఎభుండులిగి
ఘోరిశై ధూమ్రాక్షు పొమ్మన్న వాఁడు
భేరులు శంఖముల్ పృథుమృదంగములు
భూరిఘోషమ్ముల భోరున మొరయ
నుదయార్క సంకాశ మొగ రథంబెక్కి
పదిలుండై యేతెంచి బలముల చెన
వానర సేనలపడి గూల్చుచుండ
ఏ పటుల్ గ్రారగ వ ఘునందపుఁడు
తాటాగ్నిరుద్రుఁడై గదిమివాఁడేయు
ఖాణములను ద్రుంచి వడిగొల్పి రథము
దమా సాంద్రమ వృక్షములతో నద్రిపై పైధి
ధూమ్రాక్షు శిరము నిర్ధూమంబు చేసె
నా వార్త విని రాక్షసాధిపు డలిగి
తావరంబుదనర నకంపను బిలిచి
దానికీ పొమ్మన్న వాఁడు రథంబు నెక్క

దనుజులతోడ నుంతి చే చెంది
కపి సైన్యముల సాయకముల నొప్పించి
విపరీతదైరాగ వీక్షించి కపులు
తరులను గిరులను దనుజ సైన్యముల
పరువడి నొప్పింప పవన నందనుని
యా యకంపనుండు నాయ శరముల ముంప
వాయు పుత్రుండు క్కా వర వృక్షమునను
కంపింప దనుజుల కంపను బట్టి
చంపు వానర సేన సన్నుతింపగను
పరులచే నకంపనుండు కూలుటయు
పరితాపమున విని పంక్తి కంధరుండు
నరుల వానరుల మిక్కిలి క్రుంచు మనుచు
శరమరి న మహాకాయుని బనుప
చా రాక్షసుండు శతాంగంబు నెక్కి
దారుణా కృతితోన దక్షిణ ద్వార
మునరాగ దైత్యులు మొనను వానరుల
మొనలుదీరిన బల్లెముల గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి
కరవాలముల నొంచి గదలచే దది
నురియలవాడింప శూలల బొడిచి
పరిఘల విదళించి పటు ప్రాస
శరపరంపరలేన చక్ర ముల్ వైచి
కడువడి నొప్పింప కపులు కోపించి
విడువక నా దైత్య పరపుంగవుల
మోకాళ్ళ పొడిచి నిమ్ముల పర్ణకరటి
తోకలను చుట్టి గోలయుల నుటబెట్టి

గటిమీ గోళ్ళనుబించ గడికాళ్ళదంచ
గెదినట్లు రాక్షసుల్ తపులు బోరాడ
నంగదు పైని మహాకి యుండవుడ
పొంగుచురాగ నప్పుడ పేర్చి యార్చి
వానర ప్రముఖులు వైచి శైలముల
వాని మంత్రులనెల్ల వ యించి రంత
అంగదునపుడు మహానాథుంబె విరి
సంగతిగా మూడు శరముల నేయ
అతుల కోప స్ఫూర్తినంగదు డంత
ఆతని శతాంగంబునవనిపై కూల
ఎట్టి భూధరముపై పడవైచి నమ్మ
మెట్టిగదురుకం మెడద్రుంచివైచి
తమ్ముడు కూలను గంత కోపమున
నా మహాకాయుండయ్యంగదు పైని
తోలించి రథము తోద్దా బాణములు
కీలించి యంగదు కేరి యిట్లనియె
వోరి వానర వినకాని నీ పీడ
నా బాచముల కొటనాయంబె తనకు
శివుని చాపము ద్రుంచి నకదేకొన్న
యవనీశుడైగాని యమ్ముని విడువ
పరశురాముని భంగపరచిన యట్టి
హరి శౌర్యుడైగాని యమ్మునే విడువ
వీరుడై యాఖరుని దలిచినట్టి
యమ రాజుపైగాని యమ్మునే విడుం
యామవాలి నొక కోలనని గూల్చినట్టి

యా వీరుపైగాని యమ్మునే విడువ
తూరివరిని యందు సేతువు గటినటి
యా రామునిపైని నమ్మునే విడువ
భుజబల స్ఫూర్తిని పొదలి లీలగను
రజతాద్రి యెత్తిన రావణసుతుఁడ
తుది నేను యింద్రజిత్తునకు తమ్ముఁడను
యిదె మహాకాయుండ నే తెచ్చినాఁడ
నని బల్కి పేర్చు మహాకాయు జూచి
పనువడి సుత్రామ పాట్లుఁదిట్లనియె
ఔరి మహాకాయ ఔరి దరాత్మ
యీరీతి కీరంబులేల నాడెదవు
మీ తండ్రి గిరియెత్తి మెరసె మాతండ్రి
మీతండ్రి నెత్తి నెమ్మిగ వారిము చె
సిలావు పొలియనే నిను ముంచునుచు
వాలి నందనుండు దుర్వారుఁడై పేర్చి
పరఁగు రాక్షసునిపై పర్వతం వేసె
శరపరంపరల రాక్షసుండది గూల్చె
నారన తేరుపై నంగదుండురికి
హోరి సారథితోడ పొడిపొడిజేసె
దనుజుండంగదు దును తలచి యపుడు
దనరుచు మల్లయుద్ధము సేయుచుండ
కరముల నురముల కాళ్ళను వేళ్ళ
సరి సరిపోరి రాక్షసు రొమ్ముద్రొక్కి
యదుకుల పదటన్ని యమ్మహాకాయు
మెడనుల్కి తలద్రెంచి మిన్నంటవైచె

వాత ేషులంత మహోకాయు పాటు
వితతంబుగా విన్నవింప శో ంచి
యా రావణుఁడు ప్రవ స్తుని బిల్చి
యా రాముపైసంఎ నా ప్రవాస్తుంత
ర వ ౯ వినుము శ్రీరాముని మీద
నీవు వి స్మ్ర ్ర్ణ నే నిల ర ర
చనువు ాలుదులు పక్షులు జెప్ప
వినవై తివి ్నైన ఎటుసీత రామ
జననాథునికి నిమ్ము సంధిగావింపు
మని జెప్ప ఎర్కాని యా వంత్రివరుఁడు
నతి జయప్రదమైన యరదంబు నెక్కి
చతురంగ బలముల ంఖ్యలు గా ౕవ
కాలాంతకుని రీతి ఇ ర్మ్మ బంది
వాలమ్ము సంధించివచ్చిన జూచి
వనచరులెల్లను వడిబారుచుండ
జననాథుఁడా విభీషణుని కిట్లనియె
తేజంబు బలమును దీ ప్తశౌర్యంబు
రా జిల్లుచున్న యీ రాక్షసవరుని
పేరేమియన్న విభీషణుండనియె
నా రావణునికి పీఁరాష్ణుండు దేవ
కలిగిన సైన్య సంఘములకు నెల్ల
ది ్వాయి యి ాని దళములత న
ము దవ పాలించు మొనసయేతెంచె
వాఁడే పీరుఁడు రావణుని మాతులుండు
తఎన కులేశ యీ దైత్యునితోన

కపీనాదులకు లెన్న కయ్యంబు కలు ఎ
ఎని చెప్పుచుండఁగ నగచరులెల్ల
దనుజ సైన్యముల నుదతి తాకితాకి
కొండలుపై వైచి ఘోయని యార్చి
బండ భూజమ్ముల చరియంగ మొత్తి
పౌరపైన నఖముల నురములచించి
విరివిగా తోకల విసరి యాడగను
కపుల రాక్షసులు రాక్షసులను కపులు
కుంతులై పోరనెకొన్న కోపమున
ద్వివిదుండు కుధరంబు లెరగొప్పవైచి
అవిరళ శక్తిన కాంతకు గూల్చె
ననిలోన యశకుంభహనుమ కీటణచె
మునుగాని యొక వటంబున తారుఁదతిగి
వదలక గిరి జాంబవంతుండు బూని
యదరంట వైచి మహానాదునణచె
తరమి దుర్ముఖుండొక్క తరువెత్తి దివిజా
లరువొంద వధియించె నా సమున్నతుని
తసమంత్రు లిటువలె ధరణిపైబడిన
కనలి ప్రహస్తుండు కాలాగ్నిమాడ్కి
టాక్కొక్క శరముక నొకలక్ష కోటి
తక్కిన కపుల విదారించి తైవ
నిలునిలుమసి వచ్చి నీలుఁడావేళ
చలమున నొక్క వృక్షము పెల్లగించి
తెరలి ప్రహస్తుని తేరుపై దాకి
హరాల సొరదినెత్తి యదరంట మొత్తి

యపటించి యి ర్చిన యి ప్రహస్తుంత
˘కగొని నలు ంటును ట డచె
ట డి పి ఎగారిన్ల్లి భూమిపైవాలి
ఆడయి తెలిసి యుటతి నలుటంత
గాతవై యు మహా భూకరంబెత
తొకబడి యి ప్రహస్తుంమీద వైచె
వైచిన చెత్తరుత్వత గ్రమ్మకసు
గొంచయి తలు హూన కూలె భూసలిని
నిలుండప్పడు రాఇన్పొపునికి మ్రొక్కి
నాలింగనము జేసె సలని రాఘవుడు
చెదిరి రాక్షససుతి శ్రీప్రణంబులోయి
తుదిముటి యీ ప్రహస్తుని పెటువె
వెరచి మంత్రలజ చి వెరగొప్ప టంత
గిరిగొని తలపులు క్రొంసొగిదయ్యె
దూరము ˘ కేగు రైతుడొ బ్రవై
మరలిరాడిది యేమి మాయయో యెరుగ
నీచ వారులట్టు నిఖిల దానవుల
నేటప్పె ఎ యిది గొలటిడు
తొడబడి యెుగవని తొడరంగరాటు
తొడిగి పిడిన బహు దుష్కీర్తి గొ
కని నేను దాప లక్ష్మణుల సొనరుల
ననితొన వధియించి యవనిజతొన
సనుభవింతన సౌఖ్యమ మానమేల
ఘన చాపసాయక కలితమో రథము
తెదగొవ్వ తెమ్మన్న తెచ్చిరంతటను

సురలు గంధర్వులు జూచి భీతిల్ల
దశముఖుండప్పుడు తన రథంబెక్కి
విశదంబుగా పది విండ్లు చేయాన
పటుతర నిస్సాణ ఝాంకారములును
పటహ భేరీ శంఖ భయద ఘోషములు
వాద్యత్ర్యంవాతములు ఘన ఘోషలును
ప్రస్తుత పాఠక ప్రకర నాదములు
కమనీయ రథనేమి ఘుర్ఘుర ధ్వనులు
సమితంబులై బ్రహ్మాండములునిండ
తన తనయుండు రావ ధరణీశుజేరె
తనమీద దండెత్తె తరలి నాడచటు
పనుపడి దాగిన పగటి రెంజాళి
కనుబడదాయను కమల బాంధవుఁడు
వికృత చూపంబులు వికృతి నేత్రముల
వికృత వక్త్రంబులు వికృత గాత్రములు
కలిగి భీకరులు రాక్షసులేగుఁ
జలధులు కల ది ప్ర ంబు వగల
తడయక ప్పుడ త్తర వ యసు
వెడలిన రాక్షస విభుని పీడించి
భావించి భావించి పలుమారు మెచ్చి
యా విభీషణునితో నవిరా రాఘవుడు
యీ పచ్చు వాడెక డీ మె దెవ్వఁడు
నను విభీషణుండా రామునియె
మనుజేశ వినుము మద గజంబునును
గానకాని యెక్క యంగుశము

ఘనమైన నవరత్న కంకణములు దనర
కోమలమైన ముత్యాల గొడుగులనీడ
కమల బాంధవు రీతి కాంతి వహించి
గరిమతో దైత్య సంగతి వచ్చునాత
డతుల శక్తి గలిగిన యురు పార్శ్వుండధిప
వీరుడై రథముపై విలసిల్లువాడు
వారుణాకృతి మహోదరుడు శ్రీరామ
ఘనమైన నత హాటకంబుపై నెక్కి
చనుదెంచువాడు ఎశాచ నాథుండు
పనువడి సింహంబుపై వచ్చువాడు
దినకర కులనాథ త్రిశిరవన్యాడు
చలమున కాంచనోజ్జ్వల రథం బెక్కి
తలకొని విలుగుణ ధ్వనులు సేయుచును
దొరసిన సర్పకేతువు గలవాడు
గురుశృంగ బలశాలి కుంభుండు దేవ
అతని వెంబడి విశాలాంగంబు నెక్కి
ప్రతిలేని హేమ చాపము చేతబూని
యురిమురి చనుదెంచు నా రాక్షసుండు
గురుశైలనిభుడు నికుంభుండు దేవ
కనక రథంబెక్కి కపులపై పగుల
కేలుచు మణి కార్ముకంబుచే బూని
యనిసేయ సన్నద్ధుడై వచ్చు దైత్యు
డనుపమ బలుడు నరాంతకుండధిప
భీషణాకారుడై పేర్చి వాక్యములు
భాషించి లయకాల రుద్రుని మాడ్కి

కరముగ్రులైన రాక్షసులు కొల్వగను
బలువెంచువాఁడ దేవాంతకుండధిప
ఘనమైన ఘోషంబు కలదైన రథము
ఘనరార నెక్కి యుదండుఁడై పేర్చి
యరుణాంబరమ్ముల నరుణమాల్యముల
నరుణ గంధమ్ములను నలరి శోభించి
సంధ్యాంబుదచ్ఛాయ సొంపెంచువాఁడు
ఐంధా చలముతోఁ విలసిల్లువాఁడు
శూరుఁడై మనల జూచుచు వచ్చునాతఁ
డా రావణుని సుతుండతికాయుండధిప
భూరిసితచ్ఛత్రములు పదివేలు
చారు చామీకర చామరావళులు
వెలయ రథంబెక్కి విలుచేతబూని
కలిత శస్త్రాస్త్రునిగాయుఁడై పేర్చి
నరపతి చెరబట్టి సొంపారినట్టి
వర గర్వమున వచ్చు వాఁడింద్రజిత్తు
ఎనిది కొండల నేత బాసల్లిరుచుల
వసలుచునున్న చామరములు శివ
ఒక భానువుల మాడ్కి ఒక కిరీటములు
దశ శిరంబుల యందు దనరారు చుండ
రోషమహాదృష్ట రచుల మిం చల
భీషణాకారుఁడై పేర్చినవాఁడు
దనరునైరావత దంత ముద్రికల
మొనసిన పెను వక్షమున నొప్పువాఁడు
వారునితో కైలాస మగలించినాఁడు

స లేని చంద్రహాసము గొన్నవాఁడు
త్రిజగముల్ భీతిల త్రిదశుల గెల్చి
భు బల స్ఫూర్తుల పొదలిన వాఁడు
మొనసు సేనామధ్యమున వచ్చువాఁడు
వనజాప్త వాతసంకాశవాఁడు రావణుఁడు
అనుచు విభీషణుండాడు వాక్యములు
విని రామచంద్రుండు విస్మయం బంది
యిటి తేజమ్ముల నిటి ధైర్యమ్ముల
నిటి వైభవముల నిటి సంపదల
గటిగా జూడ రాక్షస కులంబునను
పుటదక్కఁడు వీఁడు పుటె వింతగను
క్రూర కర్మముల గైకొనకుండెనేని
యీరెండు జగముల కితఁడు పూజ్యుండు
వాలిన భుజశక్తి వడిలేని భటులు
కాలరుద్రునినైన గదుముదు రనుచు
నాగ్రహంబున రాముఁడా దశగ్రీవ
నిగ్రహక్రమ కళానిపుణుఁడై పేర్చి
యనికి సన్నద్ధుఁడై యనుజన్ము చేతి
ధనువందుకొని గుణధ్వని సేయుచుండె
అప్పుడు రావణుండసుర యోధులను
తప్పక జూచి రాఘవుడు నావెంట
వచ్చిరేని యీ వనచరుల్ కోట
జొచ్చిన మనలావు చొప్పడదపుడు
కావున లంకకు కడంగి పొమ్మనుండు
వేవేగ రాక్షస వీరులు జనిరి

దశముఖుండంతట ధనువుచే బూని
దశదిశల పరనుదతిని పేర్చుచును
కరకు బాణముల పుంఖాను పుంఖముగ
పరువడి వనచర బలముపైనేయ
నాశిలీ ముఖముల నంగముల్ నొగిలి
కీశులు భయమంది కీచు కీచనుచు
పోరి లోపలబడి పొరల వానరులు
పారు వానరులును భ్రమయు వానరులు
కూలు వానరులును క్రుంగు వానరులు
వ్రాలు వానరులును వసరు వానరులు
కలిగి సంగరము భీకరమైన జూచి
బలరిపు ప్రముఖులు భయమం దిరపుడు
సుగ్రీవుఁడంతట శూరత మెరస
యాగ్రహంబున భీకరాద్రిని వైచె
వైచిన కసలి రావణుఁడ శైలమున
చూచి బాణమ్ముల చూరలు జేస
దండధరోదండ దండంబు బోలు
కాండంబువింట నొక్కటను సంధించి
వాలిన శక్తియై వక్షంబు నేయ
నాలోన సుగ్రీవుఁడవనిపై బడియె
ఘ బలాఢ్యుఁడు ఋషభుఁడ సుదంష్ట్రుడు
గజుఁడు గవాక్షుండ గవయుండ నలుఁడు
జ్యోతిర్ముఖాదులు జూచి కోపమున
నాతత వృక్ష శైలాదులనేయ
నవి ద్రుంచి రావణుండమిత బాణముల

నవనిపై పడవైచె నా యెడ గురుని
వాయుజుండపుడు రావణు తేరుపైని
పోయ దుమికి కోపమున నిట్లనియె
ఓరీ రావణ వినరోరి మూఢాత్మ
యీరేడు జగముల ఇంద్రాది సురుల
క్రౌర్యంబును ఎడత త్రుళ్ళించుచిదు
త్రుళ్ళునంతే చేయి తొలగించె ననిన
వీక్షించి రాక్షస విభుండాంజనేయు
వక్షంబు బొడిచినవణకి వాయుజుండు
వడిచేర్చి రావణువక్షమ్ము నపుడు
ఎడ చేతో సరియైన పిడికిట బొడిచె
పిడి మూర్ఛబొంది వెంబడి మూర్ఛదెలిసి
అదరుచు రావణుండనిలజు జూచి
నీలావు కొండాడ నేనెంతవాడ
మేలు పావని నిన్ను మెచ్చితిననిన
రావణ నాలావు రహినెక్కు గలదె
నీవు ప్రాణములతో నిలిచిన యపుడె
యన విని రావణుండలిగి వాయుజుని
పెనుపొందు వృక్షంబు పిడికిట బొడిచె
బొడిచిన మూర్ఛిల్లి బాలుపెల్ల సొలిసి
పిడియె వాయుజుడంత పంక్తికంధరుండు
నలుపై కపిసేన నీలుండు పేర్చి
శైల శృంగముల వృక్షంబులనేయ
తెలిసి మారుతి నీలుదెస రావణుండు
తిలకింప జూచి మక్కడ పోకయుండె

హనుమానునిమీద నలయ శృంగంబు
గొనివైచె నీలుండు కోపించి పేర్చి
తునిమె రావణుండది తొదరి బాణముల
తని నీలుఁడప్పుడు కరలాఘవమున
దనుజులు కనుగొని తల్లడంబంద
దనుజేశు రథముపై తదయు నురి
పొడిచేసె కేతనమ్ముల చామరముల
విడువక చాపంబు విరిచి పోవైచి
యొక మౌళిపైయుంచి యొక మౌళిపైనుండి
యొక మౌళివ్రేసె యొక మౌళిజూచి
పెనచి హారంబులు పెరికి పోవైచి
దనరగ సింహనాదము సేయ జూచి
కనలి రావణుడగ్ని కాంతంబు తొడిగి
యనల పుత్రునికేయ నతడంత బడియె
సౌమిత్రి యంతట చాపంబు బూని
త్రిధనువంది చనుదేర జూచి
యా మహారాక్షసుండనియె నవ్వుచును
చక్కగా లక్ష్మణ చాపంబు చేబూని
యెక్కుబెట్టగ నేరవింక బాలుఁడవు
వలనొప్పనని సేయ వచ్చితివేని
బలియిత్తునిను భూతపంక్తుల కనిన
వలదిట్టిమాట రావణబంటవైతె
నిలిచి పోరాడుము నీలావుజూపు
మన పంక్తిముఖుఁడు రామానుజు మీద
సుని శిలాస్త్రంబులు సోనలై కురియ

నరుఁడు కోపించి దశాస్యు బాణముల
(పతి బాణములనేసి భగ్నంబు జేసె
విలు(దుంప రాక్ష విభుఁడు కోపించి
బలమున నల(బహ్మశక్తి వేచి ను
వలగాని కాలాగ్నివలెవచ్చి శక్తి
కలయ నాటినను లక్ష్మణుఁడిలె బడియె
నరసదశాననుండంత లక్ష్మణుని
నిరువది చేతులనెత్త బోయినను
నాతఁడు నారాయణాంశంబు గాన
నే తెరంగున వానికెత్తరాదయ్యె
పూనితి కైలాస భూధరం బేను
నానాటి బలమెందు నణగె నేఁడనుచు
భీమహాస్త్రంబుల పెనచి రావణుఁడు
సౌమిత్రి నెత్తెడి చందంబు జూచి
యిరిమురి కోపించి యాంజనేయుండు
కరకు రాక్షసుని వక్షస్థలి వగుల
పొడిచినంతన మూర్ఛపొంది రావణుడు
కడదూలి నెత్తురుల్ గ్రక్కు బోరగిల
పడియె ఎరుంరను ఎదమిదలేక
పడిన రావణుని దుర్బలము నీక్షించి
పావనియును విష్ణుభక్తుడుగాన
రావణునకు నెత్తరాని లక్ష్మణుని
దుకొని యవలీల గొని దెచ్చె రామ
జననాధు ముందర సరగున నుంచె
నట రాక్షసేశ్వరుండమ్మూర్ఛ దెలిసి

చటుల చ డా శరాస   ్న్ను సుతయ్యె
సుజా పాటున జూచి యీ రాఘువుండు
నలి రావ ఎ మీద ్రమరిననిస
అనిల అనూభవుంధనియె ర మున ం
యిన కులాధీశ్వర యీ దశగ్రీవుం
ఎరథంబుపై ఎండి యాలంబుసేయ
గరిమెగాదిది ఎవు కాల్కాద చనియె
రావ బ శ క్తి సౌమిత్రి బాస
మొనల లక్షణుడింల మూర్ఛతెప్పల్గ పంక్తిరథు
వనసపుడు సంప్రాతి వాఖమంటు నెక్కి
యనిమిష కిరిమీది యమరేంద్రుడు గ
ాప్ప గుణధ్వని నొయ్యనసెయ
యప్పుడు కోపించి యసుర వల్లభుడు
భీమాలాలను టోలిపేర్చు బాణముల
రాముపె నేసిన రాముండు కనలి
చక్కగా వెసనరచంద్ర బాణమున
రక్కాను విలుద్రుంచి రయమున వ ని
మర్మముల ఎ్పంప బసలక న క్క
దర్మ ఖ గానియార్చి దశకంధరుండు
పటు బాణ మొక్కట పవన నందనుని
నిటలంబు నేసిన నెత్తురుల్ పె దమె
దూచి యీ రాముండు వాలి చందమున
యేచి కోపానలంబసగ కన్నులల
కల్లలంబు దొడిగె యీ పంక్తి కంఠరుని
జల్లంత తోపల విరుగంగ జేసె

యొక్కట సారధి నొకటనశ్వముల
నొక్కట నరథంబు నొకట పతాకఁ
నొక్కట గొడుగుల నొకట వస్త్రముల
గ్రక్కుననేస చూర్ణములుగా జేసె
పది శిరంబులవాని పంక్తికంధరుని
పది కిరీటంబులు పతడల్లనేయ
ననికి నిశ్చేష్టుఁడై నొదల దాల్చి
దనుజేశ్వరుఁడుండ తిఁ రాముఁడనియె
కపులతో పోరాడి గాసల్లినావు
కపట రాక్షస నిన్ను కవతెర్పరాదు
నీవు లంకకు వేగనేడు పొమ్మనిన
రావణుం దప్పుడు రాము మెచ్చుచును
గరతెల్లనుడిగి యొక్కరుఁడుగా బోయి
పరగ యా లంకలోపల జొచ్చెనంత
సిరిలి లంకకు నేగి రావణుండు
శ్రీరాము శౌర్యంబు చింతించి పగది
తన మంత్రులను బిల్చి తగనిట్లనియె
తన గర్వబలము లంతయు రాముఁడణచె
ననిలోన నా బ్రహ్మాస్త్రాదులు జనిరి
యినవంశు గెల్వనింకెవ్వఁడున్నాడు
ఘన బలుండగు కుంభకర్ణుండు దక్క
తను దానె మేల్కాంచి తగ విభీషణుతో
నలరి యేతెంచి మంత్రాలోచనంబు
సొలుపారగా జేసె బోయి క్రమ్మరను
నేఁడు తొమ్మిది నాళ్లు నిద్రఘ్నై నున్న

వధ శత్రువులనెల్ల వధయింప లడు
తదయక మీరలాతని మేలుగొలిపి
విడువక చెమ్మన్న విని దైత్యవరులు
తరలి వారపుడు నిద్రాగారా జొచ్చి
విరివిగా నటు హేమవేదిక మీద
పుడి గని బెటు చప్పు లుప్పతిల్లంగ
గడు నిద్రగొను కుంభకర్ణుని జూచి
యురువడి శంఖంబులూదియు బెటు
మెరయంగ నిస్సాణములు దుందుభులును
మెండి క్రేసియు తోన సింహనాదములు
చందంద చెలగింప నా మహారవము
భూ భోంత రములు పా లపొందనింద
దాలపుడందు నల తమేలుకొనక
నిదురబోవగ జూచి నిఖిల రాక్షసులు
గదలును ముసలముల్ ఘనముగ్గరములు
ఎదివేల కుంతముల్ పైని వైచుచును
వదలక కొండలు వైచి యార్చుచును
యురముపై మెటుచు నాగి వృక్షములను
శిరము తాటించుచు సింధురంబులను
పోటుల మేకల పులుల దుప్పులను
టాలిగా ఖరముల పైని మెప్పంది
త్రొటది మీరి నూనెకుండలు కాది
ఎలుమాదు చెవులలోబల పోసిపోసి
ప్రేరిటంబుగ గదపారల గాల్చి
ఘీతల నాసికా బిలముల బెట్టి

రి క్కుసులాచీతి చ యిడి సం౦
వొక్కం౦త మేలి క్కని వాయమ్మని నిలిగి
బరబాముఖాథమై ఎరగిస నోరు
తడయక తెరచి వి౦త నావులించి
శ్రీరాముచే ము్రి కొన గోరి
దూరంబుగా నిద్ర తోసన మూర్ఖ
ప్రళయి కాలాగ్ని బింబంబుల బో లు
కలయంగ నెఱని కన్నులతో స
కనువిచ్చి యసురులు ౦ఎ౦ఎమేలు
కని కుంభకర్ణుండుగ్రతను కూర్చుండి
అనుఎు బైనటి యాహారకాంక్ష
తనయెడి రాక్షసతతిజూచి వారు
నిరవొందగా నప్పుడిరువది యొక్క
పురుషుల కూంటంబు ప్రోవుగా బోస
యెనబది కల భాండంబులెనదు నూరణముగ
లును వేయు క్రోడంబులును నాలు వేలు
ఘన శశంబులును మృగంబులార్నూరు
నను వొం గా దెచ్చి యవి వేరు వేర
దంప నుఎక్వమూం ౦బులు మిగుల
నింపార సాతని యెదుట బోయుటయు
తనివారయెసవి యుదతి రెండు వేలు
ఘన ఘటంబులలోన కలమధ్యమాని
బటబట దిక్కులు ఎగిలద్రెల్లుచును
కటులంబులైక మీసములు దీర్చుచును
తనమున్న నిలిచిన దానవ తతి

కనుగ న యా కుంభకరు డిట్లనీయ
మీరు నన్నేటికి మేలు కొల్పితరి
వరక రాక్షసేశ్వరునకు శుభమె
యునిన యురూపాక్షుడు వా_ముల్ మొగిచి
వినుదేవ ర క్షస విభుండు శ్రీరాము
రమణి నెత్తుకురాగ రామలక్ష్మణులు
సమర భీకర కప సైన్యముల్ గొలువ
వనధి బంధించి వడిలంక తొచ్చి
యనిలోన యా ప్రహస్తాదుల కూల్చి
నిన్న మీయన్నను నెరయి నొ డించి
యున్నారు గావున నులికి రావణ ుడు
నినుతోడి తెమ్మనె నీవు విచ్చేయు
మ ంభకర్ణు డిట్లనియె వాని ని
రుల వానరుల ర ంబున గూల్చి
మరలి నేవచ్చెద మ యన్నకడకు
ననిన మహోదరుండనియె కేల్మోడ్చి
వినుదేవ రాక్షస విభునిచే నీవు
పనులెల్లవిని బో యి ఎగతుల గెల్వ
మనిన యట్లేగాక యని ంభకరు
డనుకూలమయ్యె నాచేత బూని
టనలను కోపాగ్ని కణములు చెదర
కరమరి తనపాట ఘటనంబునను
శరధులు కలగ దిక్చక్రమల్లాడ
బటంబుటె ఎప్పవని రూపంబు
కోట యవ్వలి కప కోటులు జాలి

ఎ ట ఆ స్కాలయ వ ఎటి వారుమంటి
పరుఎకి ఎర క్రమన మూరిప్రల్ల
తమ్ము నిచేయ ప్ర య ఫ టని
యుఎక్రవా ఆ ఆ రాయూ యజా ని మె
యి ఎచ్చు రాఘసుండవడు ఆ కముల
ఎఆంట ఎ ఎ ఎవల ంల భయిట
ఉఎ ఎభిష ఇం ర ము చి
వినుదేవ చెల్పెర ఎని బంటంలు
వడిగలవాడ రావణ ఇక్ దరుడు
ర క్షారియుత ఎం ఎ ట్లు న ప్పర
పుతి ప్పాడె ఎ డ ఖవసంబులెల్ల
పట్టంపగ ప్ర క్రజం లిగి
సీపు తతయు ఎ నిదురబ వ్మను మ
చ పుతో నరియె శాఎంబ ఎ గి
రావ ఖండప్పుడ రాజీవభవుని
వావిరి ప్రార్తి ఎ వనజాంతపు
దక్కఁజంబుగిను పీడారెడు నెలల
ఆాకొక్కి డిసము మేల ని యుండు నియె
నానాటి మొద ఆ నిద్రానప్తుండ కుచు
దా ఎదుండును దశముఖు డపుడు
చేపరచే శి సద్దపోయి
వేపేగ ఎలి ఎం డ మేలాం ంట
దెవారి గఎ కీతంబుఎన్నడ
భావించి కపులెల్ల భయిఎం ండ
ఆ ఖరగాది కదాకు యంత్రంబటంచు

వెస ఖ చాటించి ఎరిప ప్రదేప
యనవుడ నలు గానతియిచ్చి
ఆనన ముడిచ్చం కి ఒటంగ ఖసు
గది పెంతట క కరుంత గ ది
కరుదంచి సాపాం ఖుష్ట ప్రొ గ్రా
మగరాల ఎరిని లస చదృ డి
నగధీర రావణ నిస్సు చేర్ల గ యుల
గారు ంకేమి చక్క దల్పుయుని

— కుంభకరుస ఖుది —

నారాక్ష సేశ్వరుం ను జమ్మ డాచి
ఎ బర అ వచ్చి ర ఖవు
వననిధి బధించి వటలంక ఆ ఆ
యనితో ం ఖ ప్రవహార్తి రిటులను
దునిమె నవిప్పుడు దోర్సాల
తరు కరావళిలోన ట రథాల్మజాల
వరిమార్చి యి లంక నె లింపుమని
విని కుంభకర్ణుండు విభుదాని కనియె
మును రాము భార్య యుచ్చిలి నీవు
తెచ్చినప్పుడ నీడుదెచ్చితివగవ
యిచ్చట వునరుక్తి లేటికి నిరను
తుద మొదలెరుగక దుర్మదంబునను
పిలిలసొము డు కారణ గింబు యు
బడాపదల పొందు ఎ తందులిందు
వాడసనేల రావణ నవ్ము మ్మి
మతిగల వ కల ఖంత్రా యుల
కృత కార్యములు ఖరించుననే విభుడ

వేగి ప్ర ఘమంత్ర సమతోత్సాహ శ_
లగ కిత ఫ దండంబులై వాని గమరు
ఎతి ఉశకాల విగ్రహంబు లెరింగి
చతుర జ భృత్య సంపద లిగి
నార ంబు మీఁద గు కార్యమూహించి
కార ఎఘ్న ప్రతీకారంబు దెలిసి
ఫలసద్ధికై కేళి ఎహా ం ఖ్యఁభోగ
ములనిత్యుఁడై యుర్విమోదింపవలయు
పగవాని భుజశ_ భావించి సంధి
తగు బుద్ధియై జేయ తలపోయవలయు
రూపంప సమబల రూధిని తోడ
నేర్పుతోడుత నిగ్రహింపంగవలయు
నటుగా బలవాన్యుఁడి ట దింతింది
పబు సత్వుఁడై శత్రుపై నెత్తవలయు
విడిసిన బలము వివేకించిమీద
విడిసి మార్తురగెల్వ వెర ందవలయు
వైరుల సాధ్యులై ప్రాలిన వాని
తో రెండు ఘట ప్రలోభింప వలయు
నతి సత్వులై వైరుల జితులై రేని
వాతబుద్ధియై నాశ్రయింపంగ వలయు
నీయారు గుణముల నెరిగి వర్తించు
వ యువసీప లుఁడిశ్రీప్పుడి ట ందు
పూని యేవురు మందెప్పుడు సామభేద
దాన దండములు చితము దప్పజేయు
నెళయ వానికిగల నీతి శాస్త్రములు

ఘోరమూర్తియుండు నిక్కువ మివ్విధంబు
పరసతుల కోరఁగ పరచిత్తఁదెచ్చఁ
ఉరలు నాతఁడు కులమంతయు చెరుచు
గని కుంభకర్ణుఁడిట్లాడు వాక్యములు
విని రావణుఁడు క్రోధవివశుఁడై బలికె
నారి నను వైరివానిగా జేసి
పు కోరింగాను ఎదిరింప బొమ్ము
నిదుర బొయ్యెదనేని దింబరాదు బ
దుడుకా రక్షింతు నమ్ము ప్రాణముల
నని రావణు డాడి యా కుంభకర్ణుఁ
డనియె నాతని కంఠ బంతయు దలిసి
యింటి తమ్ముడ నన్నుత శక్తినంద
రావణ నీ కేల రణ విచారంబు
లుపమింపరాని నా యుగ్ర కాలము
కపుల రాఘవులను బంధించి వత్త
నని యన్నను మ్రొక్కి యా కుంభకర్ణుఁ
డనికి సన్నద్ధుఁడై యార్చుచు లేచి
శూలి శూలము బోలు శూలంబు బూని
శూల రుద్రునమాడ్కి గర్జించు చునుచు
తను జేరి దైత్యులు దగ్గులై గొలువ
తనుగాని దివిజులు కంపింపుచుండ
ధరణి పీలులు వాయ రములు దల్ల
శరధులు కలఁగ దిక్చక్రముల్ వగల
నినియుంగరాని దుశ్శకుముల్ పొడమ
గని లెక్కగొనక లంకాపురి వెడలి

కడిమి వచ్చిన కుంభకరుని జూచి
జడిసి యా వానర సైన్యంబు లెల్ల
చెదరి దిక్కులబారి చెట్లలో దూరి
వదలక పారి ప్రల్లి వడిగ తెప్పల్లి
షు శైల వృక్షముల్ కరముల బూని
వుల సైనము పై దటి చి దేవ
పడెడు రథంబులు । థమయు యోధులును
జతియు సారథులును సమయ ర్రములు
త్రెగ్గడి గజములు తెగిపడ వంగం
మల్లాడు హయులు మూర్ఛిల్లు కపులు
కలిగి భీకరమై కదనంబు జూచి
తలంకుచు దైత్యులు తన వెన్కబడిన
కని కుంభకరుండు కపి సైనములను
ఘనమైన తోకలు కాళ్లను బట్టి
ధరణి వైచియు కాళ్ళదన్ని కూల్చగను
వారలు పారగ జూచి యంగదుండనియె
కపులార మీరిట్లు కదన రంగము
విపరీత బుద్ధితొ వెంపారతగవె
కన్న యుగుడుండు ఘనతతో యనిన
వ ంబు పులద్రి వృక్షములు
నా కుంభకర్ణుపై నందంద నేయ
తోకతోనవయెల్ల చూరంబు జేసి
ఘతలంబు దబిల్ల క భకర్ణుండు
మితిలేని కపులను మ్రింగె మింగుటయు
కపులెల్ల వెరలిరి కర్ణ రంధ్రములు

ఎతుకొనై యార్చుచు ంతకరుండు
డగొని సేన ం పుడు
కటకుతమైరి యు వా రు
పవమాన నందన ప్రముఖు లో
వివిధ పర్వతములు వృక్షంబులేయు
కూలంబుచే దాని దూరంబు
వాలి యుజు
నీవారు ఎరకను వ చరాపిపుల
గావించు నా ంధక వా
సుగ్రీవుడప్పుడ ారత మెరల
యు గ్రహాంబు నొక్క యచలంబు వ
వడి కుంభకరుని వక్షంబు దాకి
సొడిపొడియై రాలె భూష ం బపుడు
కాలాగ్నివలె కుంభకర్ణుడు దేవ్వ
శూలి శు లములో ాల బులె
 దిరా కచుగొని వ   డెగ
 దమ్ముష్టి ాని త నిఝులు
 లంబు విరిగిన జా వి రాక్షసుడు
వె ల కులయాద్రి శృంగ బు బెరి
గురిగొని రవిజాపై వెంచియూయ
నొరలుచు సుగ్రీవుడుర్విపై బడియె
 చ్చట పడియున్న యర ుని
 చ్చి ఉతులనె త్తి కుంభకర్ణుడు
లంక లోపల రాగి లల ంబ
 గా తవి వ్వా లుజల్ల

తెలిసి సుగ్రీవుండు దిక్కులు జూచి
వెలవెలనైకడ వెరగున నుది
యిటు పటుబడితినే యీ దైత్యుచేత
పటుతరమూర్చచే బడియింత దడవు
నని తన కరముల నా దైత్యు చెవులు
బెనచి తమ్మోలతోడ పెరికిరా దిగిచి
లొటములుతోముక్కు గోనవోగరచి
పటుగతి మీదికి భానుజుండెగయ
నిమ్ముల బోసిక యేచి రాక్షసుఁడు
క్రమ్మర నాతని కిడిగాళ్ళు బటి
నేలతో వేసిన నెగసి సుగ్రీవుఁ
డేలినపతి కడ కేగె నయ్యెడను
తన ముక్కు చెవులునుదలి బోవజూచి
కనలుచు నా కుంభకర్ణుండు మగుడి
తరుచరావళులను ధటించి పటి
మొరయింగ జలధిని ముంచె కొందరిని
వెస లంకలోపల విసరె కొందరిని
విసువక నెమ్ములు విరిచె కొందరిని
వాంకించి యిట్లు వాఁడుగ్రుఁడై యార్వ
శంకించి వనచర సైన్యంబు తొలఁగ
ఘన బాహుబలుఁడు లక్ష్మణుఁడు కోపించి
ధనువుర నాటించె శరము లేదింట
మరల పెక్కింట లక్ష్మణదేవుండేయ
కరకు రాక్షసుఁడ లక్ష్మణుని గైకొనక
కదఁగి యేతెంచు రాక్షసు వీక్షించి

కటు విస్మయంబంది కాకుసకులుఁడు
శరచాపములు బూని చనుదేరచెత
మురువైన గదగాని ముందర నడచు
నా విభీష ణు జూచి యా కుంభకర్ణుఁ
డావేళ సంప్రీతిననియె నీతిగను
మన వంశమెల్లను మన్నించి ప్రోవు
మనువంశ తిలకుని మనసు రాఁడువు
నిలువక నా మున్ను నీవు పొమ్మన్న
నల విభీషణుఁడు దుఃఖాక్రాంతుఁడగుచు
తాలఁగె కన్నుల నీరు తొలుకుచుండగను
బలశాలి యగు రామభద్రుఁడావేళ
గాంచిన నా కుంభకరుని జూచి
వోరి రాక్షసమాయ నొకట బన్నకము
శూరుండవై లేని శూరత జూపు
ఎన్నగ సురసద్ధ పతులు గాచినను
నిన్ను బోనియ్యను నిను నేడు ద్రుంతు
న విని రాముని కనియె రాక్షసుఁడు
వినురామ నీవొక్క విప్రుని లేడి
తలలేనివాని వృదగు మర్కటమున
పొలియించి మదిలోన పొంగచున్నావు
నే కుంభకర్ణుండ నిరరాంతకుఁడ
నీకు నాముందర నిలువ శక్యంబె
యన విని రఘురాముఁడలిగి వేగమున
ఘన సాయకమ్ముల కడ వడినేయ
పరువడి నాబాణ పంక్తులు గ్రోలి

కరముగ్రమైన ముదర ద్రిపృమను
నెదురుగా చనుదెంచు నింద్రారి జూచి
మది తెక్కు చేయక మానవేశ్వరుడు
గవిసి యుద్భటగదా కలిత హస్తంబు
నవలీల బడనేసె నాయ బాణమున
నున్నదావగిది చేత నాత పెద్ద వృక్ష
మున్నర భూజకుండివలీల నారికి
ఇంద్రాదు లదరంగ నేతేర రాముడు
డైంద్ర బాణమున నా హస్తంబు ద్రుంచె
చేతులు ముక్కును చెవులును లేక
యీ తతంబుగ వికృతాకారుడగుచు
నరుగుదెంచుచున్న యా కుంభకర్ణు
నురవడి గనుగొని యుర్వీశ్వరుండు
దురమున ద్రుంచె తోడ్తోన రాక్షసుని
చరణ యుగ్మము నర్ధచంద్రబాణముల
నా రాక్షసుని వక్షమును వాంఛ జూచి
యా రామచంద్రు డైంద్రాస్త్రంబు నేసి
దశరథసంతు డంతక శరంబేసి
దనుజ నాథుని గొప్పతల ద్రుంచివైచె
యా మస్తకముపోయి యబ్ధిలో బడియె
భీమ రాక్షసులెల్ల భీతి జెందగను
నప్పుడానందించి రఖిల గీర్వాణు
లప్పుడానందించి రఖిల వానరులు
చిరునవ్వు త కొత్త శ్రీరాముడపుడు
పరసత విలసిల్లె జయలక్ష్మితోన

ఘనుఁడైన యా కుంభకరుండు పడుట
విని రావణుఁడు శోకవివశుఁడై యపుడు
కడిమియై నై య్యతి కాయుని జూచి
పడి రామ లక్ష్మణ వ చరావళుల
యనిలోన గూల్చి రమ్మని వాఁడపుడు
తన తండ్రికిని మొక్కి తనరథం బెక్కి
దనుజులతో మహోదర మహాపార్శ్వ
ఖిలనుపమ బలశాలియు న త్రిశిరుఁడు
ఘనఘన రథంబుల కణకత వెక్కి
తనవెంట రాగనుత్తల శక్తి మీరి
శర చాప ఖడ్గాది శస్త్రాస్త్ర సమితి
శరమొప్ప సూర్య ప్రకాశమై దనర
దీపిత గవచాల్చి దేవాంతకుఁడు
రూపంప రుద్రుని రూపున వెడలె
అంతనాకృతి నినరాంత కుండపుడు
కుంతంబు చేబూని కుపితుడై నడువ
విషరవంబుల నెల్ల దిక్కులను
ఘోషింప నేయుచు గుర్రముల్ నడువ
కొండల రీతినెక్కొన్న క పముల
దంతుల జెడివేతండముల్ నడువ
కాల కింకర సమాకారంబులైన
కాలు బలంబులుగ్రతమున్న నడువ
పటహా భేరీ శంఖ భయద నాదముల
పటుతరనిస్సాణ ఝాంకారములను
దిక్కులు పూర్ణిల్ల దివి పెల్లగిల్ల

భీకృలు తుల్ల వాసుకి తల్లడిల్ల
వచ్చి యా యూధుదు వనచర సేన
తొచ్చి బాణంబుల సోనల్తై బరియ
తరుచరులప్పుడురత శక్తి మించి
తరుల భూధరముల తరచుగానైన
కపులు దానవులకు లంకి యుద్ధంబు
విపరీతముగ సేయ వీక్షించి యవ్వు
గాలి శక్తియై వాలినందనుడు
శైలంబు తెచ్చి యుత్సాహంబుతో ఁ
వానరాంతకు మీద నలగి వేయగను
దానవుండపుడు ధరణిపై కూలె
నార్చిరి దేవతులామింట నుండి
యార్చిరి వనచరులవని నలమున
నుజుండు లడిన దేవాంతకుండపుడు
ఘనమైన పరిఘంబు కడిమిదిప్పచును
పడిరాఁగ కనుగొని వాయునందనుడు
పడికిట నడునెత్తి బిటుగా బొడిచె
బొడిచిన యప్పుడు బొరిబొరిఎల్లక్క
కిడుదుల్ల నెత్తురు గ్రక్కి భూసలిని
ద్రెళ్లిదైత్యుండు గ్రక్క తిరుగవైచుచును
తల్లడిల్లగ దైత్యతతులు బారగను
దేవాంతకుని పాటు త్రిశిరుండు జూచి
వేవేగ నిలుపై నిశితంబులేయ
నలిగి నిలుఁడు వాని యరధంబు నెత్తి
తలగొని యా మహావరు పైవైచె

వై చినప్పుడు వాఁడు ఎయిటపై గూలే
జూచి దేవతులెల్ల చోద్యంబు నంద
త్రిశిరుండపుడ పేర్చి తివిరి మారుతిని
నిశిత బాణంబుల నెదియ నొప్పించ
అశని తుల్యాకృతి హనుమంతు దలిగి
త్రిశిరుని శిరములు త్రెంచివేయుటయు
త్రిశిరుఁడు భూస్థలి త్రెళ్లి త్రెళ్ళుటయు
త్రిశిరుని పాటిల్లి త్రిషంబి యపుడు
పటు రౌద్రమున మహాపార్శ్వుండు కనలి
ఎటుకు నిజగదాదండము దాల్చి
హనుమంతుపైవైవ హనుమంతుదలిగి
పెనచి రాక్షసు రొమ్ము ఎడిరిట బొడిచె
బొడిచిన రక్తముల్ బొదబొద గ్రక్క
మిడిగుడ్ల త్రిప్పుచు మిఁల రోదుచును
పడితన్నుకొని మహాపాపాత్ముఁడా వేళ
విడిచి ప్రాణంబులు విబుధులుప్పొంగ
ఎ చందమున పౌరులందరు పడట
ఆ చిన రోషణా విస్ఫురణ శోభిల్ల
మిత్రున లోకమ్ము మ్రింగుదుననుచు
కదఁగిన గరి త్రిభుకాయుండు చేర్చి
కడర రు సింహానాదము చెలఁగించి
పీరుజవ్వ హాజాగదిదం బిష
కరావంబు నిగుడ కాలాగ్నిదీతి
రాషంబు లడగింపు కపియి చలితమున
కపిసేనపై మహోగ్రంబు ఎ పాన

కపులు రాక్షసులీ యాక టంబు ఆ చి
ఎటు ం ద్రలీల ప్పట కుంభ డు
ఒయువచ్చెనో ఒని యింతయు చెర
ఎడుగు మ్రెదాన ఎ ఎ్క నెటిదంయిగాగ
నదరి మ్రోయుచు వచ్చు రదం ఎమీద
ఇంద్రచాపముతో ద వచ్చు ట్టి
సా ద్ర ప్రభ యశ దాఎమొప్పార
పరిఘ నవాప్రాస పఎన ల
పరశుతోమర భిండివాల చక్రాది
చర దివ్యశస్త్ర నివహంబుతో ఎ
నరుదైన సంవాోయ ధ్వజంబొప్ప
ఒలుప వ్వ నార్పుచు లురు సూడనవ
ధుల దోల నొ నవ యీ ఆురగముల్ యాని
ు డు కన్నులుగల మూర్తియు బొ లె
వేడిమి దిక్కులు వెదజల్లుకొనుచు
కపులపైనేతెర కపులంత జూచి
చఎలులై దారనాసై ్యంబులో న
ఘందనొ దగ్రుండు గవయుడు గోము
ఖుండును జ్యోతిర్ముఖుండు కుముదుండు
మరుతాత్మజుండును మైందుండు నలుడు
శరభుండు నీలుండు శతవలి గజుడు
న డిగా గలుగ మహాయూథపతులు
ప్రోదిగా వృక్షముల్ భూధరంబులను
వడి నొగయేక్కి వడి ానికి నెదురు
నడిసె వారలజూచి నలి దానవుడు

ఓ కివుల ర మీరూరి ఒదక
తోళలు ముఃచు హెతక లంక
యంబోధి నెఘను తద్భుతంబుగిను
ఖంధీర న యిూగ్రంబున నిలిపె
మహాత్ముని ఆ పుంతతనిపై గాని
యు ము ా నెటి న యత్రంబు ఎడువ
ఒగము నిం ఉత్తుండు గఓనట్టి
బయితగి పాశమ్ముల నూడ్చుకొన్నటి
యత(చెవ్వంటిట ఆ పుందతనిపైగాని
యితి ధీయమై యా యత్రంబు విడువ
ర వణు పరిమూత్తరణముతో ననుబ
వాఖరి లం ం వచ్చియున్నటి
యిత(ద్వెంటిట ఆపుంతతనిపైగ ని
యతి థీమమై ు యత్రంబు విడ వ
యని పెక్కు గర్వము లాడుచునున్న
ఓనుజధి నాథుని తనయుని నిటి
తరుచర ప్రముఖులుద్దండ లై పేర్చి
తరు గమ రథరములు తరుచుగా నేయ
ఒదరిగి ఉ వులనటి తాయిందు ద్రుంది
పతపైచి తోశనే వ్వగ సంఘముల
రాముచేయిడి రయము న ముక్తి
టాఘుని ఒ కిని కేరైక ందు ననుచు
చెచ్చర కపులకు చెదరక తోలుచును
వచ్చి నవ్వుచును భూవరున కిట్లనియె
ధూరాతామ పూా వ్వెరమొయ్యనే నీకు

నీ రూపు నీలావు నే నెరుంగుదును
ఎవు రాజని నేడు నేను వచ్చితిని
ఎ వాక్కు రాజువె నిన్ను జూడగను
దేవ సంఘములతో ద్వేషించి జూడ
ఎ ఒక్కండివుగావు నిన్ను నే గెల్వ
కులమును గుణమును గోత్రంబు కడిమి
ఎలుకడమానంబు నీకెందు గలదు
పసువతిమునుల లోపల నుండునీవు
ఆనమరిబోనాడ నా యీడు గావు
తడయక వారిలో దాగిన గాని
విడువక నిన్నునే వెదకి పటుదును
కడ పులో తలబెటి కడువేడుకొన్న
విడువను జూడ నా విక్రమ స్ఫూర్తి
కడిమి నోటను తృం కవ్వినగాని
విడువను జూడు నా విక్రమ స్ఫూర్తి
విడిచి కైదున పండ్ల వెంజూపుచున్న
విడువను జూడునా విక్రమస్ఫూర్తి
వడి నిచ్చమె తెడి వదున్న విడువజూడు
పుడమి వెల్చని జందెమునను జూంచనను
విడువను జూడ తడయక నేనుండ తఎఎనేమన్న
విడువను జూడు నా విక్రమ స్ఫూర్తి
యని యిటులాడెడి యతి కాదముజూచి
ఘన శౌర్యంధైన లక్ష్మణుండిటునియె
ఓరి నీమాటనేనుండ రాఘవుని
తోరణం బొనరింప డొరకునే సీత

సమరంబులో నింత చక్కగా నిల్వ
సమర్థంబులే వాని నిన్ను వధియింత
నన తిరాయుంశలా గ్రపంబునను
లలుచు శతసె యికిముల దె య ను
శరముల ద్రుంచి లక్ష్మణుడు క పంచి
నురసద్ధసాధ్యులు జూచి హర్షింప
క్రూర బాణంబుల కి టిల రాక్షసున
సారెకునేయ జరటిల ంగుడగుచు
నతి కాయుడపుడు రామానుజా పీం
ప్రతి శరంబులువైచి ఖరింపుచుండె
నపుడ సౌమిత్రితోన నిలుడిట్లనియె
విపరీత శౌరు ంత పీడు దురయుడు
బ్రహ్మాస్త్రమున పిని పరిమార్చుమనిన
బ్రహ్మాస్త్రమ త ద్భు స ధించి
సౌమిత్రి వాని లక్ష్యంబుగా జూచి
యా మహారాక్షసు నదరంటనేసె
నేనన బ్రహ్మాంశమెల్ల కంపించె
వ నవ ప్రముఖ గీర్వాణులు వెటది
రాయస్త్రమును జ చి యతికాయుడపుడు
పాయక తనచేతి బాణంబులేయ
దిటెక్క చేయక నా మహాస్త్రంబు
వడలక ప్ర యి గ్నివలె వచ్చివచ్చి
మండిత కోటీర మండలితోన
కుండలంబులతో డ గూల్చె శిబ్బరము
వాత శేషముఖమున నతికాయు పాటు

లలంటుగ ఒన ఒ త్ర యంత
రాపె ఒత్మ రాము పి యము
ం ఎ ంచి ఎ ఎ ఎ చి
అంత ఎరంయు చిగి య రుడు
ల ం ంబు యట ం
వ్వడ ట ంచి య య ఎ
వ్వ _ ఓ త పి య ఎంఎ ర
వగ పేలదేంభూ ఏవానరుల
ఆగమెరుం నేను సాధించిపత్త
ననివిరం నానె చివ్యు రథంచె
సను ం ఒన నడం యు నె ంఎయుర
వ్వడున్రల బయరం సై యు ప
వ్వ చి యు నలు యు ప ల
లుపా భూష ప్రవ ఎటలంటు వెలు
వాజ వైభవ మ రాజులు డింద్రజిత్తు
రక్త వస్త్రంబుల రక్తమాల్యములు
రక్తి గంధ నల రాజిల లగుచు
ననలు ప్రతిష చి నాహుతిజెంచె
యు లుని కరుణ బ్రహ్మాస్త్రంబు రథము
ధనున్నక కవచంబు తదియు ప్రీతి
బోడియా యున్ము ఎ టలు ంటర
రబర యు ప లల వెన
ప్రగిత వే మున ంటర దాగి
అరుబటి సేనల తాకి ప్రౌఢంత
ఎరువడితో క్రూర బాణంబులేసి

దపినుండి చవా ్రు ఖ తె ఖ
నా దా ఫ్రి రె గిటయ రెగిన
గ ములు ై ప గ ి ద్య ది ంచె
తిగ ంచి పె ్ర ప ై లి
ా ా గ గ పురము లష్మ ఖ(డ
అక్కి కపుల పల ి వై
హనుమంత దా పెగా న ల యి నముల
ఘన శరంబుల చాపములు గూర్చె
వనచరులెల్లను వసుధపై పడి
కని లక్ష్మణుడు రాఘవున కిట్లనియె
దేవ బ్రహ్మాస్త్రంబు దివం రె
ర వణాత్మజుని నే రయము బ్రయంబు
ననుడు రాముడు ఎనికై జగ ములు
వొకరె ఖ మ్రము యు ట చితంబుగాదు
ముఎకు నచుచు ఠ రావ యా రాఘవులన
నుదేరవని మూర్ఛగా యినవంశజుల
వన నిధిలో బడినట్లు పడి ంకె సూర్యుండు
బలిమిపేలాగు చెల్చది రెండ రేల
పలవ గా జలని చల ొవ్వ మించి
అలంబు చాలించి యా యింద్రజిత్తు
దాలంక లోపలి కిరె ప్పుడును
అ యుదరంగ హరలి విభీష ముడు
వాయుజ ండ ు జాంబవంత డ రము
వరికింపుచు మ వచ్చి ఖల్లూ ప డు
మారుతి త్మజ చూచి మారుతి నవు

గ ఎచ్చ ఎండుల ంటి ఫుల
ంట లు ిద్ర ఫ యను
ఉప (పుడు షుభ ంయి ఒచె
వ వడి షప ఎరీల యు కి
ఎయుఎక గొని చ్చి బ్రల చి వారి
ఎలి ఫ ఘ యమ్మ ం రి
లవ్పుప ంచి రిల ిం
లపగ్రడా చి ర ల రుల
భ యజాంద రావ ద్రుని క ఎ
ధ నవ ని ఎంతయు చమ్పకత న
రావ (తరి ం రాడ శ్రీరావ
ఆ ం గాల్య వానయల
బఎక ని వ ల ఎ య్మ
ఇ యుంతలము గ్రంకపితించి కపులు
గురది యార్చుచు పెద గారువులుటి
కొనిలంక గోటపై నుప్పచి దాటి
ఒడు ఐవంబు లంకిక ల్చి పేర్చినను
దీన రాక్షసులు నిల్పలు మొదలుపెట్ట
విని రావణుడు క్రోధ వికృతాస్యుడు వదు
గనుగవ క్రె గ్ని బయిలు దొరగ
ఎంఛీ టుల ద్రుణాట్లురెన తి
వంధనిక ంబల ద్ర ర వి యు
నుపవాలు శతాంగ రా లగుచు
చ ంబి వనరి ప్పై ంబు ద
బదులు నూరువంధ పదివేలు లక్ష

కరిటక్షలాకొ్ర కౄ గాః ంటు ోత
ః ా ా బడుగాా పతులెం ౯
కఁగి ఋక్రిపుం ు ఖ శిలయె
ంటుని్గా వైచి ోయుచు యూర
ఉంటుంచ ప్పడు ాాలెకొంఽ ుం ము
ంటునివె యు ని ంటుడు చూని
౯ ం ోశకలా ్రు ఠ లశ జని
నొ ు్ంఎ ుయు ుటం ని
గు ు ఒ్ర ము ి ౯ ఐ ు ు ుక
బడెకు సంకుంగు సల ప తులు
బడిం వనిని జూచి ుశించిరంటి
హాల ోషులచినేర్చ ులిగి ద టాటు
ఋతిలొ చింలంచి ు ల షుబయక
ాండు రధుంపె ్ర వాలి శ
యశిను ను వుయు ు వా ల
ఎ సుల్ దులు ిట
దా ే నా నిశు్ ంట ం ం
ఉండిం్ని శ ఋుల సంక దు
ండాంట ులు ంట ా సంప ు ని
మ రాతుండేసం హూడఇంటుట
ని లంబు గాపంచ విటుడు ు టొ గ
ని టొతనటల్లుపడి ్రుంచిని చి
వ ని న గ్లియా్రుపర్షించి ా ెప్ప
ఆగ ఠ ు ఆరా పు ని ్ ు ా ు
ు వూర ు ం ం ్ు

ာని ఎకరాక్షుని విధము రా ణు డు
ఒని పుద్రంచి ముసులు నింద్రజిత్తు
ా ః ఉ పోఎ ఘు ాస ఎడి ప బె ్
పోడిని ఏవిం ఎ సాంకవు డా గి
ంధించి శరముల సంఖ ంయునేయ
ంధకారావృతంబయె భూ లము
నాయ ్వసో సల నగ వరుణ బడ ః ి
పె చుక రాముఁడా బలిచె లక్ష్మణుఁడు
ని మూయులతో ని వనింతు
మానవాధీశ్వర ఎన్ని పు ముఁడు
ఎ బ్రహ్మవరము ఎఁడసాధ ఁడు
ఖ శస్త్రము ఖ ని ంప చాల
పసుచుంక రాముతో ిలుఁడిట్లనియె
అశల ెయ మేము ఎనపేశ ఁడు
కసబడు బొమ్మలు ఖండింపుకుని క
కాలరుద్రుని రీతి లి రాముఁ
డాలి వ గి యమసురి పై వేయి
ఎృత్తియల్యదు ్యత ్రియు వింపబడియు
త ఆ గతిబ ! సాథిగె వెందేని
అంత భూమికి వచ్చి యా యింద్రజిత్తు
పంతంబుతో బార బు మోయించి
పరీలముగ సుగ్రీవిశ్ఖ బు తేయు
కపిరులటు తయుగారింప వర్ని
యారింప మారుతి నారింట ముదు
నారింట ంగదు నారింట పిలు

ంట పనసుని నారింట తారు
ారింట సుగ్రీవు నారింట వినత
అరుపులంటు య రా ు ు లక్ష్మ ు ు
శరి శరంబు విభీష ణ ాసయారి
సౌమిత్రి ాప బు సర ళతరుడై ు ని ు
ర ు ంద్రుని శోక రాక్షసుం గెవా
ు రా ు ాద్మ ్రవ ు
ంటిసాలైరి యీ ు ర ట ప్రపుంచు
లని యార్చి గరి ు ు లం బు
బని తంద్రి తాత ఆయమెల్ల చెప్ప
ని రావణుంత పుత్ర్య లక్షి ది బరితె
రుల వా రు ు ప్రాణముల కోలించి
కయు గిల్చితి ు ాడుగా ు
యేమిచ్చరాశయ ామిటి పో
ు ము గాతంంచేమి ు మేమి
గ నుపంక ల ు ు ల చాల్రి
ు యల ంపు వినులంబి తేు
ు ు రుం ు నేయె ు
గావించి యంతయుం బుమారు బ
దానునివ్మని గోర్కా తదేరున బు
దాను తంద్రికి ప్రవె ు త రింద్రజిు
సీత పంచముగాగ ాలుు వ్ర ాగ
నాల గాంబల యాపు నమరి ల్పించి
అలయు ్రి ి ు మాసీతగా ు
వ ాఏ వ ు వా డ ెదరి

అని సన్నద్ధుఁడై హనుమంతుడపుడు
వనచర బలముతో వచ్చిన ననియె
యీ సీతకొరకు మీరిందరు కూడి
గాశి నొందెదరిక ఖండింతు నిపుడు
ననుచు ముందర బెట్టి యా ప్రతిమకు
కరి ఘుం ప్రచిత్రతో ఘన పీడ చేసె
వారి రామద్రోహా వారి దురాత్మ
యారీతి పాపంబు లటు జెందదప్పు
విధ మెవ్వ దున్నను వారల విడువక గురుచు
కడగి శ్రీరఘురామ కావవే యనుచు
తలకు మాయాసీత తలదువ్వనేసె
గిలికేగి పటుసింహనాదంబు జేసె
హనుమంతు డప్పుడు యవ్వనిజ పాటు
గని యూరక్ నుంచి వేగమె యూరక్ వెడలి
వనచరపతులను వాక్విట మునిచి
చనె రాముని సమాచారంబు దెలుప
తదనంతరంబు యా దశకంఠసుతుఁడు
గని నికుంబిని బిలిచె తోడ్చి తనతోన
గసలుని రుధిరమాంసాదుల దనివ
హోమంబు జేయుచునుండె సర్వులకు
ఆమారుతాత్మజుండరిగి వేగమున
శ్రీరాము తో కనా సీత చందంబు
వారిక చెల్ప భూవరుఁడు మూర్ఛిల్లె
అవనిపై బడియున్న యన్నను యెత్తి
వివశుఁడై సౌమిత్రి వెసతోడ నుంచి

అక్కటరాదు నియటట్టి యుత్తమమున
కిక్క ంకములు నీవెయిచ్చి చూడ
ధర్మమే జయమని తలం ంరు బుధులు
ధర్మమాపదలకు టిగమూలమయ్యె
ధనహీనులెన్నడి తలంపులు ధరను
కొనసాగునెవటి కోర్కెలుగాని
సరసమైనటి రాజ్యము బోయినపుడె
పురుషారములు సతిలొందునీమనకు
కలవారు బంధులు గలవారు సుమ్మి
కలవారు తలంచిన కాంక్షలీడేరు
ధనికుండే కులజుండు ధనికుండే దాతా
ధనికుండే పూజ్యుండు ధనికుడే బుధుడు
ధనముచే వర్తించు వర్తించు ధర్మాదులెల్ల
ధనమూలమీ జగత్రయము చూడగను
లేమి వచ్చిన యంతలేరు బాంధవులు
లేమి వచ్చిన యంతలేదు పౌరుషము
లేమి వచ్చిన యింత లేదు సౌఖ్యంబు
లేమి వచ్చిన యంతలేదు బలంబు
కావున రాజ్యంబు కటకటావిడిచి
వేగేగయా ఘోర విపిన భూములకు
వచ్చినప్పుడె కూడ వచ్చెయీ వ్యతలు
చెచ్చెర విధియంత చేసెనేకుందు
అని లక్ష్మణుండు పల్క నా విభీషణుండు
వినయోక్తి శ్రీరామ విభుని కిట్లనియె
నేయాల రఘురామ వ్యసన నింక జిత్తు

మాయ యింతే గాని మహానొంద కాదు
టంతాత్మం గం సుగ్రీవా రావ ణుడు
ధరణి చంపంచ లం వడెంత్ర
హనమంత పంచంచి యానికుంభిల ం
చనివాడు హోమంబు జలుపుచున్నాడ
హోమంబు పూర్తిగా నొనరించె నేని
రాఘవాని జయింప రాదెవ రికిని
కాపున హోమ విఘ్నంబు గావంప
కేగ మహాపురులక్ష్మ ని
పంపు మీ సౌమిత్రి పత్మిరావణుని
చంపనేర్వడన్న జననాధుడలరి
సుము లక్ష్మణ నీవు వేగంబెయవడు
ని యింద్రజిత్తు నకుయించిరమ్ము
యీ వాయునందనుండీ విభీషణుండ
చిరి శోడగా వత్తురు సిం
జయముసీత్రరు సకల దేవతలు
జసుశాలివె రమ్ము చను మని గార్మ
కుల చీవించి ఆ స్మ నొసగ
వెదరమ్మున కొని సౌమిత్రి గంగి
యిన్నకు మ్రొక్కి యీ హనుమంతు నెక్కి
పన్నుగా వనచర ప్రముఖులు గొల్వ
పెన గొందగా నికుంభిల సేగ దేర
దనుజతుంగ తురంగదంతి శతాంగ
నివహోన్నత సలి నెలగాని హోను
ఘవిర ంటు డేయు ా యి ప్రజల

కని విభీషణుండ లక్ష్మణున కిట్లనియె
సౌమిత్రి రావణ సైన్యము చిముంచి
హోమ విఘ్నము చేయ మెగి యనెన్న
ఎరసాధు ం న విని లక్ష్మ ణుం
వడిమి చూస దురువార కోపుంట
ధారి నై శరముల దలిని సంధించి
ఘోర రాక్ష కోటి గూల్చిన చూచి
యా యింద్ర జిత్తుండొకా హుతి ద
నాయన్నెతో కలు న నాహు ఎల్ల
చేల్చి వారాహుతి వినాల ప ంత్రముల
వేల్చ మున్నెయా విఘ్నంబు పొదమే
నని పేర్చి కాలా లాకృతి గొదలి
సమ్మభీషణ పారుస్యం శ నంబెక్కి
సముదగ్ర కార్ముక జ్యా ని నాదముల
బ్రహ్మాండ ఖాండంబు ప ల లంచి
సింహ నాదముజేసి గిరించిటా
బ్రహ్మాదులెల్లను భయ ంది నా
శరసరంపరల సకల వా రుల
పరిమార్చిరణ మీ భద్ర దైవ మ్చ
నా యింద్రజిత్తున కనియె లక్ష్మ ణుడు
మాయలన్న యింక గావ నైతె
నివి షంబు నా ముందు నిలిచితివేని
సమర కాళి కిచ్చు చంప బలియిత్తు
నిక లక్ష్మణుజూచి యా యింద్రజిత్తు
పులను గోపె చ్చి ణకులు దొరు

టాలుండవై యుంకి కంతంబు లేల
యి లీల నిలు ఖ మీ యింటిశ తగువు
లక్ష్మణ నిన్ను చె లంబుల ఎర
లక్ష్మికి నెడబాప లావెదలింతు
అని బల్కి వెంబడి యా విభీషణుని
కనుగొని యింద్రారి కలుషించి బలికె
ఎనవతంత్రవిటనీవు ప్రియ మాతనేను
తనయుండ నా డు తలపంగ తగునె
విడిచి గాం వుచు విడిచి సోదరుల
జడల శాత్రవులను శరణు జొచ్చితివి
యిది యొక్క కడిమియె యిదియొక్క బలుకె
దిజూడ కుల ఘా ద్రోహివినీవు
నా వుండు దశకంఠనంటను జూచి
యా విభీషణుకియులనియె కోపము
నా వర్తనము పావనము సురద్రోహ
మీ వర్తనమ్ముల మెచ్చరెవ్వరును
శకంఠని సీవు తనయుండ గగ
విశద ధర్మము సీ విషయాల వరుపె
దురితాత్ములైనట్టి తోబుట్టునైన
పరిహరించుట యిది పరమ ధర్మంబు
పరకామినీ ధనపరులైన మీకు
చిరకీర్తులాయువు చేకూడ గలదె
యనుచుడు రావణు సుతుండాగ్రహంబు ను
త తేరు తోలించి తనపేరు బాడి
సౌమిత్రిపై విభీషణు మీదనపుడు

ఘు కాంచిమ్ముల ఎల్లుచె
నర ం గై కొనకి లక్ష్మణుఁడు ఎంచి
శరాతిల రాక్షసు ముంచ వై
బలఁగి యా యిచరు సంహానాసములు
బ ఖవిడి వరగించు పాపఘటనల
ఎ ఖపై చలముల కుఱ బలంధులను
ఎలనల్లు నార్సుల విక్రమోన్నతుల
నెనిశంబు వెలయు చంద్రార్కుల బోలి
తసరు చతురంత దంశుల బోలి
ఎ మరాఠ సంగింబు కొటిము బోలి
కి ఖసీయు శరజతారకులను బోలి
యేపార వృత్రాసురేంద్రుల బోలి
రూపంచగా లరుద్రుల బోలి
బలివిడి జయకాంక్షవరఁగి నొక్కొకరు
సలునిలు పోసీను నినుగూల్తు ననుచు
పలుకుచు చెలరేగి పంతగింపుచును
సరిసరిగా బాణసంఘ మేయ చును
శరల ఖవంబుల కతగి మెచ్చుచును
పోటిలో సిరిటి పోరుచునుంట
నా రావణాత్మజుండధిక కోపముస
కురగ త్రు మప్పదత్యుగ్రత నేయ
సిరదాస్త్రమునద్రుంబ గగి సౌమిత్రి
తగ కువేరాస్త్రమ్ము దానపుండేయ
సగచితము గ ద్రుంచె నతఁడు యర్కమున
సమతేంద్ర దై రి వాయవ్యాస్త్రమేయ

మరి న ఆర ప్రుం నై ప్ర య ప్రయుసయు
దాసవుంటపు గాంధరా ప్రమేయ
దాని లక్ష్మ దు ం ప్రదీష్మ ప్రుంట
బలము యి న ర యి
ప్ర యి గాలము ఎగిడిత్తె త త
త లక్ష్మ యి త గరశి
ంత ం వ య ై ఘ ప్రత్తి
టజాచి రాముస ద్యాని న దంయు
ఎటుకి క్తి కొసటించి బహురయ బుసను
పేర్మిసైంద్రాస్త్రు లు పెనుపొంట తొడిగి
సర్మాత్మ్మట నేని శరధరాముc
దగ కిత విక్రయుంకెతి త ంఘు
ట చేసి చాయక దయ రాదిమైన
రావణి తలప్రుంచు ర యము నుచు
భవించి యేస ప్ర యి డాంకు
మండలోగ్ర ప్రభామండితంబ చ
చండవాత భీల సమసే మగుబు
ఖండితారాతి ద మురీతి వచ్చి
ఖండిలంబులట న తెప్ప తదిప్పరము
యనితో బడియున్న యీ యింద్రజిత్తు
కనుగొని విజయ శంఖంబు వూ ంచి
లక్ష్మణుం డతులిత లక్ష్మణుడ జయ
లక్ష్మిచే వెలిసె చ లంబుల నవుడు
కరమరి లక్ష్మణు క గిట జేర్చి
యురుడొంది వినుతించె నవిభీషణుcడు

ఎహుబడి పులు ప్ర పలంటి రఅఎ
యయ ంట ఎతియించి ధు వపత ఎ
షు ఎ వృయిలంఎం ెఎల్లె రి
ధిమి ఎమియిఎ ప్రె వేవడు యు ఎ
వ చర ఎ ఎ ్వ గ ్ల
బయట) ని మిత్రి ఎఛ_అ
ం ము ఎ ్రెయు ం మూర ప్వంగి
ప్రేమిత తమ్ముని బిగి కౌగిలించి
గా ాని శిరము ము ర్రఎ విభీషణుని
కి పియార చేను సుఖగ ష నందుంట
అత్తిపె ర ఎసులా యి ప్ర_త్రి
ఖ్పత్రం యు ేప్ర ఎఎ రాప ఖండు
వెగలింపు యు ఎటు ఎటలించరంత
ెటలి రాష ఎరు ఉల్లామ్బ యయ
ఎ ఫ్రెట వేషంయులు ఎ ఫ్రత ఘోషయులు
ఎకృత నేత్రంబులు వికృత గాత్రములు
కలిగి భయంకరాకారులైనారు
నిఁలఎట ది ెల ఎ ్ర ఒల్లగను
ిఘుటు ఘం ర ఘటి కేక
రరి ఘోషారావ దుందుభి శంఖ
పటహాశ్యామిణా పణవ ి ాద్య
ఎటు గి ఎ ఇ ఎటఎ త్ర
తథనేమి శింతిణిర వ సం ఁలవ ।
ఓ అార్ణవ ధ్వనిమా డ్ర శొిట్టి
ఓరమర్ధి ెందూ గగనం ఎ గటా

పరమ లంక ంబుధ బడబా ష్ల ౧
నేల యీనినయచ్లు నిబిడంబుగాఁ
నాలంబు నైవ వానా రిూదలఁ
కి లమేఘమ్ములకరణ నా గ్నికగి
బలిమెత్తి తెప్పల్లి పరఁగుకోపమున
భూమిజపతిచూచి వృత్రశోకంబు
నామీద నేర్తుచేసని ని ప్రయించి
చంద్రహాసము బూన చనుదంచు రాక్ష
సేంద్రుని కడపై యలమి నుపెంపుఁడను
సురేశయిది ధర్మహానిలలఁప ను
సరియని తలచుట సాటిగాదెవుడు
నస న కొ పమా యిరి వంశజాల
నైజాంవలెగాని ఖామిని ద్రుచి
వైచుచ పితియే వలదని బుధి చెప్ప
రావణు డెచ్చి సంహాస మున
నెప్పటివలె నుంచె యేపు మీర ను
తన మంత్రులను జూచి దశముఖుండనియె
కనుగొంటి రే నేడు కాలకౌటిల్య
మనుపమ బలశాలి యగు నింద్రజిత్తు
మనుజుఁ డొక్కడు గూల్చె మాటలింకేల
వలనొప్పనొక బాధవచ్చిన వేళ
తలఁకు దుంతుట వీర ధర్మంబు గాదు
నదుల పాసరుల రణసలంబునను
పరిమార్చుచును కాలరుద్రుని వాడ్కి
కవులపై లాకిన కిపులు కొంచి

వీపరీత పర్వత వృక్షంబులత్తి
దేరివా సైన్యంబుపై దట్టించియీయా యు
దనుజాలు కపులసురలి త రపుడు
వాటుల వ్రేటుల వడిన డుసేందు
పోటుల నేటుల పోరినినింపంపు
కిరవాలములను భీకర వాలములకు
శరముల భీమము ధరములనై
తరుచరులావై నంగదజాలువై క
ధరణిపై పెను రక్తధారలు దొరుగ
వనచరుల్ దనుజాలపడి తాకితాకి
కనుకను పెనున్నగిరుల గ్రుమ్మియును
పీతె గోరమ్ముల విరు ద్రొక్కియును
మోకాళ్ళ మోచేల ము గ్గుటిం
తాకించి లలలు ద్రొక్కియును
తోకల గొంతి తుత్తుమురు చేసయును
పోటలు చీరియు పె సీకజాటి
చటలు వాపయు చదియ వ్రేసయును
కరచియు విరిచియు డంగాగ్నటటి
చిరచిరగా త్రిప్పిచిమ్మి వైచయును
పెళపెళ నెమికి ఎ ఎండి నయుచును
భళిభళియని భూతపంక్తులు పొగడ
పీరు చేతులందును నిరుపురి బటి
గ్రిరిగి రి ల ంచి పె బు సేయుచును
తరుచరులార్పంగి దనుజాలు జూచి
వెరిగడ చక్రవట్ట సప్రా స

ఎ తే ు ంటవ ట ద్ర ' ల

కి ాఎవ్రు ంంలమ రియుల ర ఎ

రికియు ఢిచయ ఎయిపె ంటటయు

నుటుఎడి కి మ్మియి ఎ బమ్మియును

పయుజాలాచ్చి ాచి అరుబయట్ వెయరి

ఎయ బ ఎ రా ఫ్రద

వెమ్మిల దాయ న ంటి ఎ చి

ఎమ్మోత్ర వా త్రుంయి ం ల హూయి

నన ెన ముల రాములని కి షమునసు

ఆక్యంటు గాపించి ల రాషులు

భంతిత ఎ యవ నికాయ రై యువని

చి డ మిచినరి చిమిష యూత్రము

ఎ వ ర్ర చి రాకినాం లంల

రావణుపె ఎ హాజారము టరి యిందు

మొపయు క ముల కౌమ్మల పె దుక ఎ

విని రావణ (డు కోప విపటు(డై యప్పుడు

నకలాయుధాప్పుల నంపూర రత్న

క దు తియు త ృంటన కి

దివ్య భూషణములు శివా ం ంరములు

దివ్య మాల ంటుటు లేఖ బ ఛ

బనవ ప్రభుని ంచిందిల గోల

ఎ వ ఎప్పబం ఎ ఎ ఎ

అతయి త్రం ఓ రంటు ంచ

వెదలి యుద్దోన్ముల్లు గనవిరు ఎ తుు

కనిటలెక్క మీదసి కపసైన్య తతుల

ననలాష్ఠ్య ఘటీయింపుఽంఽలో ను
మనుజుల ర ఎ లక్ష్మ ౦ రి౦ల
అన దల్క్య దా ఫలాక్ౘసు వెపిలి
ఏనచర దలముల ఎ౯త దా
ముసలత మ ర ఝుఽ ౹
ఎ రముల్ వై ౦ ఎ పెల్లఽ
యంకు శక ౦ ౼౼ాల ఝల ఏ డుల
ర కి చి నేయుదురాభిం ౭ ఽల
 డిదముల్ ర్ఘు ఎ౦చ లు న౦౧ముల
కడిబంధలు నేస కడిమి చూపుదురు
కపులున గువలీల లై ఽఝ పాటి౦ఽ
రివ్వల ౨ ల౦టుల వ్ర ౧ ఝుల
ఎదద౦ల ఖఽ ౦ ౨ ౢఝుల
సదముత్రై యి ౦ ౼ ౨ ౨౦
శిరములు రముఽ ౦ ఝ ఽ౼
లురములు ౯ ఖా పులా ౹ రఝులు
త్రెంచియు ఽంచియ ల౹ ఖరి
చించియు నొ౦ఽఝు ౼ఽమియు ఽమి
 ౨టుఽ౦ ఎ లన ఎ జల౦ ౨
ఎరుఎది యి ఎఽాపె ౼౦ ఽర్క్ఞన
శిరముల న వ్వ౦ఽ ఎల ప్రసు ౼ధ
రిర ఝుర్ఖి ఎ ౨ పక్షుఎల ఝ పు
ఎఽ ఽ య్యె ఎఽ ట ఽ డు
వడగు టి న ఎరియా౨ ఈ ౦తిఎను
వడిన ఎరు పె ఖు పా౨ ల్లఽాా

యి ఎ యిదొ ఖుం కర్క జా మీట
కిసలుచు ఎడుప ంగ దుకటు రొపించి
కుకత దుత గొప్ప గిరియత్తి వైప
లనయి ంగములు వెక్కురులు గ్రక్కుచును
చనుజా ట మిదుగుచు వ కిపై పాతె
ంల రప గలాంల వగిధి
వంలంలుతె క ప వంలుట వ
గాల జ గ వ తాక దణములు
గిలింప పులను గిరిచెదీయ
కటగర కంపంచి వులు దిక్కులను
జడిన వా గి రాముచె మిత్రులపుడు
శరపల ఋజముల సంపించి గొట్ట
వటువడి ఒంట పా ఐత్ర నిలువ
బశముఖుండిలుకను దశదిశ దాక
దశరథ రాముపై న తేరు బరుప
సౌమిత్రి యెదురుగా శరములు నేయ
సౌమిత్రి శరముల రగుగా గొనక
ం ప ఋంచేతెంచి రాము గు దొక్కనిచె
రావణుడాంకె నా ర ఘువీరు డలిగి
రాము రావణులు వె రథమ్ము లెసంగ
గుయు ఎ ద్మక ఐ వరి రాదియుల
కరగ ం ంగం ముట మట
పరువడి ననోన్య బాణసంతతులు
భూనభోంతరముల పొలుపె రసంధె
దానవాధిపుడేసె శతాధి ప్రశరము

ఘనమైన చీఁకట్లు గ్రమ్మ్రగా తిమిర
ˊ కల శాఁతమ్మున కఁ దాఖ ప్రఁగు
వాంగా అత అ పఁ ఁత ఎంచి
యా సురాస్త్రం బేయ సంయున బెకు _
ముఖములు శూరూల ముఖములచ్ఛ ప
ముఖములు సూరం ముఖముల ఎకర
ముఖములఁగిరి పై ముఖము ం
ముఖముల ఘనగ్ర ముఖముల ఎ
ఘనంత ముఖములై రతు ట
గని వాని తునకలుగా జేస ఎ బగ
ఆ సనాథుఁడాక్షేయ శర మే ఘ పవ్వా
దినకర ముఖములై దిశలంటు ఐరవ
న్నొ న్య మెట్లు ప్రత్యస్త్రముల్ సు
ఆన్యంబు గావింతు సమయంబున ధు
నెదజొచ్చి లక్ష్మ ఖండేడు బాణముల
సకి గేహరథివి ద ఎము ద్రుంచినై
నా విభీషణుం గంత ఎ ఁయములు బాల్స
రావణుంగ రయము ాని
లమ్మ్మని పైపై ఎ దశరథ రాము
డమ్ముఁడా తి ద్రుంచినై చె
నదరి రావణుఁడ ప్రదాఎ యు _
ఎడిగ విభీష మీఁటపై వాం ప
శరణు జొచ్చి విభీషణ ని ఎమ్మటను
రః ఎ నిడ కొని సౌమిత్రి నిల ప
త తి శ _ దశముఖుం పుడ

ఘన శౌరు (డై లక్ష్మీ మీదవై
వైచిన శ ి దురా ర రు౮,
రోచిత దిహా ు మె పచ్చి
యా లఙ్మ ని క్ష దు ొచ్చి ు
తోలెనా సౌ్మిత్రి ్ర దము ్ పలుగు
సౌమిత్రి వ యు ౧ ం ౦ డూచి
రాముడ ాం ుదా ల ముని
పలువల ్ంట ం ు యుల్ ాగు
ఎల ా ్ర ్ ్ ల తీన చి
కపులను జూచి యా రాఘవుడియిలనిాు
్పులార మీరు లఙ్మ కాచియ ందు
ని ా నెందు దశా ధియు౦
అని బలి శోక యు్టు ్ట్టిబెట్టిలు
దం ధర ఢీ్రా యకం్రై క ా
దంకమప్పుడు గా ్ప మెా ంచి
అరుణార ఎందా ఘ్రై ర ్పుండు
శరపరం్ నిట ్ంచి యు ర్చ
రావణుపె శేయ ర ం లిగి
ావరలంబు్ ఢీ్ ాం ౦ ు లే రు
౦ కా్గు (తు రాక్షసుని కాండముల
౦గి౦చి ాలాగి ్ పడి ్రి
నా టి ా త్రిక ా ుజా ్
తు యం ాస యురు దేస
ప ్కాల తు ్ ్ ్ ్ ్ గముల
డి ాచ్చి ర ఎణాసు ఎక్షంబులనేయి

ఆడిసి బాణముల (కరి తొంగి కగుచు
ఆరి దాటల నం ంబులడర
టరుపై ు ్లల్ల ంవిపె రావట ు
భరగమంది పారథి బంరంబు విఒచి
యిటు గౌసె మె థము డగ ు
గౌపిగోవరాచి రాం ప కజా డ
ప ము ముప్పి ్రి
రి చింతా ంత చి ్ంధె రాయి
డ రవితో యాం దాడ ు రివా
న జీవమొకటి నా పు త్రుతయ్ము
డీ విధంబుకయంత నకనేది (బతుకు
త ల రార మ అ తేల రణ
ర వల య ంయ తన ల కి
యిలనిత డిదె లో మింతి మె గా
నిత చింతనము లిం ్ ్ ్
ా నార్మి విలడి ా వటు గొయ్య
ా న్న పెప్పి షి నా ముఖలము
ా తమ్ముడిటు ె ్న ఎంచింపి
యూతల బు వి। డ। పు ఖ య
యొటుపలె రిం వె య యా
కటకటాయగుబు డో ంబు ె గిలి
చింతింపుట ి సు బు(ట ఎచ్చి
యింతరంం ము నియె రాముని
లంపని థ కంబు పలదు శ్రీరాం
లు ఎనే పాపి లక్ష్మణా పేపుని ె

నిండుచందురు గోమునెమ్మోము వికచ
పుండరీకాంజాయ పొలుచు నేత్రముల
విలసిల్లుచున్నది వేరొండు లెదు
ల దుహాయు ఘవేగ రువడి సుతుని
పనిచియుండుల ంతవర(ి దెప్పింపు
ఎ రావ ట్రుంగ గాయు ం ల బను న
హావాయు సంరసుంకనిల నేగముస
అనేక చనిదెచ్చి ాషదగిరిని
కరిమరి యౌషధాఘ్రాణంబు వల
మరల జీవములు లక్ష్మ ని తటను
నిదురబోయిన రీతినెరియ మేల్కాంచి
సదయుండ సౌమిత్రి సద్భక్తితోన
రామచంద్రుని పాద రాజీవములకు
ప్రేమతో మ్రొక్క సంప్రీతి రాఘవుండు
రమ్ము నా పెన్నిధి రమ్ము రమ్మను చు
తమ్ముని కౌగిట దయతోడ చేర్చి
శిరము మూర్కొని చిన్ని చెక్కిలినొక్కి
కరివర సంతోష లితు(డై యుండి
యా విధంబున లేచి యఖిల వానరులు
భూవరునికి మ్రొక్కి పొలిపొందిరంత
ప్పవనాత్మజు(డు పుషద శైల
మెప్పటితావు నిడిచ్చెనపుడు
ఊణీర కలితనిష్ఠుర బాహుమూల
దాణ బాణాసనపాణులై రామ
సౌమిత్రులప్పుడు సమరాంగణమున

సోమసౌఖ్యల రీతి శోభిలిచూడ
అప్పుడా రావణుఁడా మూర్ఛదెలిసి
తప్పక సారథి తగజూచి బలికె
కలుషించి రిపుడుండ కడిమి నా రథము
తొలగించినప్పుడే ద్రోహా వీవనుఁడు
సారథిబలికె రాక్షసనాథ ధికు
లారణంబున కొంత యలసిన యింత
నతలింపవలె తేరుసమయంబు దెలిసి
నడిపింపవలె నిది న్యాయమ్ము సుమ్మి
దేవర మూర్ఛిల్లి త్రిప్పితి రథము
కావున నీకేగి కాదని దెల్ప
విని రావణుఁడు వాని వినుతింగి యుంచి
తన భూషణమ్ము లాతనికిచ్చి మెచ్చి
నేడు లక్ష్మణ సమన్వితుని రాఘవుని
పోడిమిత పోరిగొందు ననుచు
కాలదండాకార కార్ముక జ్యాలర
హాతోల చండ భీమార్భటుల్ మొరయ
వడి మహాటావుల దుర్వారత జేర్చి
రదగి యుగ్రతకాల్పు కార్చిచ్చు నూడ్కి
నగణిత నుప్పటవహ్నులా శుగమ్ములను
నిగుడించి క్రోతల నీరు జేయుచును
రాముని రక్షోభి రాముని భాను
ధాముని సంగకోదాముని దాఁశ
దేవేంద్రు ననుమతి తెరఁగొప్పవచ్చి
యావేళ మాతలియనియె రామునకి

శరణాగతత్రాణ బిరుదా రామ
పురుషులకు వె ం ం పు ం రథము
లాకుస యి వజ్ర కవచంబు బూని
శ్రీకర రథమెక్కి శిక్షిం గ్గి
యంవిని కా మునయ గిర భీష ని
యనువతిలోత ర నా రథంబెక్కి
నదల నొక్కట పర ు రు ులు
పొదివి శా మృగంబులు తెనల్ల
నురువడి లాపుడుచయ ద్రి వె క్కి
ర శియా రథమెక్కి కయితా ప్త లుడు
శరదల్త్రి ంథా ్రథ య ంమా ంములు
గరుగోరగా ర ణ ఎమా ము ను
ంచిత్యాచు యర ం భే యు గి ్ఞయులు
ఎదుంటి జగములు భయు ం ంట పుట
వ ని యు గము పాతకయుగంబు
ఘ గిరి ం ం ్ ను గ యు ్మ లు
ఏదిన పోం డె ది రణి ంబు
వటల రా మురావణ పేర్చి ను ను
దినకరా ల పిల్ప దీక్ష నిష్ఠాత
మునినతాస్త్రంబులు సా నిమే లను
కరముల నముల కరయుగాలముల
పురముల ముఖముల గాంబముల
నెక్కి నా ు పులు నిండు గతిమి
మిత్రాసుతె ం శి విత్రానుత్రై మెరసి
యాయు ు ు రాయి యప్పగ ంగాయలు

సొంపు పెంపును త్రెంపు చూపుచు ఘోర
రినవిధమురారి ారి సంధించి
తలకొన్నదేవ గంధర్వ బ ముల
పరువశి వేయం ప్రతిబాణములను
మురియలుగా చే మొనస రా వుఁడ
అనలాస్త్రమేసె లంకాధిపుండపుడు
ఆనపతి వారణాస్త్ర బు ణచ
అలస రావ ుఁడ రగాస్త్ర ు మేయుటయు
గరుడాస్త్రము ప్రయం ు డ
కలి రావణుఁడు రాా టా మేసె
వనజాక్షుఁడది ద్రుంచె వాయువ్యాస్త్రమున
సురవైరి ించి ా ల ం ెచె
దురమున శ ైచేదునిమె రా వుఁడు
పది ముఖంబుల వాఁడు వ తంబుతోన
పది పిండ్లుచేటూని ఎ ి ది వ్ ులదం
శరవృష్టి ముంచి సుర ా ఁడపుడు
సురపక్షగాదులు ొద్యంబునం
తానేర ె ద శ దారిత్మెయ డి
ాని క స్త్రము లెల్లవడి ద్రుంచి వై
రావణుండలుక తారఫ ర ము మీద
వావిరి నమ్ముల వానలు ురిసె
దిక్ొ్ ్వంబు ాలది మీర
పదియింట పూలలి పదియి ట హారు
వికల త్మ్వల ్స ఒషమాస్త్రమేస
ప్రకటంబుగా ద్రుంచె ఎ ంబు

విపుల చింతాభార వివశుడై విభుఁడు
తపయింపుచుండ తానరిగి యగస్త్యుండు
చనుదెంచి ఆరామచంద్రునీక్షించి
మనుజేశ యిది శౌర్య మంత్రంబు సార
మనువంద వరియించి అరిని నిర్జింప
మని కుంభసంభవుం డరిగిన పిదప
ఆదిత్య కులనాథుం డతి భక్తితో
ఆదిత్య హృదయ మంత్రావర్తనా
ఘోరవలో నాగ్నులు ప్రజ్వరిల్ల
భూరి భ్రూమాయత భృకుటి నిర్జించు
చండ తేజము ప్రచండకాండముల
నిండార సురరాజు నిగిడించి చూచి
ఖనశాత కరదరి క్రోధ తల్లంబు
యినవంశ వల్లభుఁ డేసి సంధించి
నరుఁడంత కాంచె నదరాసనుడి
శిరములు తెగియును తెతులిరుంగియు
శరములిర్పడియును ఘన కిరీటముల
శిరములు పడియును నెచ్చెరి మొలిచె
మొలచిన నొవ్వించి మొనద్రుంచ
తలలును చేతలు తదయు మొలిచె
తలలును చేతులెంతయు ద్రుంచిద్రుంచి
అలస రాఘవుఁడుండ విభీషణుఁడు
దేవ రాఘవపీఠ తెగఁడెందు చేత
నావిరి సుధానాభిపదినుండక జేసి
అనల బాణంబేసి అక్షత మింకించి

మనుక ు బ్రహ్మాస్త్రము నశియించి పంపు
మనుజుడు రఘురాముడు ప్రేయ బా ం
మనుజుడనేయ యమ్మతం మగ్రాణె
ఒక తలతో కరియుగ్మంబు తోన
ప్రకటించ నిలిచిన వం_ ధరుడు
అక్షయ బలు రు వి ు రాముచంద్రుడు
విక్షయి బ్రహ్మాస్త్రమపుడు ంధించ
దేవ రి యురముపై ప్రయోగించి యేం
నావేళ బ్రహ్మాండమగల దిక్పాలులు
భీతిల్ల లోకముల్ బెదిరి కంపించ
పాతా వాసులు భయముందియురక
ఎచ్చియా రావణు వక్షలంబు
క్ముర చనుబె చి సకుల ు
ఒమ్ముల గౌరవ చెచ్చెనద్భుతంబుగ ు
అమ్ముల పౌదచొచ్చె నద్భుతంబుగను
పరమేష మనువని పంక్తికంధరున
దురమున చూరిగొన్న దోషంబుతొలగ
ఎ తా గ గట ఎల గండివద్చి
సీతాధిపతిమాట చెరెనో యనగ
తలడుచు కూలె పదశకంఠుడపుడు
దివి సోహంనని బదకొంద బందముగ
ఎంతనలైనను దేవ పంశమ్ములపుడు
సంతసిల్లెను కపిసైన్యంబులెల్ల
దివినింద ప్రమోగెను దేవ దుంధుభులు
భువినింద గురిసెను పుష్పవర్షంబు

ాావిరి చలరేగి యవ త్రులు
పాడిరి ధర్వవలు ఉత్సాహించి
రాముఁడ శ్ కాధిరామ ఁగె విజయ
బ ముఁడై పసుగా ాముఁడై యెప్పె
ంత విషష ఁడ ్న య ా చి
తవ పు నుండె నయ యుధ్యముం
పుర కుండ ల యాదిగా ంలు
చవల లి చకులెల సకల భూషణము
ధ లు తడిటర హాంముల్ చదర
ా బడి కన్నీరుతోవలై తొరుగ
ఎచ్చి యా సం రిఎసు ఎ లంచి
రిచ్చట మి ంతి యు ధ భూతములు
లయతి ధ తము బంధుత ులా లిలిచి
ప్రయముతి డుత వింటుబెటు భూత లు
నా ర _ధారల నందిండ గ్ లి
శ్రీరాము నన్నుతి ి యు భూతములు
శిరముల మెడత లు చి రు హాంనములు
ఎదుప కి ఎక్షించు బ్రహ్మరాక్షసులు
భూక ఎశ బ భూరి వేతాళ
శ ఢిసి ఢీకర సమరాంగణంబు
ఉొచ్చి ముందరను నిస్తుల బొొళయ్య
ఎచ్చి నెత్తురుతో పడియున్న ని
పిర లక్ష్మ ను ఎలవాొన్న వల
టారి పిదురబోపు ఢశకంఠు జూ చి
తమచు గా విభంపధనుజ శౌమినుటు

ఠ౯ ఎ ప హీం ౖవ లీ
హా రా ఎరి వా వా
ఎ ర ల పు వా యు ఎచు
వ ఎయ య ల ౖఎటు ఎరా ఎము
తలంచి గా పు ఎరి ౖ ం
అం రాయు రా ఎ
చిం ల ఎ ఎలయ ౖ మే ఎ
ఎరిగ ర న్ని వరలో వి
కిరమరి యును కరుణత ట యి
యన ౹తు విభీషణుం గా య
ఎ రం ఎ ఆ ఎరి చి
పరిఎద్రుతై పచ్చి ా ఎపంౘ జూని
చ రా యుటము ల సగిలి మెు్రా
జ గుడా విభీ ణుని ఎన్నించి
నవు రెటించగ సౌమిత్రి కనియె
మొ న మ ద ఎరి మొదలైన ఓసుజ
వనిలలు ఎన్ని చి వారి దిడా చ
ిగం లం ని వోయి ఎణ్ణ
ని ఎ విభీష ఎ ఎచుంయునటి
రమ్మ సౌమ్మనుృడు రాముస ను జూడు
తెమ్మిత లంకలో ికి బోయి యుష్వరు
తడియుగ తరు త్రములను బనిచి
కడంగి సముద్రోదకముల దెప్పించి
ఎది ఎరో వా ఆఎరులతో గూడి
వాడి నుమంత్రుల వరుస రప్పించి

భూరి మంగళ తూర్యములు మ్రోయనతని
య రూఢి నియతితో నభిషిక్తుజేసె
కరమొప్ప యతని లంకా రాజ్యమునకు
పరమాన మృతము వట బుగటి
జలనిధులును సూర్య చంద్రులెందా
కులగిరులును తారకోటు లెందాక
గతి యందాక దిక్చయము లెందా
జగదేక రామ చరిత మెందాక
నందాక నీవు లంకాధి పత్యంబు
చెంది వర్ధిల్లుము శ్రీరాము కరుణా
నవిభీషణుండ ఇల రాజ్యంబు
గాని యుంచి తాదవులు కొంచు సౌమిత్రి
గొలచి వెంబడివచ్చి కపిబలయూథపుని
కలరుచు మ్రొక్కి దివ్య శరణములు
చెలువొంద నిచ్చిన చెకొని రాము
చెలిమితో మాతలికిచ్చి పిల్చి పలుక
మాతలి రథమెక్కి మహాసియ మహామ
హితరథ వేగుండై పోయె దివికి
తదనంతరంబున ధరణీవల్లభుండు
సుదతిని విరాచించి మారుతి జూచి
జనక పుత్రికి మనజయము సేమంబు
వినుపింప లంకకు వేగపొమ్మనుడు
చని హనుమంతుడు జనక నందనను
కని మ్రొక్కి పలికె యీ కళ్యాణ రామ
ధరణీశ్వరుండు వచ్చి దశముఖు గూల్చి

పరమ సంతోష సంభరితుడై ాఁడు
పర సౌమిత్రి ద్య_ కల ను
తరుచరావ ఖ లెల్ల అను ఘంవగ
మున్నునే జెప్పిన ముఖ్య ష ము
లన్నియు నిజమయ్యెనని వ్ఖపింప
దేవి సంతోషాబ తెలిమారుతి ం
భావించి ౨వించి పలుమారు పొగ డ
హనుమంతుడంత న యసుర కామినుల
కని తల్లియును సీ ఁ కని యి పట్ల
ఘన ముషనిహతుల కదదేర్చి బుత్త
ననుచుండ జాన హనుమంతు జూచి
యేస వదం నిు ఖలేమిజేయు
దాసవధంబెందు తగదు చింతింప
వి మ్ము నాయెడ ్రే ఎ పొ మెయిట్ల
నెమ్మితో బల వమి స్నవవరు చి
విని మ్రొక్కి మారుతి వేగంబె టోయి
జననాథునికి సమాచారంబు జెప్పె
జననాథుఁడా ఎభీషణుఁ బిలిచి
జనకజ మంగ చ్ఛ్రనంబు నయ
బనచి దివ్యాంబరాభరణ మ ల్యముల
వనువడి జేయించి ఎరగితో దెమ్ము
మనుడు ఎభీష ఖఁడంగినా మణుల
చను వ యలు ోయి ఎ ైజన
యనమ ప ఎ ఎ ము సుర మణు లు
వసడి పల్లకియందు గణతక నుచిచి

దచ్చి గారింటు బుఎ బ బ
వచ్చి రాఘువు గా క్ష ఏ
ఎలిచి తెమ్మనసఱ భప ంతలి౧
సవల ఫ లో కీర్తించుమనగాను బు
చేఱ జా కిత తెచ్చచ్చ న
ఘునవేల్ల వాస్త్రలై పులు రాఘుతో
నుగాని నంబడి పితకి లా గను
న యువా కలకల ఎప్పు బావి చి
రామె ఈ రాఘవరాజా ఘ చి
ని వారి వ్రరు ఎరిత్
యింత వ్వంతు రె యువ్వంగి తంగి
వ ంఎ ఎలవదు చ్చియు దిర
గారవమ్ముస సఅ చగాని నిమ్ము
ఱు దు విభిష ఱంతా రాముచావ్ల
కాంగితో దెచ్చె గ మె తె త ల
లి నేల్ల రదు ౖంబు
రాఏ బంర్ర న రా ంటు ల
గ్రోలి వియోగాన్ని ప్పుస బ
చాలోస ఎంప్రాప్యమె సీత నిలుక
రానిని ఏా ఎ యమ్ము యజేసింబపిమె
ఘ ంటు రతింప మరి చి దిబ్బు ఎ
తిప క ని న్ను ఎ భందిటిగా స
యుఎటి యుఎ ఱ్రపఎ యుబ్య ంత
పగివాని కాం తో వలయు ఎ నిన్ను
తగిలి సుఖి చుట ధర్మమే తనకు

నవపు ద ౘ యూపమ్రల వుగిల
ఘల బాష్పమ్ములు 【 ఎ్క ఎట్లపెయె
యెరుగవే ఎ౿ ా వ్యాధయి బు రామ
పర ంతపవె ఎ్యన్న లు ౖ ఎ
సి ౕ ౕయవ పింపి ఁ ఫ
శోకతో గ్నిలో ప్రటుననుౘౕ
అనవాథ నునన్న సౌమిత్రి దెలిన
పెనుపొందనట సాట ారెచ్చ ంఆటను
మడిరాతి ౹్ర మిల్లి ఘడిలోప రాయి
ఎడియించి సొదచుటు గరిమెఆ తిరిగి
వ జాయతాక్షి ావల న ౖతో
నల నేపునికిఎ ా ముట్ మొగిచి
నకల ధర్మములాౕ చ ౹్రా ౖల ర
ప్రతిటింతునిపుడ ౩ ధ ంట ఎనుౘడు
ఘన మనోవాక్కాయ ర్మములందు
అనవాథుౘడ ఎ రాయిబం్ౖరుడు దక్క
ఎరుధవించితినేని ౹్ర యూగ్నె పన్ను
పొరిగొానుకాౕ నిపుడె చూడుౘ నుచు
ఆలతాక్షి నంతత జ్వాలాకాళ
కలితాగ్నిలో చొచ్చి ౕదల పెలి
యూ విభీషణ లక్ష్మణ ౖక్కౖట ౹్రముఖు
లా వేళ శోకాతురులై యుండిరంత
ర్వాట ంబులు బలియిుంపఎ
నిర్వాణుడై యుం ప్రపు ఒంలట
పర మేశ్వరుౘడు పద్మభవుౘడు ఎదేం్ౖరద

గరుడ గంధర్వట ఖచర వల్లభులు
ఎ విహా న్షెలె ఎదిర్చ ఎ ంటరు ఖ
ఎరఁ ప్రల్యుసె ఎయన్తైన రాము
ఏ తింఎ ఇౕ శ్యా రణ మీవె
నిఎటిగా ఏ ప్రచ్యాంయు వే
ఎ ఎఎ నఎ వ్రుయులు
నవ తో లుయు ఎవె ఎ లు
ఎపె యఎరములు ఎపె మోక్షంబు
నవె సాక్షివి రాయ నిలబ్దఁడ నీవె
నరనాథ నీవారి నారాయణ ంద
ఏరన జూడగ సీత యయ్యాది లక్ష్మి
నిన్న లఁఎ తెలిచుపు నిమర ఎసీ
యన్న సీతయ జా చుయుండుట తగదె
ఱ ౕఱ చేకొమ్ము ఱగదీ న ౘ
యని పెక్కు భం ల నాడుచుండగను
వీర కుంతయు జూచి విస్మయంబొంద
వైశాంనరుండంత వదిలని ప్రేమ
కోమలి తగనెత్తుకొని ఎదిర్చ వేఁ
రామునిత దనుంది రాముతోననియె
నరనపుఱ ప్ర త ౹ గ ఎ అ
వ ఎతిప్రఅ ఎ నిని సీఅ
యూ లత యెద వా ఎంఆకి న్లీన
సీతాన ర ంచు శ్రీర గుంలఎ ఎఁడు
వసుధీశుఁడపుడు దేవత ఎ కిట్టనియె
కుసుమ కోమలి సీత ప్రాత్తయే తనకు

వలయు ధాత్రీపుత్రి మనసు మర్మంబు
తెలిపిరి త న్ని తెలిస గ ని
యరస నేనిపుడు ఆ కాపవాదంబు
పరిహరించుటకె ఎటు జేసితిని
(ంద్రి ఖరయంశతని ి ని ,
ఒనిదగ మీ ఉంత్రి దశరథాగ్రేండు
దేవి మారూండై యున్నవాడు
కదిస పూజలు నీవు గావింపు మనిస
నిను తల్లితో రాముకతి బ సేగి
, తండ్రి నిలించి త యు త్రె ా
చిత్రము రంజిల్ల శ్రీరామచంద్రు
నె త్తి కౌగిట జేర్చి యనవంశు (నివె
నా కూర్మి నందన ా రామచంద్ర
కై కేయి మాటకై కట టా నిన్ను
బాసితి సుఖమింత బడయలేనై తి
గాంచ తోడెైతి కడ వెర్రినై తి
పరుపడి నిన నేడు మూని పల
సురలో సౌఖ్యంబు శోభించదయ్యె
నీ అయోధ్యకు కొంయు సకల ధర్మములు
భావించి రాజ్యంబు పాలించు మనుచు
ప్రేమతోడుత పల్కి ప్రియ సుత ై
సౌమిత్రి కనుగొని సౌమిత్రి నీవు
మెలకువ నిటుమీ మీ యన్న యనసు
ల ంచ నవు ంపుమీ యనుచు
ెల ప్రమో ా లపంచి యు

జనని ం న ూ౧ జ ాఘుధవిమె
పరమ ుత్రపత గ ం ు ు
సరి యెవ్వరు రము పాం౧ వి నీవు
నిను రాన డా ుఘు ాలను
ఘు ా ె ాు
ఘన కీర్తియు ల రా ఫు ం సు ను ల
న ము సర్మ లం ె ా ుచు
శివించి ాలంగి ధాత్రపతి సుత ం
భా ప చి స తోషభరిత ెయు ె
సురపతి ురాము ఆాచి ె
వరములు ాపె ప సు ని సని ె
ా ార్యము న ర ంటుతా ె ని
యీ పుట్ ా మ్ము లిచ్చి రున్నారు
ిరుల ్రతి ంప ె దేవయనుధ
వారుల ్రతి ం ె వ నవు దపుడు
వనచరు లెల్లన వరి ఘ ు చు
నిను రాముని ్రమొ ి మ ంటునను
ాు ుమ్ముల లవిని రా ఫుని
నివి చి వేసే దిప ె గర న
నా విభీశణు ద దివా టరమ్ములు
అవరత్న టులు చిత్ర పస్తులు
తెచ్చి రా పుల ె భూఫులు
ిచ్చి పడ బిలర పుడ ె
గి యుగ ణుల్ ద పె ె గలవు
లట క యూ ోె ం ు

విను విభీషణ కపుల్ సిరు లంకేంద్ర

ఖ ర ారా ధ్రా ర ు

ఎవి వా ంపు ం గం ం డ

వారి తో కపులవా రిగా నల్చి

ా టి పంత ం ి త

ంటర కృత కృత ం

ప్రగం త్పత సు్టి రాజరజ

పుష్ ం ్రా వ్వ ్ర ం

మనకే లం్రా ా టె రా

ంత పుష్ప ం పూఎంచి

ఆ ప్ర తీణముగా పుష్ప ము

కెరెం యివ్వాహా లు

గి సుగ్రీవా తుఎ

దనంతో్త ము ార ముల్ స

య సరాసువ్వారు మకాత్మ ా ముల

ెలమి రోంతను త ారాసంచి రాము

ం సిదు పట ్

ము ు వ ు ప్పించి

డె పడి ్

పరమ ప ులు రప మెర్త త

ుశాంగ లు ా ా

ంపిరంత ి ా ం ల

ఖ ఖ త ర ము మె డ్చ

నవతి విగిషణ ం తియాల

వెలవి ా పుష వెంపచె

విలసిల్లి యొకట మూల నెలితియైయుండు
రాము టు ౨ ౹ల స్లపం
లన పమాయత పుష్పకారుండులై రి
సామక గంధరం పంచపలు తలిల
హామ్రాలియ మింటితె న పుష్పము
ఘ య నే ం ౦ ౨
జనకజతో రాముచంద్రు డిట్లనియె
యీలంక రా యి ఇంపు గిరి
యేలజాల నొగ మెలను మారి
నుదయిత ంద్రై పచ్చి మాత్రాని నన్ను
పది ముఖమ్ములవాడ బడియె నిచ్చటను
కడగి యిచ్చట కుంభకర్ణుడ గూలె
పడె బ్రహస్తుండిందు పద్మా మతాక్షి
యిచ్చటధూమ్రాక్షు డిచ్చట కుంభు
డిచ్చట నతికాయుడిచట నికుంభు
డిచ్చట మకరాక్షుడి టచు పార్శ్వు
డిచ్చట నతిగూలె నింద్రజిత్తుండు
బతిగాప నధిపై ని నలు ౯ ౹
హేతుసేతువు జూడ మిందీవరాక్షి
యిదె సదాశివ మూవాత నివాసంబు
దిర ంకు య సు రంగిలు
యిదె ంథయాధకమిచె దర్భ ఇ న
వ చెవాలి పాలితమై కిష్కింధా
యి రాము నుగని యీసీత బలికె
౹నునేశ సుగ్రీవు మగువలల

మన పురంబునకేగమరి కోర్కెబుసె
ననవుండు పుష్పక మ్మె యదని
తారాది కాంతల దసరగప్పంప
వారు సీతకు మ్రొక్కి వలకొల్ప పుష్ప
కారూఢులైనంత నరిగె పుష్పకము
శ్రీరాముడాడ తోడనె సీత బ చి
ముగిదె ముందర ఋశ్యమూకంబు జూడు
నిగురు కోణారాజాడ వెలగునీ ఎంపె
అలజ బాంధవ త క్యంబు
కలిగె మాకెర్కడ కమలాయ త
యిదె పంచవటి జూడుమిదె పరశాల
యిదె రావణుడు వచ్చి యెలయించి నిన్ను
కొని చన్నతావు జాడ యటల
మునియగస్త్యాశ్రమము జూడు ఇంతి
మిదె శరభంగుని యాశ్రమంబలల
మిదె యత్రియాశ్రమ మిదె చిత్రకూట
మిదె భరద్వాజుల యాశ్రమంబు ఎదు
దలి సీతకును జూపుచురా ం
పదునాలుగవ యేడు పరిపూర్ణముగను
పదపడి వర్తించు పంచమినాడు
శ్రాంత భరద్వాజ
కాశ్రమో విమానంబు
పోయక నిల్పి సద్భక్తితో దిగి
య యాశ్రమంబు కరినేతెంచి
యమ్మునికిని మ్రొక్కి యతండు సేవింప

సమ్మతి రామచంద్రు డిట్లనియె
కలదుగదా మీకు ందమూలములు
ఫలములు జ ంములు పాయంబులేకి
నెరవేరుచున్నదే నిత్య కర్మములు
చిరుతుత బులె మీ ం గ్రష లవెల్ల
నన(పుడు మునినా థా(డా రాము జూచి
వినయ వాక్యమ్ములు విని ంతసల్లి
నిఖిలలోకారాధ పు ఆన్మించి
నిఖిల లోకంబులు నిషపాలింప
కలదె ంచము కలనై నగాని
తెలువాప్పగా నీవు జేసు సాహసంబు
తెలిసెను సుజ్ఞా ప్రషచే మాకు
నిలిప పాడు ల ు ని ఖిల రాజ్యంబు
భరత(డు మునివృత్తి భ ్తో బూని
యగాని నీరాక గోరుచు ఉండ
నీవు నీ అమ్మని ఎనయి బు దల చి
వేవేగలోన భావించి వలయు
వ వాసము నడను వచ్చె వాం(డి
వనధుమాయ్యా్ర ు దు ే డి
లోవుదునని ఎ దు హె ంపొందినందు
గావింవ రఘుతి పులతో గూ
పనువతి భుజియించి పరితృ ్లొంచి
హానుమంబు జూచి నీ వరిగి నేద వె
మొసన ది గ్రా ము ు ్ భరతు
కైనయంగమూరా వెరిగి పు ు బుడు

భరములు మొగిడించి కపకుల త్తముడు
భరతు ంత ు ు ు ుర ర్హా
రాద యనింకమా ర ుచంద్రుండ
దేమి టుపె కొ రెదలి రాసువుల
ని తల్లడిల్లుచు టుసౌర నేర్చి
చనియనే జూరజూచు మయ బ జూచి
వలదు హాహాయని వ ి వ ాటుచు
వలనొప్ప చ్చి యా ాయు ం ు
భరతుని కపుడ భ ిం ్రమొ
నరలోక పాల మిన్నా ముగంబు ు
జా క లక్ష్మ సమాటుర్రై రాజ
భూనాథు డిదేపచ్చె హా దుగా నువు
డామాటల మృతంబై పె డశోక
తా మేను మరచి చి త్రరుల లి యుండి
పులకలు నెమ్మన లాడమునేత్రము ల
వలుమారు చె ుంర బాష్పము గ్రమ్మ
కడుకూర్మి హ ుమ ంత గౌగిట జేర్చి
తడయ ం లె త్ర శిఖా ు శిర
కరి తురంగ భట గ నా నర
నరపాంల కాదుల న ప్రీత ి గి
హనుమ త చేత వృ్య రా ు దలు
వినికూర్మితమ్ముని వీక్షించి సవు
నాకేతపురమెల్ల స ంబు ను
శిఖరంబుగను ై యించు మి వుడ
గానగాని శ్రీరాము ల పు టయు

ఘనసేతు బంధాది కథలు వ్రాయింపు
నవరత్నమకర తోరణము లెత్తించు
సవరణ పీఠుల చక్క బెట్టించు
యలిరోట మృగనాభినంగళ్ళయంద
వెలలేని వసువుల్ వేయించు చట
కోట వాకిండ్లను కొమరొప్ప నిపు
హాటక రంభాదుల కీలించు
శ్రీరామ విభుడు వేంచేసె నాటనుచు
వారివారికి ఒంగ రమ్ము లనుచు
రుగా వ్రాస పత్రిక ంపంచు
ద రుసీమ దాటింపుమనుచు
భావించి శ్రీరామభద్రుని నగరు
నిపు స్థిను నెరియతె నేయు
ము విని కొగా య ను
చ యట్లు గావించి నరిగ వచ్చె
సరస వనషాల నంయమీశ్వరుడు ల
పరిను నము ల భూరు ములు
తల్లులు తలు అగిసె ఫలు
పల్లవింపుచు దా రల దు కదలి
రాముని కెదురుగా రయమున రాగ
నా మారుతాత్మజుండని యె నాతనికి
గలదెట్ల రాఘవుండా భరద్వాజా
సదనంబునందుండి నుచెంచు వము
ల పుష్ప దె జూడ రా
దెజూడ నామిత్రి దె ల

ఒజాయు సుగ్రీవుడవె విభీషణ నీ
సవె ట ం యు స ఠ సీలు
ఎని ఎరతే డి ఎయా బు
నుగాని దాను ఎ వ చు
త దవుల కడ ప్రము
యు ప్రను న గంగిసు ం టే
యు తనా పుష్పక బని ఎది
యింతయు క్రించి యు లే రుడు
దండిగ వ త్రీతో తల్లులకెల్ల
దంత ప్రణామయిల్ తగనాలరించ
పరువడివారలు ఎర డీఎ వి
ఎరిర ఛణముల ంభ వించిర వడి
వ త శత్రుఘ్నులు ప్రణమిగ రించ
ఎరివూరుడు రామభద్రుని కెలమి
యత్తరి భూపుల యిధిత సంప్రతి
యత్తల కెల్లను యతిభక్తి మ్రొక్కి
మ్రొక్క స కోదలి మొగి కౌగిలించి
చెుక్కట చీవించి యింతిరందరును
రగున రామలక్ష్మణుల వస్తి
గురువసిష్ఠునికిని కౌమతొప్ప మ్రొక్కి
యట లింగకము చేయ యతడు దీవించె
గ వ ర భరతే ంచుర్క పుల్రా
కపుల సందరి తే కౌగిట చేర్చి
పిపుల సమ్మదమున విలుతించె నత
టక దాధవులతో స తల్లులత క

ట ాఘ ుసు ు్ర ుము ంద
చ్చెనా భ ు వ ని పె దు ల
నచ్చి సాతు్రు ుమీయై ు నొప్పగించె
తమ్ముల హా ుసరి రాఘవు ు
నెమ్మితోడను గూడి పెడుఁ బెంజడలు
నదరి చి వడిగుట స్నానముల్ జేసి
కడ వడి మునివృత్తి క నల గని
దివ్య భూషణముల దివ్య బరముల
దివ్యగంధమ్ముల దివ్య మాల్యముల
కరమొరి నరియి చె కా లలుఁడ
నర శి లయాలకు దశరగా నలు
రము ప్రయంయి ై జినరి ల
గరిచె రాముడు పుష కమున పూజించి
వసచె రుని భవనంబు కును
గొనకొని మ రుతి హుని తో రం
ఘన జటావల్క ల కలితుఁడై సుహుఁడు
చనుదెంచి శ్రీరామ చ ద్రుని చేర
నతని కౌగిటజేర్చి వార్షించి రాముఁ
డతని వల్కలజటలపుడు తీయించి
కనకాంబరాదుల కై సేయ బనిచె
వనటన శృంగార భరితుఁడై గుహుఁడు
ుసు వ ీతి ద షువుగ ల్చి యుండ
త ప రిల డున చ ు ారిఢ త్మజుఁడు
కనక రత్నప్రభ లిత శతాంగ
ము నెక్కి వనచర ముఖ్యులు గొల్వ

ప బ య రోగాప ప య ాబు

ంచతంయ ులా ు ు మొరయ

శ్రీ ంబ బ త్రి రై

ఫ ాలపురి రా ాథ ు థ

శ్ర ు బంగారు సౌ ుముల రాజిలి

చెలియు ు ముత్తా ల ానలు ల్లి

స్వ వ చకముల న ల భూ మరులు

ప్రస్తుత పూర ు భయు ల వ్యతెగ

జగములుప్పా ి నిరుటు ు మతి ప

నగరు ప్రవేశ ా రఘు త

భరత ుఁ శ్రీరాము ఎంపు వుడు

చ న్న లథ్య ద స్తుపులను

పరితృప్తులను జేసి షవగ వల్లకల

సారది సుగ్రీవుని జూచి యిటనెమె

శ్రీరాము పట్టాభి షకంబు ను

నాలిని కడి ట పుణ్యతీరము ు

తెప్పించయునవుఁ చి న సులుఁ

తెప్పించె కపుల తీరమ్ములన్ని

యంత వశిష్ఠ ంయమి వాముల

సతిఅసంబున కు డి మ్ము రా రమున

కకరత్న ప్రగా లిత పీఠమున

జానకీజతో రామచంద్రుని కూరిచి

రసో ఎ ుయు ా ం

మునులు మహో ంత్రములు చింపగా

ఇనుపడి తీర సంకలితంబుల క

నర   ంఢములు కరముల మానీ
శ్రీరాముని ఎగి పె ంబు ాయ
వ రి ఫ్ర ర ఋల వ్వారి   ింఁ
చరాంతి సురటి ఖ సల్ల పట్టము
పరఁగెను శికిళ ఫిరుఃని మ డ్కి
ావ్నర ంథర్వ గీర్వా యక్ష
పన్నగోరఁ సది పతులుత్సాహింప
కురిసె పుష్పలవాన గుప్పున నవ్వ
తెరగొప్ప మ్రోగెను దేవదుందుబులు
పాడిరి గంధర్వ పతులు రంభాదు
లాడిరి వీచె మందానిలంబంత
సురపతి మందారం సూనమాలి లు
కరమరి నంపంప గైకొని రాము
ధారూఢి సంహాసనా టా ఖ కయ్యు
భూరిన సాద్వదుల ోలసె భూదేవి
పలసుమంబులతో న బాసల్లె తరులు
విలసల్లె దిక్కులు వెలిసె లోకమ్ములు
బాలోన రఘురాముడిర రాసులను
వేలారు కోటుల విప్రుల కొసఁగి
లక్ష గుఱ్ఱముల లక్ష యేనుగుల
లక్ష ధేనువులను లలినొప్పనిచ్చెఁ
ఓంచన సుమమ లిక భూషణంబు
లంచితంయుక ఎ ్ర ంంఫ యు ప
కసకొంతరమ్ము లంగదునికి నొసంగి
హనుమంతునికి కంకణాదుల నొసఁగి

హారకేయూర దివా ంబరంబులను
ెరంగాగా విభీషణుని నొసఁగె
ు ు ు ుగా నలుసుని
ుచి ల్ప పథ ంబు యు ాసఁగె
ంచి ాకు దయల ు
ుసుగా ి సు సుఖ లం
శ్రీగ ితత ప్రీ
భ్రం ెయం ేయుని
రంబు ంయుంచి ిల ం
శరదాభ్రాకృతి ెలం మూర్తి
ఘనంబ నసుని యనుమతి రాముఁ
డంతఃపురమున ంగి ంప్రీల
త తల్లులకు మ్రొక్కి దశరమిరా రు
దసర ివించిరి నరణి ా
మ్రొక్కి య ా
చెప్పె చె మి
ర ుఁడు ిల ం ల
ాు ు
ుషి ారు
ఘుపతియుంచి ు ు
లమల ిరి ం
లలిత సుగంధహారము ల ామునిని
లితా రా దిశఁగిరందరు
శ్రీరాముఁడ ంగి ంహా
ం

క్షపుర వ్ర ిదెుట్   కాంబరాడ
ఉపదర పుర్వ మొ గి ఎల్గా ౦ ౦
యూ గీషడా ౯ న నాఎు బ్రమొ
వావిధి తపుం ు నివాసంబుల ంపు
సిరి శ్రీరాముఁడ త్సవ ే దేలి
వ ంవడి యువరా   పంము   భరిత
ము ంభవింపుపు గాపుఁడపస ే
సాంబ్రులల సెల్లి ప్ర   ం
మూఋవాజను హూత్రి   ంపుభవంపుపుఋ
ర ిలి రాముఁడ రవ   మేట
వాజపేయాదుల వరుస ేయుచును
ధర్మంబు ప్రియు తప్పక ప్రజల
కూర్మిఁ బ్రోచుచు పదుకుండ వేలేడ్లు
పాలించె రాజ ంబు ప్రజల ధర్మాత్ము
లై లక్షణాఢ్యులై లమరిరిపుడ
తూలె దుర్భిక్షముల్ తొలఁగె పాపములు
శాలిమియును సత్యధర్మముల్ బోెర్చ
పరిహితా చాయితత్పరులై రి   ను
అరుదుగా సంపదలభివృద్ధి ఎ ందె
అనిభోసలాబ్ధి పుధాం ఁడ త్రముఁడు
ధననాధ ఆ లు ఁడు దార వి్రమముడు
సరస పాహాత్య లక్ష ం చ్ర ఎర్తి
కరుణా సముద్రుఁడు   వి రి ల్ర   బు
విలసిల్లు లు జ భూవిభుకుమారగుఁడు
పొలుపెందు మేకోటి భూమిపాలకుఁడు

తన తండ్రి తు ంగ్ర ధరణీశ పేర

ు గాం ు నిరుగాం గాుర

రమ కీయమైన యీ ం మ యణమ స

ర్మ ుయిగె యు ుకా ంబు జెపె

నిదియుశజె ద్రుల బిడునెప్పుడిలను

పాదలు సంపదలును పు రశ త్రులును

న ల డీరా ఘు గ్గ స తాకవులు ు

ు ర ు ు ు ు ు

స ు ు ఖుం బల ల ు

లయురం ౦ా ఎ హారాం చరిత

మిది ను ాస్ర ు ంది వేసా

మిది ము సె పా మిది శు ా దర్క

మివ్యనుంధర భ క్తి నెలమితో దీని

నెక్కరు చదివర నెవరు విని

రెవరు ువాలి ంబ నెవరు వ్రాసు

ఘువిలోన గారిి పుత్ర స వద ు

ఖ మైన ర్తులు రిబరం ములు

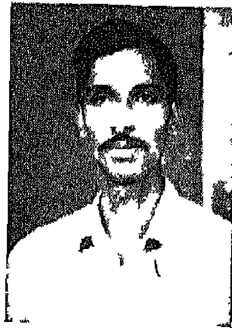
ు సు ిల ీయు ు ు ు ఖణులు

రగ ర్ధి యుష ు ంబు ు స

ు ు ు ం త ు రయు న

— శ్రీరామ ర ద్రాయ ు —

డా॥ ఎం. బా…య్య

జన్మస్థలము : గ్రా॥ మొరంపల్లి, మర్పల్లి, రంగారెడ్డి

విద్యార్హతలు : M.A., M.Phil., Ph.D., P.G. Diploma in Applied Linguistics

ఉద్యోగము : తెలుగు లెక్చరర్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ … కళాశాల, హైదరాబాదు

అభిరుచులు : తెలుగు భాషా సాహిత్యముల అధ్యాపనము, అధ్యయనము, వ్యాసరచనాభిలాష

ప్రచురణలు :

1. సింహాచల మాహాత్మ్యము – ఒక పరిశీలన M.Phil
2. ఏకోజీ విఘ్నేశ్వర పరిణయము – పరిష్కరణ
3. ఏకోజీ రామాయణము ద్విపద – పరిష్కరణ సంపాదకత్వం
4. కూచిమంచి తిమ్మకవి జీవితము – సాహిత్యము Ph.D
5. చిరవిభవ శతకము – పరిష్కరణ, సంపాదకత్వం
6. భాగ్యరేఖ – కవితా సంపుటి